

Acc. No: 24877
శాంతి చక్రవర్తి

(శ్రీ బుద్ధ భగవానుడు)

1340 గేయమాల
~~124~~ / 11 DL
RCP

191
4-93

రచయిత:

టి. ఓబుల నారాయణరెడ్డి

ప్రథమ ముద్రణ: 1993 అక్టోబరు

ప్రతులు : 1000

మూల్యము : రూ. 15-00

294'3
NAR

ప్రతులకు : టి. ఓబుల నారాయణరెడ్డి
చిన్నపాలమడ (తాడిపత్రి మండలం)
అనంతపురం జిల్లా.

సర్వహక్కులు : రచయితవి

ముద్రణ : ఆర్ ప్రింటింగ్ ప్రెస్
తాడిపత్రి - 515 411

ప్రస్తావన

1950 సంవత్సరమందు విధివశాత్తు నేను బొంబాయి నగరంబు పోయితిని. అందొక పుస్తక విక్రయశాలనందు Light of Asia అను ఇంగ్లీషు పుస్తకము కొంటిని. చదివితిని. మరిమరి ఆ పుస్తకాన్ని చదువు అభిలాష కల్గి చదివితిని. అందు బుద్ధమహాత్ముని కథాభాగము మొదటిదై యుండెను. ఆ కథా భాగము నాకు చాల నచ్చినది. ఆ గ్రంథకర్త సర్ ఎడ్విన్ ఆర్నాల్డు అను ఇంగ్లండు దేశీయుడు. ఆయన కపింద్రుడే గాదు మరియు తత్వవేత్తకూడ.

ఆ మహాశయుడు 1856 సంవత్సరమున ఇంగ్లాండు నుండి మంచి యవ్వన ప్రాయములో మనదేశానికి వచ్చెను. పూనాలోని దక్కన్ కాలేజిలో ఆయన ప్రిన్సిపాల్ గా చేరెను. అతడు మనదేశీయ సాహిత్య పండితులను మేధావులను కలసి సంస్కృతము మొదలగు మన భాషలను కష్టపడి నేర్చుకొని భారత రామాయణాదులను ఇంగ్లీషులోనికి అనువదించెను. 1879 లో ఆయన బుద్ధుని గురించి వ్రాసిన ఇంగ్లీషు గ్రంథమే యీ Light of Asia. ఈ గ్రంథం పద్యభాగంలో ఆంగ్ల సాహిత్యంలో * యొక వున్నతస్థానము అలంకరించినది.

ఆ కాలపు ఇంగ్లండు వార్తాపత్రిక లెన్నియో లండన్ టైమ్స్, లండన్ డైలీ, టెలిగ్రాఫ్ మొదలనేక పత్రికలు బహు గొప్పగా ఆ గంధాన్ని ప్రశంశించినవి. మన మహాత్మాగాంధీ మరియు జవహర్ లాల్ నెహ్రూలాదిగ ఆ గ్రంథ ఔన్నత్యాన్ని గురించి గొప్పగా పొగడిరి. ఆ గ్రంథంలో మొదటిభాగం బుద్ధ దేవుని గురించియు రెండవ భాగం 'గీతాగోవిందం'. ఆ గ్రంథమంతయు పద్య భాగమై యున్నది.

బుద్ధుని గురించి పై సర్ ఎడ్విన్ ఆర్నాల్డు మహాశయుడిట్లు పద్యం ప్రారంభించెను. స్వర్గంలోని దేవతలు భూమండలంలోని సంఘవిద్రోహాల గురించి ప్రజలు పడె బాదల గురించి చూచి "Buddha will go again to help the world" "yea!" "spake he "Now I go to help the world" "This last of many times this for birth and death End hence for me and those who learn my law. I will go down among the Sakyas" అని దేవుడు ప్రకటించినట్లు తెల్పెను. శాక్యుల వంశంలో పుట్టినని దేవుని నిర్ణయం తెల్పెను.

* ఆ పుస్తకం ఇంగ్లాండులో 60 సార్లు, అమెరికాలో 80 సార్లు పునర్ముద్రణ చేయబడినది.

ఈ గ్రంథం 66 వ పేజీలో " He watched her feet and bent " The farewell of fond eyes unutterable upon her sleeping face still wet with tears And thrice around the bed in reverence" అని బుద్ధ మహాత్ముడు ఒక అర్ధరాత్రిలో తన భార్యను చూచి అడవులకు వెళ్ళిపోయిన ఘట్టాన్ని తెల్పియున్నాడు.

ఆ గ్రంథం చివరలో I took my refuge in thy law of good నీవే శరణ్యమని సర్ ఎడ్విన్ ఆర్నాల్డు మహాశయుడు బుద్ధుని కోరినట్లు వ్రాసుకున్నాడు.

కీ॥శే॥ సర్ ఎడ్విన్ ఆర్నాల్డ్ ఇంగ్లాండులోని తన వారికి For England; O our India ! as dear to me as she" భారతదేశం ఇంగ్లాండువలె తనకు ప్రియమైనదే అని ఆయన తెల్పుకున్నాడు. క్రీస్తు శకం 1904 మార్చి 24 వ తేదీన ఆ మహాశయుడు పరమపదించెను. పరదేశీయుడైనా, పరభాషాజ్ఞానియైనా మన దేశ గొప్పతనాన్ని తెలిసి కీర్తించిన ఆ మనునికి మనమెంతో ఋణపడి యున్నా మనుటలో సందేహములేదు. ఆయనకివే నా జోహార్లు. ఆయన పుస్తకం లోని విశేషాల నిట తెలుపుటకు స్థలాభావం వలన తెలుప వీలుకాలేదని మనవి.

ఆ లైట్ ఆఫ్ ఏసియా గ్రంథం చదివి చదివి నా హృదయంలో బుద్ధ మహాత్ముని గురించి హత్తుకొనిపోయి యుండెను. మరి కొంతకాలానిక 1956 సం॥లో కీర్తిశేషులు శ్రీమాన్ కలచవీడు వెంకట రమణాచార్యులు గారిని నాకేదైనా చదువుకొనుటకు పుస్తకమిమ్మని కోరగా శ్రీ బుద్ధ పురాణ గ్రంథాన్ని యిచ్చెను. నేనంటే ఆయన కడు ప్రేమతో యుండెను. అందుకాయనకు నా జోహార్లర్పించుచున్నాను. ఆయన స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడు. ఈయన శ్రీ దుగ్గిరాల బలరామక్రిష్ణయ్య ఇంచు మించు సమవయస్కులై యుందురు. నాకు పుస్తకముల చదువుటయన్న చాల అభిరుచి వున్నది. ఆయన స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడు, మంచి భాషాజ్ఞానియై యుండెను. ఈ గ్రంథాన్ని కీర్తిశేషులు శ్రీ దుగ్గిరాల బలరామక్రిష్ణయ్యగారు 1927 లో అచ్చువేయించి యుండెను. ఆయన ఆంధ్ర రాష్ట్రంలోనే మంచి వక్త, స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడు. ఈయన అనర్గళంగా రాజకీయ ఉపన్యాసము లిచ్చుచుండెను. 1948 లో తాడిపత్రిలో కూడ ఉపన్యసించెను . ఆయన బౌద్ధ వాఙ్మయ కవిబ్రహ్మ యను బిరుదాంకి తుడై యుండెను. శ్రీమాన్ సర్వేపల్లి రాధాక్రిష్ణ పండితుడు మొదలుకొని రాష్ట్రం లోని ఇంక పండితులీ గ్రంథ ప్రాశస్త్యాన్ని గురించి ప్రశంశించిరి.

నా యీ శాంతి చక్రవర్తి లేక బుద్ధ మహాత్మ్య గేయమాలను పై రెండు గ్రంథాలందున్న విశేషాల అన్ని ఘటనల గ్రహించిన విషయమే ఈ గ్రంథమని మనవి. శ్రీ బుద్ధ పురాణం పలుమారులు చదువగా నా అంతరంగమందు గేయ మాలగా బుద్ధ మహాత్ముని గురించి వ్రాయాలని 1956 లోనే ప్రథమంగా బోధింపబడింది. అట్లు కొన్ని ఘట్టములలోని గేయాలు మాత్రం అపుడు వ్రాసి యుంటిని. అవి ఈ గ్రంథమందు * ఈ గుర్తు గలవియై యున్నవి.

తర్వాత యిటీవల సంవత్సరంనుండి సంపూర్ణంగా శ్రీ బుద్ధ మహాత్ముని చరిత్ర సంక్షిప్తపరచి గేయాలుగా వ్రాయాలని మదిలో స్ఫురించెను. అట్లు ఈ గేయమాలను మహాత్ముని జీవిత అన్ని ఘట్టాలను ఇందుచేర్చి వ్రాసితిని

ఈనాటి రాజకీయ, సాంఘిక, ఆర్థిక, నైతిక, సామాజిక స్థితిగతులలో యిటువంటి జ్ఞానుల చరిత్రలెంతయో మనదేశంలో అవసరమని తెల్పపనిలేదు. సామాజిక సత్యధర్మాలు చాలవరకు నశించినవి. ప్రేమ దయా స్వభావాలు యెందును కనబడుటలేదు. ద్వేషాసూయాలు సంఘంలో ప్రబలిపోవుచున్నవి. అహింసాభావ మందెవరిలోయున్నదో అగుపడుటలేదు.

ప్రసిద్ధ బౌద్ధ ధర్మసంస్థాపన

క్రీస్తుకు పూర్వం 662 సంవత్సరాల క్రిందట శ్రీ బుద్ధ మహాత్ముడు జన్మించెను. బుద్ధమహాత్ముని వంశము రఘు వంశమే. మరియు ఆయన తల్లిదండ్రుల వంశ చరిత్రలు చాల అమోఘ చరిత్రలు గలవి. ఆయన భగవ దవతారమే యని మన పూర్వులు ప్రకటించిరి. శ్రీ బుద్ధ జననానికి ముందు ప్రపంచ సర్వ మానవులు అనగా మన భరత ఖండముతో కలిపి అరాజక అల్లకల్లోల దుస్థితిలో యుండి పలు బాధలతో, దుఃఖముతో ఆశాంతిలో మునిగి దేవుని గురించి సుజనులు ప్రార్థనా వేదనలు సలుప భగవంతు డవతరించెనని మన పురాణ ములు తెల్పుచున్నవి.

శ్రీ బుద్ధభగవానుడు జన్మించి ఆనాటి అరాజక అన్యాయ అసత్య అధర్మాలను ఖండించి ముందున్న సత్యధర్మాలను మానవులకు బోధించెను. అట్లు నూతన సత్యధర్మాలతో నూతనశాంతి జీవనాన్ని స్థాపించెను. ఆయన అదే ధర్మపథంలో అహింస ప్రేమ, దయ, సత్యములు ప్రధాన గుణము లయ్యెను. ఆయన చూపిన అష్టాంగమార్గం. 1. సమ్యగ్దృష్టి 2. సమ్యక్సంకల్పము 3. సమగ్మచనము 4. సమ్యక్కార్యము 5. సమ్యగ్జీవితము 6. సమ్యగ్వాయామము 7. సమ్యక్స్మృతి 8. సమ్యగ్ధ్యానము. ఈ యెనిమిది సూత్రాల సమన్వయంతో జీవించు మార్గ మవలంబించిననే మానవజాతి మనుగడ సుగమమయమగును.

ఆ మార్గంలో జీవించినవారు తప్పుక నిర్వాణము చెందెదరని అనగా కైవల్యం పొందెదరని ఆయన ప్రకటించెను. ఆ ప్రబోధము మనదేశమునందే గాక మొత్తం ఆసియా ఖండమంతయు అన్ని దేశములలో వ్యాపించెను. మరియు యూరప్ ఖండమునకు గూడ బౌద్ధ ధర్మము వ్యాపించెను. బౌద్ధ ధర్మం పూర్వపు వేదకాలపు ఆర్య సత్యధర్మాలతో నిండియున్నదని నేడు మనం చూచు ఉపనిషత్తులు, భగవద్గీతా సారాలు తెల్పుచున్నవనుటలో సందియంలేదు. అంతేందుకు బైబిలు గ్రంథం చూచిన క్రీస్తు బోధనలలో చాల విధానాలు బౌద్ధధర్మాల గురించియే తెలుపుననుట అతిశయోక్తి కాదు. బౌద్ధ ధర్మము దురదృష్టవశాత్తు రానురాను క్షీణించి మాసిపోయినది.

1893 వ సంవత్సరంలో స్వామి వివేకానంద అమెరికాలోని చికాగో నగరములో విశ్వమత మహాసభలో హిందూమతము గురించి గంభీర ఉపన్యాసం చేసెను. అందు బౌద్ధమతము లేనిదే హిందూమతం నేడు లేదని స్పష్టంగా ప్రకటించెను. దేశంలో బౌద్ధధర్మం, బౌద్ధ ఆలయాలును నశింపచేయబడినవి.

దురదృష్టవశాత్తు నేడు భరతఖండములో ఆ ప్రశస్తిని గుర్తించుట లేదు. అందుకే ఈనాడు దేశంలో అనేక అకృత్యాలు అలజడులు అనంత పాపకార్యాల యీసునసూయలతో ఆశాంతి అరాజకాల వలయంలో చిక్కియున్నది. నేడు దేశం రాజకీయ, ఆర్థిక నైతిక అవిద్యాది సంక్షోభ సుడిగుండంలోపడి అల్లాడుచున్నది.

ఎటుచూచినా హింసా ప్రవృత్తియే కనబడుచున్నది. ద్వేషం, అసూయ స్వార్థం అహంకారాల చర్యలే అగుపడుచున్నవి. దౌర్జన్యాలు, దోపిడీలు, హత్యలు మానభంగాలు ఎల్లెడలా మనదేశమందేగాక ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ప్రబలియున్నవి. మున్ముందు మహాభయంకర క్రూర జన జీవన మేర్పడు ననుటలో సందియంలేదు.

కాన రాబోవు భయనక పరిస్థితుల నెదుర్కొని శాంతిజీవనం చేయవలయునన్న శ్రీ బుద్ధ మహాత్ముని బోధనల మననంచేసి ధ్యానంచేసి ఆచరించుటలోనే శాంతియుత జీవనం చేయుటే నేటి మన కర్తవ్యమని మనవి. అట్లు పాటించమని యెల్లరకు శతకోటి వందనాల నర్పించుకొనుచున్నాను.

బుద్ధం శరణం గచ్ఛామి
సంఘం శరణం గచ్ఛామి
ధర్మం శరణం గచ్ఛామి

ఇట్లు,

టి. ఓ. బుళ నారాయణ రెడ్డి

గ్రంథకర్త

ప్రధాన రాజపోషకులు

శ్రీ గౌరవనీయ జె. సి. దివాకరరెడ్డి గారు
(రొడ్డు భవనాల శాఖామాత్యులు)

రాజపోషకులు

శ్రీ చల్లా దృవకుమార్, కంట్రాక్టర్ (హైదరాబాద్.)
శ్రీ చల్లా కోదండరామ్ అడ్వకేటు, (హైదరాబాదు)
శ్రీ శ్రీనివాసప్రసాద్, (తాడిపత్రి.)

పోషకులు

శ్రీ సి. కులశేఖరరెడ్డి Ex M.L.A (రాయలచెర్వు)	శ్రీ గొంది కేశవ లక్ష్మీనారాయణ (తాడిపత్రి)
శ్రీ ఎ. పుల్లారెడ్డి (తాడిపత్రి)	శ్రీ విజయసింహరాజు (తాడిపత్రి)
శ్రీ ఓ. వీరారెడ్డి. (పాతపల్లె.)	శ్రీ జి. నాగరాజు (తాడిపత్రి)
శ్రీ మూగిరెడ్డిగారి నారాయణరెడ్డి (చిన్నపాలమడ)	రోటరీ క్లబ్ (తాడిపత్రి)
శ్రీ శ్రీమన్నారాయణ ప్రసాద్ (తాడిపత్రి)	శ్రీ గొంట్ల రామలక్ష్మయ్య (తాడిపత్రి)
శ్రీ జి. ఓబుళప్ప. (తాడిపత్రి)	శ్రీ సదాశివయ్య (తాడిపత్రి)
శ్రీ ఎ. జి. కేశవరెడ్డి (పుట్టపర్తి)	శ్రీ కుల్లూరు వేంకటసుబ్బయ్య (తాడిపత్రి)
శ్రీ సుంకు సీతారామయ్యగుప్త (తాడిపత్రి)	మండి మర్చంట్స్ అసోషియేషన్ (తాడిపత్రి)
శ్రీ భాగ్యలక్ష్మిరెడ్డి అడ్వకేటు (తాడిపత్రి)	
శ్రీ గొర్తిపుల్లయ్య (చల్లవారిపల్లె)	శ్రీ రమేష్ బాబు (తాడిపత్రి)
శ్రీ ఓగేటి రంగనాయకులు (తాడిపత్రి)	క్లాత్ మర్చంట్స్ (అసోషియేషన్)
శ్రీ టి. సి. నారాయణరెడ్డి (తాడిపత్రి)	(తాడిపత్రి)

పుస్తకావిష్కరణ మహోత్సవ సహాయకులు

శ్రీ యన్. వి. రంగయ్య (తాడిపత్రి)	శ్రీ పి. వెంకటనారాయణ (చిన్నపాలమడ)
శ్రీ నగరూరు రంగయ్య (తాడిపత్రి)	
శ్రీ నగరూరు పెద్దయ్య (తాడిపత్రి)	శ్రీ తిరుమల పెద్దసుబ్బారాయుడు (చిన్నపాలమడ)
శ్రీ సరస్వతీ విద్యామందిర్ ట్రస్టుబోర్డు (తాడిపత్రి)	శ్రీ తిరుమల నడిపి సుబ్బారాయుడు
శ్రీ పి. చిన్నారాయణ (చిన్నపాలమడ)	శ్రీ తిరుమల చిన్న సుబ్బారాయుడు

నా గురుదేవుని వంశ వృక్షము

రావులచెరువు. (అనంతపురం జిల్లా)

భీమరాజుగారి ఆదిరాజు

లక్ష్మమ్మ

ఓబులరాజు	వెంకటేశ్వరాజు	శ్రీనివాసరాజు	నరసింహరాజు
లక్ష్మీ నారాయణమ్మ			

శ్రీహరి ప్రసాద్

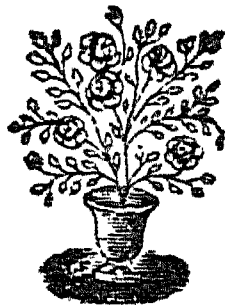
శ్రీనివాస ప్రసాద్

శ్రీమన్నారాయణ ప్రసాద్

ఇందిర

మురళీ కృష్ణ

రాధా కృష్ణ

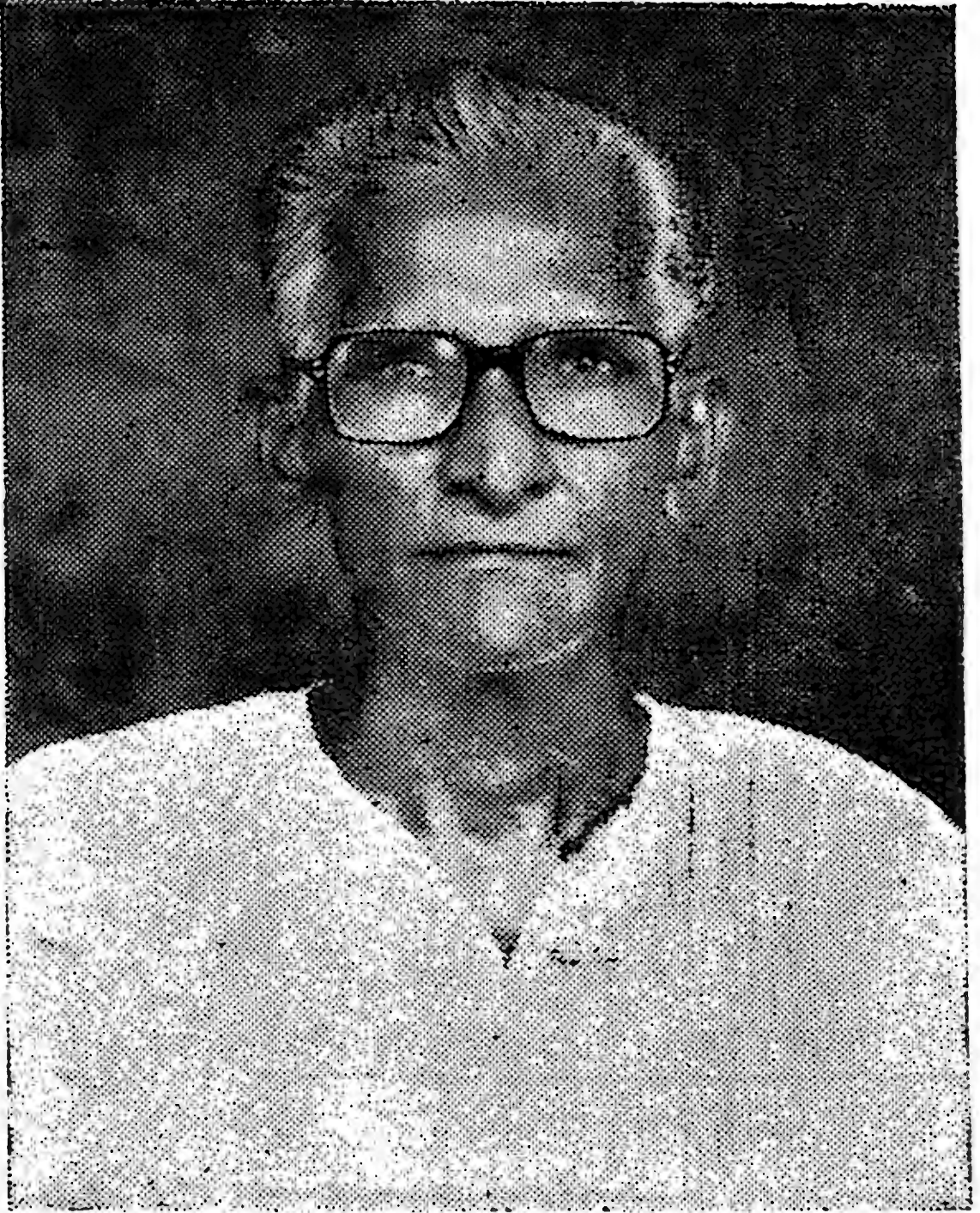

కృతి భర్త

శ్రీ భీమరాజుగారి ఓబుళరాజు

కృతి కర్త

టి. ఓబుళ నారాయణరెడ్డి

అంకితం

శ్రీ గురుదేవా భీమరాజు వంశోద్భవా
 శ్రీ ఆదిరాజు అమలశీలి లక్ష్మమ్మల
 శ్రీకర ఆది సంతతివాడవై అనుంగు ముగ్గురు
 శ్రేష్ఠులు తమ్ములు కలిగి విద్యాబుద్ధులతో
 శ్రేయంబుగ సర్వుల మన్ననలు పొందితిరి సాత్వికులై
 శ్రీమద్గురువరేణ్యులైతిరి మీ రుపాధ్యాయులై

1

ఓ జ్ఞాన విజ్ఞానరాజా
 ఓ శాంతమూర్తి శ్రీ ఓబుళరాజా
 ఒజ్జవై నాకు నేర్పితివి సాహిత్య చొరవ
 ఒసంగితివి నాకు ఆంధ్ర సాహిత్యాభిరుచిని
 ఒకింత నన్నాలకించి నను బ్రోవుమయా

2

ప్రాథమిక విద్యాబోధ గురువులెందరో వచ్చిరి
 ప్రాథమిక పాఠశాలకు మా చిన్నపొలమడ గ్రామానికి
 ప్రథమంబుగ వారందరికి నా వందనము లర్పింతు
 ప్రకాశించితిరి మరి మీ రున్నతవిద్య నేర్పుటలో
 ప్రముఖపాత్ర వహించి గురువులైతిరి నాకు మీరు

3

స్వతంత్ర సమర కాలంబులో మా వుపాధ్యాయులై
 స్వేచ్ఛా స్వతంత్రాల ప్రాముఖ్య ప్రబోధములతో
 స్వదేశమును ప్రేమించుమను సంబోధనతో
 స్వరాజ్యమునకై పాటుబడుమను బోధనతో
 స్వతంత్ర సమర దేశనాయకుడైన గాంధీ ధరించు
 స్వచ్ఛమైన ఖాదీ టోపీని ధరించితివి గదయ్యా

4

శుచి శుభ్రములందు మీకు మీరే సాటి
 అచిరకాలమందె అలరింపచేసితిరి
 అందరు బాలబాలికల కారోగ్య విధులనేర్పి
 ఆరోగ్యానందములతోనుండ నేర్పితివి
 ఆయుస్సు పెంచుకొన నేర్పితివి ఆశీర్వదించి
 అంగ పాఠ్యపుస్తకాల చదివించి నేర్పించితిరి
 అన్ని కళలందు ప్రవీణులైయుండి మీరు
 అందరికి తగు శిక్షణాబోధ నొసంగి
 అందెవరెట్లు ప్రవీణులో ఎరింగి మీరు
 అందందు బాలబాలికల ప్రవీణులుగ చేయ
 నిరంతర కృషిచేసి నిస్వార్థముగ పెద్ద చేసితిరి
 నిజప్రేమ కరుణాంతరంగులై
 నీ బిడ్డలవోలె విద్యల నేర్పితివి గదయ్యా

5

ఉన్నత పాఠశాల మమ్ముచేర్చ
 ఉత్సుక ఔదార్యాలతో
 వడివడిగ పాఠ్య భాగంబులనేర్పి
 విడివిడిగ అన్ని పాఠ్యాంశాలనేర్పి
 విజ్ఞాన మార్గాన మము పెంచి పెద్దచేసి
 విఖ్యాతించెందిన మేటి గురుబోధకుడవై
 వికసింప చేసితివి మా మూఢమతిని

6

నేర్పితివి దైవ భయభక్తుల గురించి
 నేర్పితివి పెద్దచిన్నల తారతమ్య ధర్మంబు
 నేర్పించితిరి ఆధ్యాత్మిక బావనల గురించి
 నేర్పించితిరి యోగాభ్యాస మార్గంబు కూడ
 నేర్పించితిరి సంగీతమందభిరుచియు
 నేర్పించితిరి ఆటపాటల శిక్షణ నిచ్చి
 నేర్పించితిరి నాటకంబులాడు రీతిని
 నేర్పించితిరి రాగమాలికలు పాడుటందు
 నేర్పించితిరి నిష్ఠామయ బ్రహ్మచర్యంబుకూడ
 నేర్పించితి రెన్నియో మీకు తెలిసి నన్ని విధులను

7

సచ్చరితులై బాలబాలికలుండవలె నటంచు
 సద్వివేకులై మెలంగుటే ధర్మమటంచు
 సర్వాంతర్యామియై దైవమున్నాడటంచు
 సేవింపుడంటిరి సంకోచంబులేక

8

నేటి విన్నలె రేపటి పెద్దలని
 నేటి విన్నలె భావిపౌరులని
 నిఖిల ధర్మంబులనేర్పి
 నిండుగ మము జీవించ కోరితివి గదయ్యా

9

భాగవతంబులోని శ్రీకృష్ణుని దుడుకుల గురించి
 భాగవతంబులోని శ్రీరామచరిత్రను
 భాగవతంబులోని రుక్మిణీ కల్యాణంబు
 భాగవతంబులోని గజేంద్ర మోక్షంబు
 భాగ్యవంతమైన అమర కోశంబులనేర్పి
 పాఠ్యభాగంబులవి కాకపోయినగాని
 పరియింప చేసితివి టీకాతాత్పర్యాలతో
 కంఠాపాటంబు మాతో చేయించి
 కఠినపద భావార్థంబుల నేర్పితివి గదయ్యా

10

భాషాజ్ఞానంబు పెరగ బోధించితివి
 బహుశ్రమపడి మీరు మము శ్రమింపచేసితివి
 ఇంతటి వానిగ ననుచేసితివి
 ఎంతో ఋణపడియున్నాను మీకు
 అంతరంగంబు మీపై బోధించె నాకు
 అర్పించుకొనుచున్నాను యీ నా శాంతి చక్రవర్తి
 అమలశ్రీ బుద్ధమహాత్ముని చరితంబు మీకు

11

సంసార విరక్తిచెంది వాన ప్రస్థంబున
సర్వేశ్వరనామ కీర్తనల జపించుచు
శేషజీవితంబు గడప నెంచితివా!

శేముషీదురంధరా అలుపిల్లల త్యజించి
శేషసర్వసాభాగ్య జీవన సంచితంబు త్యజియించి
మీ డెబ్బది నాల్గవయేట వైరాగ్యము చెంది
మట్ట మధ్యాహ్నమని కూడ లెక్కింపక
మానసిక పరివర్తనచెంది!!

కట్టు గుడ్డలతో
పట్టుదలతో ఇల్లు వెడలిపోతివా!!!
పరమ త్యాగమయా శ్రీ ఓబుళరాజా!
అంకితంబిచ్చుకొనుచున్నాను గురువర్యా
అందుకొనుమయ్యా శ్రీ ఓబుళరాజా
ఎందున్నావో ఎట్లున్నావో
ఏలుము నన్ను మీ కరుణా శత్రు దీవెనలతో
అశీర్వాదించుము శాశ్వతానంద శాంతితోనుండ
అనుగ్రహించుమీ నా యీ రచనా గ్రంథంబు
అనంతరూపా గురుదేవా శ్రీ ఓబుళరాజా

12

మీ యేవురు పుత్రులు మరియు పుత్రిక
మిక్కిలి యోగ్యులై విద్యావిజ్ఞానంబుల బడసి
మీ పోలికలతో సుఖశాంతులతో రంజిల్లు
మీ రాశీర్వాదించితిరి గదయ్యా గురురాజ శ్రీ ఓబుళరాజా

13

పరిచయ వాక్యాలు

“శాంతి చక్రవర్తి” అన్నది సార్థక నామము. ఈ గ్రంథమును వ్రాసిన శ్రీ టి. ఓబుళనారాయణరెడ్డి ఒకనాటి శిష్య వర్గములో నత్యంతాభిమానము చూపింపువాడు. ఈ గ్రంథకర్తకు గ్రంథమునందలి విషయమునకును సన్నిహిత బాంధవ్యము లుండుననుట నగ్న సత్యము. ఈ రచయిత నేడు వయసులో ఉత్తరార్థమున కాలిడినను పూర్వార్థమునందు నుండియు శాంతపరిణితి కట్టులు సాచు సాత్వికుడే. న్యాయము, ధర్మము నను పాద ద్వంద్వము పదిలముగా నూది నడచిన జీవన యాంత్రికుడె. అతని మనోవృత్తి కనుగుణమైన వృత్తియే అతని ననుగమించినది.

లైట్ ఆఫ్ ఏషియా అను అంగ్ల గ్రంథము నాతని నాకర్షించి రచనా మార్గమున చేదోడుగా నైనది. ఇందలి కథ బుద్ధ భగవానుని పరమార్థ సిద్ధికి చరిత్ర కారులు తేలికగా కేవలం బాలుర కనుకూలముగ రచించినారు. ప్రధానమైన ప్రసిద్ధమైన కపిలనస్తు పురమున కా నామము కలిగిన హేతువు వారికి గోచరించలేదు. మరియు సిద్ధార్థుని తలిదండ్రుల వంశగాథలు అవగాహనమైనట్లు లేదు. ఈ రచయిత అట్టి రహస్యములను మన కందింప కలిగినాడు.

ఇక రచన జాతీయ గేయరూపమై లయబద్ధ పదజాలముతో మనసు నూయెల లూచు లాలిత్యము కలిగియున్నది. వినుటకు చదువుటకు నువ్వి శ్మారించుచున్నది. ఇది కేవలము రచన మాత్రమేకాక కవితాలాస్య విన్యాస భాసురమైయున్నది. చదువులతో తవులు రవులించు రసమాధురీ ఝరియన దగినది.

నా మాటలన్నియు స్వభావోక్తులే యని అత్యుక్తులు కావని పఠితలు గ్రహింపగలరని విశ్వసించుచున్నాను.

ఈ కవి యితోధిక గ్రంథములు వెలువరించుట కాయురారోగ్య మేథా భాగ్యముల ననుగ్రహించుటకై ఆ చదువుల తల్లిని ప్రార్థించుచు ఇతని నాశీర్వ దించుచున్నాను.

తాడిపత్రి.

16-8-93

విద్వాన్ జోష్యం జనార్దనశాస్త్రి

(రిటైర్డ్ తెలుగు పండితులు)

(“అభినవవేమన” “ఆర్ష విద్యాప్రవీణ” బిరుదాంకితుడు)

కృతజ్ఞతాభి వందనములు

నేను రచించిన 'శాంతి చక్రవర్తి అను గేయమాలను నా రెండవ గురువు గారైన పూజ్య జనార్దనశాస్త్రి గారికి చదివి వినిపించితిని. అందుకాయన మిక్కిలి సంతోషించెను. నాపై యున్న ఆయన వాత్సల్య విశ్వాసాలతో హైస్కూలునందు (తాడిపత్రి) ఆయనక్రింద 1945 నుండి 1948 వరకు తెలుగు పాఠ్యాంశాలను నేర్చుకున్నాను గనుక యీ పుస్తకమును గురించిన పరిచయ వాక్యాలు తెల్పి యున్నాను.

హైస్కూలునందు తెలుగు భాషా బోధనలో బాలబాలికల కమిత ఉత్సాహ ఆనందములతో వేసరిక పడక యెట్టి ప్రశ్నలడిగినా పిల్లల కమిత ప్రేమతో విశదీకరించి మాకు విసుగులేక బోధించెను. ఛందస్సుతో కవితా ధోరణి నాకు ఆయన నేర్పి సర్వ సందేహాలను తీర్చెను. హైస్కూలునందే నాకు కవితా ధోరణియలవడునట్లు చేసెను. చదువుకొనునపుడే 'హంపీయాత్ర' అను పద్యములను నేను వ్రాయగా ఆయన సరిదిద్దియుండెను. 1956 లో యీ గ్రంథములోని * యీ గుర్తు గల గేయములను వ్రాయగా ఆయన చాలా సంతోషించెను. బాల్యంనుండి నామీద ఆయనకు ఒక విధమైన ప్రత్యేక ప్రేమాభిమానములున్నవి. అందుకు నే నెంతయో ఆయనకు కృతజ్ఞుడను. ఆయన బోధనలతో నేనొక యున్నత ఆదర్శ జీవితము గడుపుచున్నాననుటలో అతిశయోక్తి లేదు.

ఆయన సహజ జీవనడే గాక ఆర్య సత్య ధర్మ సాంప్రదాయానుగుణ్యంగా నిరాడంబరుడై జీవించుచున్నాడు. కాని పొగడ్తలకుబ్బిపోవుట ఆయనకు సరిపడదు. ఆయన నన్ను కరుణించి ఆశీర్వదించి నందుల కెంతయో కృతజ్ఞుడనై జోహార్లు తెలుపుకుంటున్నాను.

గ్రంథకర్త

ప్రార్థన

.....

బాల్యమునందె వ్యామోహాది దుష్ట భావంబుల వీడె నెవరు
బాల్యమునందె సంసారంబు వీడె నెవరు
భారమైన సన్యాసధర్మంబాచరించె నెవరు
భోగభాగ్యంబు లశాశ్వతంబులనె నెవరు
భువిలోని దుఃఖమయ యీసునసూయల వీడె నెవరు
భువి ప్రాణులెల్ల తనవలె సమానమేయని తెల్పెనెవరు
భువనమందు సత్యధర్మాలే మనుజుని కాపాడునని తెల్పెనెవరు
భూరి సుజ్ఞాన మూర్తి యాబుద్ధదేవుడె

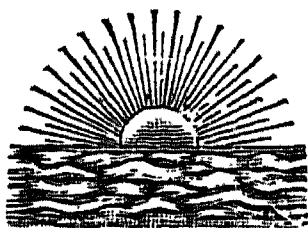
1

సిద్ధార్థ చరితంబు మనుజులెవ్వరేని మాపురేపు
సిద్ధ మనసున చదివిన వినిననుగాని
సిద్ధించు ప్రేమదయాగుణంబు లాదిగ
సమకూరు ధరలోన సర్వజన జీవరక్షణంబు
సమసిపోవు పాపకార్యాది దుష్కృతంబులెల్ల
సంసారజనుల దుఃఖరాశివాసి తొలగిపోవు

2

మహాత్మా బుద్ధదేవా మమ్మాదరించుము
మాలోని మదమత్సరాల నశించునట్లుచేసి
మరిమరి నీ శాంతిసత్యధర్మ మార్గాలెల్లి
మానవ బుద్ధుల యీసునసూయలనుండి
మరల్చిపాలించు మీజగతిని శాంతి చక్రవర్తివై

3

మత్స్యః కూర్మ వరాహశ్చ నారసింహశ్చ వామనః
రామో రామశ్చ రామశ్చ బౌద్ధః కల్కిరేవచః

శాంతి చక్రవర్తి

కపిలవస్తుపురి నిర్మాణము శ్రీ బుద్ధమహాత్ముని తండ్రి వంశావళి

శ్రీరాజిత ముని పూజిత రఘువంశశాఖయే

శ్రీకర అయోధ్య నేలిన ఇక్ష్వాకు వంశశాఖయే

శ్రీరామచంద్రుని సూర్యవంశశాఖయే

శ్రీబుద్ధ మహాత్ముని శాత్యవంశమయ్యే

1

వినుడు తొల్లి దశరథుడేలిన అయోధ్యా నగరంబు

ఘన సుజాతుడను రఘువంశ విభుడేలుచుండ

తనభార్య కేవురు సుతులు మరి యేవురు పుత్రులుండ

తన యంతఃపుర మందొక రూప లావణ్యవతి శాంతిమతి

అను పరిచారిక నుపపత్నిగా చేసికొనియుండె

కాననగునిట్లు రాజుల కెందరో భార్యలుండె పూర్వంబు

2

ఆ విదంబున నాతని కామెకు ఒక సుతుండు కల్గియుండె

ఆవిడ సుతునిపేరు కూడ శాంతుడని చెలువారె

ఆ విభుడొక నాడామెతో కేళీగృహంబున మండి

ఆ వనితతో నీదగు సౌజన్య మెంతయో ప్రశంసనీయంబని

అవశ్యంబు కోరుమొక కోర్కె నీ యభీష్టంబు తప్పక తీర్చెద ననియె

3

శాంతిమతి తన సుతునికే యువరాజ్యాభిషేకంబు చేయుడని
 శాంతుని నీ పుత్రులేవురుండనీయ రిందు సుజాత విభుండయని
 శాంతి లేకుండ ఆశాంతి రేపె నామె యంతఃపురంబెల్ల
 శాంతిలేక సుజాతుడు తల్లడిల్లె చివర కొప్పుకొనె
 శాంతచిత్తుడై తన మాట వ్యర్థంబు గాకుండ

4

అయోధ్య రాజగు సుజాతుని తనయులు ఉవూరుడు
 అనఘుడు నివూరుడు కరకుంతకుండు మరియు ఉల్కాముఖుండు
 అగణిత సింహ హనుండను యేవురుండ వారినెల్ల
 ఆ సుజాతుడు రాజ్యము నుండి వెంటనె వెడలిపొండని
 ఆ కుమారులనెల్ల తన యాజ్ఞగా యాజ్ఞాపించె

5

అయోధ్య నేలిన సూర్యవంశజు లాడినమాట
 అసత్యము గాకూడదన్న సత్యవాక్యపాలకులని
 అంతకుముందేలిన దశరథుడుకూడ కైక కిచ్చిన
 అప్పటి వరమెట్లు నిజమయ్యెనో యెల్లరు కాంచ లేద?
 అనాటి రాజన్యుల కదియే యుక్తంబై యుండెనేమొ

6

పితృజ్ఞా పరిపాలనా దురంధరులైన తనయు లేవురు
 పవిత్ర జన్మభూమి నెడబాయ సంసిద్ధులై హిమాలయ
 పర్వత ప్రాంతారణ్య భూములకరుగు రాకుమారుల వెంట
 పలు ప్రజాసమూహంబులు కూడ వెంబడించె

7

రాజకుమారు లేవురు ఆ ప్రజా సముదాయంబుతో
 రోహిణీ నదీతీరంబు వెంబడించి శకోట వనంబుచేరి
 రమణీయ విశాలోన్నత వృక్షసంశోభిత మధ్యభాగంబుచేరి
 రాగరంజిత కపిలముని ఆశ్రమంబుచేరి రానందమొంద

8

సమీప భూములనెల్ల యా ముని ఆశీర్వాద
 సహాయంబున ఆశ్రమించి నిర్మించి రొక గ్రామంబు
 సకలాంబునే యా జనసంఖ్య పెరిగిపోవ
 సంతసంబున యా నగరిని కపిలవస్తుపురి యనంబడె

9

శకోటవనంబున వశించిరి కాన శాక్యులైరి వారు
శాక్యులన వారి పరిభాషలో బహిష్కరింపబడిన వారనబడ
సుజాతుని సుతులు నా ప్రాంతమందిట్లనబడె
సుచరిత ఇక్ష్వాకు వంశమందుద్భవమే శాక్యవంశమయ్యె

10

ఆ సుజాతుని సుతుడైన ఉవూరుడు జ్యేష్ఠుడై ఆ పురిని
అనంతవ్యాప్తిచేయ పలు ప్రాంతాల ప్రజలను రావించి
ఆ కపిలవస్తు నగరిని విస్తరింప అవిరళ కృషిచేసి
అగ్రగామిగా వ్యాపారాభివృద్ధి నగరంబుగాచేసి పాలించె

11

ఆ యేవురిలో జ్యేష్ఠుండట్లు రాజ్యమేల
అతని తమ్ములు నల్గురు పాండవులవోలె
అనవరతము తోడైయుండ ప్రజారంజక
ఆనందథోలలూగ న్యాయపాలనంబు సాగె

12

కపిలముని కరుణాకటాక్ష ఆశీర్వాదంబులతో
కపిలవస్తుపురి అనంతికాలమందె అభివృద్ధిచెందె
కరవు కాటకాలులేని సుభిక్షరాజ్యమయ్యె
కుబ్జదేశంబునుండి కుమయూనువరకు వ్యాపించె

13

ఉత్తరంబున హిమాలయ పర్వతంబులుండ
ఉదయాద్రివైపు మగధరాజ్యంబుండ
పశ్చిమంబున అయోధ్య వ్యాపించియుండె
ప్రబల లిచ్చవీరాజ్యంబు దక్షిణంబు నందుండె

14

అగ్రజుండైన వువూరుని అనంతరంబు క్రమంబుగ
అతని తమ్ములు నువూరుడు కరకుంతకుండు
అనంతరంబు ఉల్కాముఖుడు మరియు సింహహసుండు
అగణిత పుత్ర పౌత్ర ప్రపౌత్రులు శాక్యరాజులేల
అనాటి పుణ్య పాలనలో శాక్యరాజ్యము ప్రజ్వరిల్లె

15

శాక్యుల అంతిమ ఐదవ రాకుమారుండైన సింహహనునకు
 శుభంబుగ నల్గురు నందనులు నొక కూతురుండె
 శోభాయమాన శుద్ధోదనుండె అగ్రజుడైయుండ
 శుభోదనుడు ధౌతోదనుడు మరియు అమృతోదనుం డనుంగుతమ్ములై
 శుభాహ్వాయంబుగ అమితాదేవి సుతా తిలకంబయ్యె 16

శ్రీ సింహహస భూషాలుండు దేహమును వీడ
 శ్రీ శుద్ధోదనుడు రాజగద్దయ నధిష్టించె
 శుద్ధహృదయారవింద పవిత్రుడై రాజ్యమేల
 శుద్ధోదన రాచరికమందె చీనాదేశ పాహియాన్
 శ్రీలతో జనరంజక స్వర్ణయుగంబుగ నలరారెయటంచు ప్రకటించె 17

శ్రీ శుద్ధోదనుండు చక్రవర్తిగా యలరార
 శ్రీమతి మాయాదేవి యను కోళ వంశీయ సుదతిని
 వివాహమాడి అర్థిక అధ్యాత్మిక రాజకీయ
 విశిష్ట ఔన్నత్య శిఖరాన పృథ్విలో కీర్తిగాంచె 18

భారతదేశమందీ శాక్య రాజధాని కపిలవస్తుపురి
 మరి నేడు కానరాదు సిద్ధార్థుని జన్మస్థలంబుకూడ
 మరుగయ్యె లుంబినీ వనంబు నేడచట
 మెరయుచున్న దచట భూయిలా గ్రామంబు
 నిరుల కాశీ కుత్తరాన భూషిత అయోధ్య కీశాన్య మూలయందు 19

శ్రీ బుద్ధదేవుని మాతృవంశావళి గురించి

శాక్య వంశజుడైన కరకుంతకుని కాలంబందు
 శాక్య వంశోద్భవయగు నొక కన్యయుండె
 శుష్కించిపోయె నామె కుష్మవ్యాధి పుండ్లతో
 శూన్యంబయ్యె రోగవిముక్తి సిద్ధహస్తులైన వైద్యుల మందులతో
 శోకించిరామెని గాంచి శాక్యరాజ వంశజులెల్ల 20

అనాడు కుష్మవ్యాధి యన మహాభయంకర రోగంబయ్యె
అందలి జనావళి అసహ్యించు హేయ భావమందుండ
అమెనొక యన్న యామెను సుదూర హిమవత్పర్వతాల
అంచునకొక రథంబులో నిడుకొనిపోయి

అందొక విశాల గుహయందామెను విడచి అందాహారము నుంచి
ఆ గుహకు మూతగా గుండు త్రోసి మట్టితో కప్పివేసి
ఆ శాక్యనందనుండు తిరిగివచ్చి రాజధాని చేరె.

21

వాయువు శూన్యంబైన యాగుహలో ఉష్ణము ప్రజ్వరిల్లి
విశేష ఉష్ణమువలన వాయువు జనించి
వాయు విశేష ఉష్ణమై విరుగుడయ్యె నా రోగమునకు
వేగంబుగ నా రోగము పటాపంచలై నామె తేరుకొనె
విశేష రూపలావణ్య తడులు వయస్సుతో
విమల శరీర లావణ్య దేవాంగనవోతె

22

ఇట్లుండ నొకనాడు ఆకలితోయున్న వ్యాఘ్ర మొకటి
అటు గుహవైపు వెళ్ళి బంధనమైయున్నగుండును
పటుతరంబుగ గాండ్రించుచు గీరుచుండె
అటువైపు ఫలాన్వేషణకై కోలుడను రాజర్షి చనుచుండ
పట్టుదలతో యెందుకరచుచున్నదని అచటికేగ
అట్టె పారిపోయె నా వ్యాఘ్రరాజం బతని చూచి

23

కోలుడెవరో కాదు కాశీరాజైయుండి తపంబు చేయవచ్చె
కోలుడావనంబున ఫలాన్వేషణతో ఆశ్రమంబు వీడివచ్చికాంచె
కోమలిని సర్వాంగ సుందరిగా గుహయందున్న యా కన్యను
'కోమలీ నీ వెవ్వతె' వని ప్రశ్నించ 'స్వామీ నెనొక శాక్య క్షత్రియ కన్యను
కనరాని కుష్మరోగినిగా నుండ నన్నీ గుహయందు మా అన్నలు
కరినశిలా మనస్కులై నన్నిందు వదలివెళ్ళిరి
కరిగిపోయెను నా వ్యాధి తిరిగి కమనీయ రూపుచెందితి
కరుణించి కటాక్షంపుము స్వామి నను యేలుకొనుము
కరుణాంతరంగా మృతప్రాయనగు నేను పునర్జన్మ నొందితి

24

కోలరాజర్షి నామె సౌందర్యమున కచ్చెరు వొంది మృదు మధుర
మాటల నాలకించి

కోరి చేయుచున్న తపంబుమాని వెంట నామె నిడుకొనిపోయె
కోమలిని తన ఆశ్రమానికి జ్ఞాన ధ్యాన మనసాదుల విసర్జించి
కలికితో గృహస్థాశ్రమంబున వశియించె ఆనందపరవశుడై 25

ఆశ్రమంబున జడధారి యావనితా సహచర్య సౌఖ్య
అస్వాదమునందున్మత్తుడై ఆమె సున్నిగ్ధవీక్షణములందె
ఆశించిన మోక్షము గలదని ఆమెతో సాగించె సంసారంబు
అష్టాదశ పుత్రులంబడసి ఆ అడవిలో వశింపుచుండె 26

ఆ కోలుని పత్ని తనయా కుమారులకు విద్యాబుద్ధులు నేర్పించి
అందరికి యుక్త వయస్సు రాగ చేరబిలిచె నొకనాడు
'అన్నలార మీరు పవిత్ర క్షత్రియ వంశజులు
అమోఘ సుందర కపిలవస్తువురికి పోయి మీరు
అజంతుడను మా తండ్రిని కలుపుడు మాతులురగు
అస్మదీయ అన్నలను కలుపుడు కోలుని తనయులమని
అందరికి తెలుపుడు మీ జీవనా విధులను వా రేర్పఱచి
అష్టాదంబుగ మిమ్ము కాచెదరని తెల్పె 27

వారటుల కపిలవస్తు నగరంబు చేరి తమ తల్లి కథ తెలిపి
వాసికెక్కిన వారి తాతను చేరగ సంతసించె
వారిని తాతయు మేనమామలు చేరదీసి
వారత్యంత ప్రేమాదరంబున వారికి తగు
వాసరంబులు జీవనాధారముల కల్పించిరచట 28

అజంతునకు వారి తండ్రి కోలుడు జామాతయని
నిజసుత రోగ విముక్త యైనందులకును
రాజర్షి బంధుత్వమున కెంతయో ఆనందించి
అజంతుని పుత్రులు వారినెంతయో ప్రేమించిరి అదరించిరి 29

శాక్యులా ఋషి కుమారులైన పదునెనిమిది మందిని
ఒక్కొక్కరికొక గ్రామంబునిచ్చి అదుకొనగ
చక్కని భూమినిచ్చి వ్యవసాయంబు చేసికొనుడని
అక్కల తనయుల కెంతయో చేసిరి సహాయంబు
అక్కజముగ నా కోల వంశమచట అభివృద్ధి గాంచె

30

సుభూతుడను శాక్య వంశీయ డొకండు
సుచరిత కౌలీయ వంశీకన్య నొకరైన వివాహమాడ
సుభూతునికి జనించిరి తొమ్మిదిమంది కుమార్తెలు
సుభూషిత జ్యేష్ఠ కన్యా శిరోమణియే మాయాదేవియై
సుభాప్యాయ జన్మయే మన శాంతి చక్రవర్తి బ్రోచె మాతయై

31

అందరిలో జ్యేష్ఠురాలె మాయాదేవి మరియు మహామాయ,
అతిమాయ, అనంతమాయ, చూలరాయ, కౌలసేవ,
అమల చరిత మహా ప్రజాపతి (గౌతమి) యాదిగనుండ
అమరి యుండిరి అతిలోక సుందరులై అక్కలమందు

32

కపిలవస్తు నగరానికి సమీప గ్రామ మందె
కన్య మాయాదేవి తండ్రి సుభూతుడుండ
కప్పమాతనికే గ్రామిణులు కట్టుచుండ
క్రమంబుగ తొమ్మిదిమంది పేర్లు అట్లుండె

33

శాక్యసింహును భూపాలుండు పరమ పదించగ
శాక్య శుద్ధోదన రాకుమారుండు జ్యేష్ఠుడై నధిష్ఠించె
శాక్యవంశ రాజసింహుసనంబు
శోభిత సుభూతుని జ్యేష్ఠ పుత్రిక మాయాదేవిని
శుభంబుగ మరియు యామె చెల్లి మహాప్రజాపతిని*
శుభఘడియలందు పరిణయంబాడె వైభవంబుగ

34

శుద్ధోదన రాజ్యపాలన చేసిన విధానము

అనాదిగయున్న నిరంకుశ స్వార్థమయ పాలనగాక
 ఆ శాత్రు విభుడు శుద్ధోదనుండు ప్రజాహితంబుకై
 ఆ పాలన శాసనా నిర్మాణంబు దండనా విధానంబు
 అందలి ప్రజాప్రతినిధు లాధీనమై యొప్పునట్లు చేసె
 ఆ ప్రభువు యక్కాల మందలియొక ప్రజాప్రతినిధిగా యుండె
 ఆ రాజపదవి పంశానుగతమై యున్నకూడ

35

సజ్జన శుద్ధోదనుండు తన కిరు పార్శ్వంబులందు
 సర్వశేముషీ దురంధరులైన విద్యాధికులైన ప్రజాప్రతినిధులతో
 సింహాసనంబు నధిష్టించి యువకులను వృద్ధులను
 సుజన స్త్రీలను డరిచేర్చుకొని రాజకీయ విషయాలను
 సంభాషించుచుండె ప్రధాన నగర కపిలవస్తుపురంబునందు
 సంధావారమని పిలువబడు నొక ఆలోచనా మందిరముతో
 సర్వులకు సమానాధికారములిచ్చి చర్చించుచుండె

36

తన రాజ్యంబులోని ప్రతి నగరంబులోన
 తప్పుక నొక ఆలోచనా మందిరంబు వెలసియుండె
 తమ తమ సమస్యాభియోగంబుల నివేదించుకొని
 తరచుగ పంచాయితీలు సలిపి ప్రజాహితంబుగ
 తగురీతిగ స్వేచ్ఛాయుత తీర్పులిచ్చి పాలించె

37

శాత్రురాజ్య పంచాయితీలందు సంకుచితంబులేక
 హక్కులందరికి సమానముగనుండె
 పేక్కుసమస్య తాయా గ్రామీణ నగర సంధాగారంబులందు
 ఎక్కువగా పరిష్కరింపబడుచుండె న్యాయ సత్యంబులై

38

న్యాయ తత్త్వంబు యీశ్వరీయాంశ ప్రపూరితంబై
న్యాయ తత్త్వంబు సత్య ధర్మంబులై
న్యాయ తత్త్వంబు ద్వేషమత్సరాదులు లేక
న్యాయ తత్త్వంబు చెలంగె నక్కాలమందు సర్వులు సుఖించంగ 39

ప్రజలకు నిర్బంధములేని పాలనయైయుండె
ప్రబోధ విధంబున నుండె విద్యయు
ప్రభుపాలన పీడనలేకయుండె
పశుబలంబులేని రాజనీతియైయుండె
పాలన శాంతిభద్రతలతో యుండి
పరపీడనలేని రాజ్యపాలనయుండె 40

స్వార్థమయ జీవితంబు నికృష్టమనియు
సాధుజీవితంబు సర్వసమ్మతంబని నమ్మి
సర్వులు భౌతికంబునకే ప్రాధాన్యతలేని జీవనులై
సర్వేశ్వరానుగ్రహ ఆత్మావాత్మ జ్ఞానాంచిత
సాధువర్తనులైన జనజీవనంబుసాగె 41

శాక్యులు రాజులైనా హలంబుల స్వహస్తాలబట్టి
శ్రేష్ఠంబుగ చేసిరి వ్యవసాయంబు పశుసంపదతో
శాక్యవంశజులు 'కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షమ్మ'ని
శాక్యులు పంటలకై దైవప్రార్థనల్ చేసిరి చేతులెత్తి 42

తమకు కావలసిన ప్రతిపంటలు వేసికొని
తమకు వలయు గుడ్డలకై రాట్నము మడికిరి
తామె వస్త్ర నిర్మాణ కృషిచేసి
తక్కువలేకుండ ధరించిరి పలురకాలుగ
తమకేకొఱతలేని పరిపూర్ణ వస్త్రధారులై 43

సంపదలన్నింట వృక్షసంపద శ్రేష్ఠంబుగనుండె
సర్వులు గ్రామబీడులందు నదీ తీరంబులందు
సర్వవిధ మొక్కలు చెట్లు నాటి పెంచిరి
సర్వజన సంక్షేమంబు నేలలాడ

44

శుద్ధోదన భూపాల పాలనలో విస్తరించె రాజ్యంబు
అధమునికైనా అన్యాయంబు జరుగుచుండలేదు
అధర్మమెందునా కానరాదయ్యె రాజ్యంబులోన
శుద్ధోదనుని భార్యలిర్వురు మెలగిరి పతిభక్తితోడ

45

భార్యలిరువురు దైవభక్తితో చేసిరి ప్రార్థనలు
భయభక్తులుగల శద్ధహిణియై గౌతమి చెలువారె
భర్తృసేవలో తేలియాడె మాయాదేవి పట్టమహిషియై
భూపాలు డానందపారవశ్యుడై ఏలోటులేక వశించె

46

అరాజు ఇట్లుండ సంతతిలేక ఖిన్నుడైచేసె
అనన్య ప్రార్థనల్ సర్వదేవతలకు ధర్మయుక్త పూజలుచేసె
అయన భార్యలు సల్పిరెన్నియో ఉపవాస వ్రతంబులాదిగ
అన్నివేళల వేడిరి పరమేశ్వరుని సంతాన మొసంగ

47

భగవత్కృపాభిక్షకై చేయిచాచి రాజు ప్రార్థించె
భోగభాగ్యములేల రాజ్యంబేల సంతతి లేనిదె యని
భక్తి ప్రపత్తులతో నిరంతరంబుగ
భార్యలు భూపాలుడు దీనులై వేడిరి
భజనలతో దివోరాత్రంబు లందును
భోజనంబు సైతముమోని వేడిరెంతో కాలంబు
“భక్తులమగు మాపై ద్వేషమెందుకు ప్రభూ”య
భరించలేక వేడిరి భార జీవనంబుతో

48

ఒకనాటి రాత్రి మాయాదేవి చెలికత్తెల నడుమ
ఒకింత దీనవదనయై పరుండె చింతతో
ఒక తారక గగనంబునుండి దిగె భువికి
ఒక శ్వేతగజంబై తన యింట ప్రవేశించి
ఒక జామున మాయాదేవి యుదరంబు చేరె
ఒకింత జలదరించి లేచితలచె నది స్వప్నంబని

49

మాయాదేవి ప్రభాతంబుననే మహారాజునకా స్వప్న
మయరీతిని ఉత్సాహంబున తెల్పు
మనంబున రాజునుత్సాహియై తన పురోహితులపిల్చి
“మాననీయలారా యీ స్వప్నఫలంబేమిటి తెల్పు” డనియె

50

పురోహితులా స్వప్న ఫలంబు శ్రేయంబౌనని
ధరణీ తలంబంతయు నేలు పుత్రుండు కలుగు
పరమాత్ముని బోలిన సుతుడు కల్గు మీకని
పరిపరి విధముగ పొగడి చేకొనిరి కాన్కల
పలుదాన ధర్మాల చేకొనిరి రాజు చేత

51

తన ప్రధానామాత్ముని రాజు పిలిచి
తనకు పుట్టబోవు తనయుని గురించి యడుగ
తప్పక తనయుడు పూజ్యుడై వెలుగొందు మరియు
“తెలియుచున్నదాబాలుండు విశ్వప్రేమికుడౌనని ప్రభూ

52

“ధరణీ తలంబున నిట్టివారు జనించి యుండలేదు
దేవాంశ సంభూతుడా బాలుండు ప్రభూ
ధర్మగృహస్థాశ్రమంబు స్వీకరించినచో
దైర్య స్థైర్య లోకోత్తర విరాజితుండై సార్వభౌముండగు
దైవయోగంబున నాతడు సంసారంబు బాసిన
ధరణిలో శాంతిని స్థాపించు శాంతి చక్రవర్తియై”

53

“ధర్మ సంస్తాపనాచార్యుడైశాంతి సౌఖ్యాల భువిలో స్థాపించు
 ధర్మనిరతుడై కరుణామయుడై స్థాపించు ఆచంద్ర తారార్కంబుగ
 ధర్మసత్యాలు నాలుగు పాదాల నిలుచు భువిలో
 ధర్మ సంస్తాపనచేసి భువిలో వెలుగు శాంతి చక్రవర్తియై

54

అనంత అన్యాయ దుర్మార్గాలతో నిండియున్న యీ భువిని
 అహంకారాది యీసునసూయల పారద్రోలి
 అజరామర శాంతి సౌఖ్యంబు పుడమిలో వర్ధిల్లి
 అమ్మహాత్ముడు ధరణిలో ప్రచారంబు చేయు
 అనన్య సర్వసమానత్వ సత్య ప్రేమాంచిత
 అగణిత ప్రాణి రక్షకుడై నూతన సమాజ స్థాపకుండౌను

55

బుద్ధమహాత్ముని జననానికి ముందున్న మిగతా ప్రపంచ
 మానవ ప్రాణికోటియున్న తీరు యిట్లుండెను.

మానవ సంఘంబు మహాత్ముని జన్మకు ముందు
 మహా ఘోర హింసల కిరాతక చర్యల నుండె
 మత బోధకులు పరమత ద్వేషులై
 సుమతలు కరుణలు మహిలో మాయమయ్యె

56

నిరంతర పోరుల, యుద్ధములతో నిండిపోయె
 నఖిల జగమంతయు ఘోర హత్యలతో
 నరనారీ శీల భంగముతో దోపిడీలతో
 నింగికెగసె హాహాకారాల రోదనలు

57

రాజులే రాక్షసులై ప్రజలను దోచుచు
 రాక్షసపాలనయై రక్షణలేదు జనులకు
 రోగ జార చోర భయకంపితమయ్యె
 రాజ్యములన్నియు అల్లకల్లోల అరాజకమయ్యె

58

బిడ్డరిల్లెను విశ్వ మానవజాతి
దరిదాపులేని దౌర్భాగ్య పాలనతో జనులు
దిక్కులేదయ్యె యెటు చూచినా యనుచు
చిగులుచేంది నింగివైపు తలలెత్తి వేడిరి

59

దీనులై చేతులెత్తి యెడ్పిరి కన్నీరు మున్నీరై
భరతఖండంబందును హత్యలు దొపిడిల
భయోత్పాతంబులు ప్రజ్వరిల్లె
భక్తి జ్ఞాన మార్గంబు లదృశ్యమయ్యె
భగభగమఁడెను కులమత ద్వేషాలు

60

పుణ్య బ్రాహ్మణులని సంఘంబులో
పాపశూద్రులని విభజింపబడె
పుణ్య బ్రాహ్మణులు దేవుని ముఖమునుండి
పూజ్యదేవుని బాహువులనుండి క్షత్రియులును
సర్వేశ్వరుని ఉరువులనుండి వైశ్యులును
సర్వేశ్వరుని పాదములనుండి శూద్రులును
సృష్టి జరిగెనను దురహంకార బోధనలు ప్రబలె
సర్వులు గుణ కర్మ విభాగ మనుసరించియే
సర్వజన జీవితంబు సాగుచున్నదని

61

అనాటి బ్రాహ్మణ బోధకులు పండితులు
అజ్ఞానముచే యెరుంగలేక
అల్లకల్లోల అరాజక దుర్గతి సృజింపబడె
ఆ యజుర్వేద మందున్న గతిని వక్రీకరించి

62

కర్మకాండ హింసాకాండమై ప్రబలిపొయె
కర్మజీవులు శూరులై విద్యాదూరులై
కృరవృత్తుల నవలంబించి పశుతుల్యులై
కృరపాపులై సాగించిరి జీవనంబు

64

బ్రాహ్మణులధికులమని యజ్ఞయాగాది
 బ్రహ్మాండ క్రతువుల జంతు పసికూనల చంపి
 సాధుజీవము లెన్నియో బలిగావించి తృప్తిచెందుచు
 సర్వులకన్న భువిలో మేమే యధికులమని
 సర్వజనులపై పెత్తనాధికారము మాడేనని
 సర్వులుండవలెనని తెల్పిరి తమ యదుపాజ్ఞులందని

64

మద్యమాంసంబుల మనసార సేవించి
 మద్యమాంసపిండాల దేవతలముందుంచి
 మహాభయంకర పాపమయ కార్యాలమునింగి
 మేము తెల్పునదే మేము చేయునదే ధర్మంబని
 మేము చేయునదే దైవహితంబని పల్కె నా కుటిల విప్రజాతి

65

సర్వేశ్వరుని పేర భక్తి పూజలటంచు
 సర్వజనసంఘ విద్రోహ ఘోరహింసలు ప్రబలె
 ఆర్య బ్రాహ్మణ జన సంచయంబు పేర
 అసలు బ్రహ్మజ్ఞానంబు తెలియని బ్రాహ్మణుల చేత

66

శౌచము సత్యము దయయు అహింసా కారుణ్య మైత్రి
 శూన్యమైపోయె సదాచార సంఘ జీవనంబు
 శూన్యమయ్యె ఆధ్యాత్మికా ధ్యానశ్రద్ధలు నశించె
 శూన్యమయ్యె సత్యధర్మ జనజీవనంబు

67

దుష్టభావములెల్ల పాలకులందు పెరిగిపోయె
 ద్వేషాది మత్సర పాలన మతిశయించె
 దుర్మార్గ మన్నివిధాల ప్రజలందు పెరిగిపోయె
 దుష్టులకే జీవనంబు సార్థకంబయ్యె

68

బోదకులే పరమత ద్వేషులైరి
బాధింపబడిరి దోపిడిలతో పాలకుల చేత
రాజులే రాక్షసులై ప్రజలను పీడించ
రగిలె దుఃఖజ్ఞులలు సుదతుల కండ్లనుండి
సుదతుల శీలంబు మంట కలియ
సుజన బ్రతుకులు లజ్జ పాలయ్యె

69

నర నారీమణులు భ్రష్టులై
నరకయాతనల జిక్కి కడుదీనులై
దిగులుచెంది దిక్కులేదా మాకటంచు
దీనులై నింగివైపుచూచి చేతులెత్తి
'దేవుడున్నాడందురు వున్నాడా'యటంచు
'దిక్కునీవే కావుమయ్యా శరణు శరణు'

70

అట్లు నేలనుండి నింగికే వినబడునట్లు
అనంతశోక కంఠాలతో
అకాశంవైపు యెలుగెత్తి
అఖిల జనావళి అమాంతం
అహర్నిశల పరితపించ

71

పృథ్వికూడి భరత ఖండంబు నలుదెసలు చూడసాగె
ప్రచండ వైపరీత్యాలతో భువి గడగడ వణకసాగె
ప్రపంచ ప్రజాక్షోభ నింగికెగయ
ప్రశాంత స్వర్గంబు దద్దరిల్లె

72

స్వర్గంలోని దేవతల కి క్షోభ హాహాకారాల
సర్వమానవ శోకతప్త వేడి మంటలు
స్వర్గంలోని దేవతలకు తాక
స్వర్గ మల్లకల్లోలమై దేవతలు పరుగులిడిరి
స్వర్గాధిపు చెంతకు విష్ణుదేవుని కడకు

73

దేవతలు వేడిరి భూమండల క్షోభగురించి
 దేవతలు వేడిరి భూలోక అశాంతి గూర్చి
 “పాహిమాం పాహిమాం కావుమటంచు
 ప్రభూ భువిలో శాంతి నెలకొల్పుము
 ప్రభూ కరుణించి భువిని కాపాడలెమ్ము”

74

విష్ణుదేవుండు విస్మయముడై నడిగె
 వినయంబుగా అర్థనిమిళిత నేత్రుడై
 ‘వివరింపుడు మీ భయాంధోళన కారణంబు’
 ‘విశ్వరూపాచూడుము భూమండలయా తనలు
 విశ్వరూపా భరతఖండ దీనజనుల కావు’ మన
 విష్ణువు భువిపై సారించి చూచి
 విస్మయముడై కరుణా మయుడయ్యె

75

“నేను భువిలో అవతరించెద
 నేను శాక్యవంశోద్భవుడనయ్యెద
 నేను భువిలో ధర్మసంస్థాపన చేసెద
 నేను భువిలో శాంతి నెలకొల్పెద
 నిశ్చింతగానమ్ముడు దేవతలారా” యనియె

76

భగవానుడు తెల్పినట్లు ఇచట గీతా వాక్యము యిట్లు సార్థకమైనదని
 గీతావాక్యము తెల్పుచున్నది

“యదాయదాహి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత
 అభ్యుత్థాన మధర్మస్య తదాత్మానం సృజామ్యహం
 పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయచ దుష్కృతాం
 ధర్మసంస్థాప నార్థాయ సంభవామి యుగేయుగే”

అనగా ధర్మ సంస్థాపన కొఱకు దుష్ట శిక్షణ శిష్టరక్షణ కొరకు ఆయా
 కాలాలందు యుగయుగాన తాను జన్మించి భువిలో సత్య దర్మాలను
 మరియు శాంతిని భగవంతుడు తప్పక నెల కొల్పెదనని ప్రకటించియున్నాడని
 మనకు విశదమగుచున్నది

అందుకే మాయాదేవి గర్భము ధరించకారణ మైనదని మనం గ్రహించ వలసియున్నది దేవదేవుడు జన్మించుటకై అకాల మాసన్నమైనదని ఇచట గ్రహించ వలసియున్నది. అదియే శాంతి చక్రవర్తి అవతరణాక్రమము (బుద్ధావతారక్రమము)

మాయాదేవి స్వప్నకడ రాజ్యం బంతయ తెలిసి
మహా సంరంభముతో కపిలవస్తుపురి కళకళలాడె
మహారాజు భార్య గర్భము ధరించి నిండు చూలాలయ్యె
మహదానందంతో రాజు చేసె పలు దాన ధర్మాలు

78

రాణి ఆచారంబుగ పితృగృహంబున ప్రసవించ తలచి
రాజునడుగ ప్రయాణ సన్నద్ధము లందుకు చేసె
రాజు దాసదాసీ జనంబుల మధ్య మాయదేవి
రంగవైభవంబుగా నడచుచూ సాంద్రారణ్యంబు చేరె

79

ఆవనలక్ష్మి ఋతురాజిత స్వాగతంబు పలికె
అశోభ కాంతులకు చిత్తమున్మత్తత కల్గించుచుండె
భూరుహశాఖోపనిష్ఠ విహంగ జ్వందాలరవళులతో
భూషిత పుష్ప గుచ్ఛములతో పరవశించు తుమ్మెదలతో

80

మహదానంద వింతలు కౌల్పు శోభతో
మనోహర దృశ్య మార్గంబున చనుచుండె
రాజభటుల సందడిమధ్య వసంత ఋతువునందు
రంగురంగుల పుష్ప చిగుళ్ళ వృక్షలతలతో
రకరకాల పండ్లగుత్తుల వృక్షలతలతో
రంగరించిన పుష్పఫలగుభాళింపుతో
రమణి మాయాదేవి చనుచుండె వసంతశోభతో

81

నూతన ప్రపంచ మవతరించెనా
 నూతనోత్తేజ సూర్యోదయంబయ్యెనా యను
 నూతన శాంతిలో యా యడవిలో చునుచుండ
 నూతన బడలిక మరియు నొప్పులు సోకె నామెకు
 నోములపంట యామెకు పండ సమయంబయ్యె

82

అకులలములు మెత్తగ ఒక వట వృక్షము క్రింద
 అపరిచారికలు యెత్తుగ పడచి
 ఆమె నందుపై పరుండబెట్టిరి సేదదీర్చ
 ఆ దాసదాసీ జనంబు మధ్య రాణివశించె
 ఆ రాత్రి యందావనమె వారి విడిదియయ్యె
 అదియే పవిత్ర లుంబినీ వనంబై
 అవతరించెనందె ప్రపంచశాంతి చక్రవర్తియై
 అందే జన్మించెదేవుడు బుద్ధ మహాత్మయై

83

ప్రాతఃకాలంబున సూర్యోదయ సమయంబున
 ప్రసవ వేదనంబు కలుగ దాసదాసీ జనంబు కలవరపడి
 ప్రమాదకర భయంకరాటవిలో చిక్కియుంటిమెట్లాయని
 ప్రభురాజధాని కడు దూరంబుగ నున్నదేయని చింతించిరెల్ల

84

విధిపై భారమువేసి ప్రార్థించిరి విశ్వేశ్వరుని
 వినఘ్రులై దేవిశయ్యను చుట్టిముట్టి
 వినోదంబుగ ప్రసవించె మాయాదేవికి పెద్ద నొప్పులు లేకనె
 విశ్వేశ్వరుడే ప్రభవించె జనియించె శాంతిచక్రవర్తియై

85

ఇక వెనుదిరిగె యా మాయాదేవి దాసీ జనంబుతో
 ఇక ఘోరారణ్య ప్రయాణము మాని రాజసాధంబుచేర
 భర్తృగని సంతసించునట్లు వచ్చిచేరె
 బాగ్యంబుకన్న మిన్నయైన కుమారునితో
 భగవంతు డాశీర్వదించి ప్రసాదించె తనకని
 బావి ప్రపంచశాంతిని స్థాపించ శాంతిచక్రవర్తితో

86

శుద్ధోదనుడా తల్లిని కుమారునికనియెద నతిని
శుభంబని మహదానందమొందె
శోభాయ మానంబుగా రాజదాని నలంకరింపజేసి
శాసించె దానధర్మములు గ్రహించ ఆర్తులనెల్ల

87

సిద్ధించె తన కోర్కెయని విభుండు పేరిడె
సిద్ధార్థుండని యా బాలునికి
సుఖశాంతులతో పెరుగ నా బాలుని
సిద్దులైన విజ్ఞులు దీవించిరపుడు

88

మాయాదేవి యా బాలుని కనినదాదిగ
క్షయరోగియై కృశించ మొదలిడి
మాయగా మరణించె కొద్ది దినములందె
మాయగా దుఃఖము వెంటనె సుఖమున్నట్లు
మాయాదేవిమహినివీడి మాయమయ్యె

89

సిద్ధార్థుని పినతల్లి గౌతమీదేవి గారాబంబున
సుతుని లాలనా పాలనాది భారము వహించి
స్వయంబుగ పరిచర్య చేయుచు పెద్దచేసె
సంబోధించబడెనా సిద్ధార్థుండు గౌతముండై నాటినుండి

90

గౌతముని బాల్యము

భూపతి బాలుని కువనయనాది కర్మలజేసి
భూసురోత్తముడైన విశ్వామిత్రుని పలిచి
భారము మీదె స్వామి యీ గౌతమునికి విద్య నేర్పుడని
భక్తి ప్రేమ పూరిత విశ్వాసంబున నప్పజెప్పె

91

విశ్వామిత్ర గురువర్యుండు సర్వశాస్త్రంబులు నేర్చె
విషయమేదియైన నొకక్షణమందె యా బాలుడు
వినోదంబుగ వెంటనే కంఠస్థముచేసి తిరిగి తెల్పుచుండె
విధాతయే తానైయుండ సర్వశక్తులెందు కొదవుండు? 92

మేదా సంపన్నుడు స్థిరబుద్ధిగలవాడై యందరి మన్ననలందె
మిగుల పడుచు ప్రాయశునందె సర్వ విద్యలందు ప్రవీణుడయ్యె 93

వేదవేదాంగములు సర్వశాస్త్ర మల్లవిద్యలాదిగ నేర్చె
మదమత్సరాలులేని మాలిన్యములేని
వెదజల్లెను దయాప్రేమల తన చెలికాండ్రపై
విశారదుడై వెలిగె యానాటి క్షత్రియ జాలుర నందెల్ల
విచిత్రంబుగ అతని మదిలో యెపుడును తెలియని
విశేషముగ పీడించు చుండె మదిలో యేదో కొఱతయున్నట్లు 94

విద్యాధ్యయనంబందె గాక గౌతముండు
విశ్వాస భక్తిప్రపత్తులతో మెలంగె గురువు యెడ
వినయ విధేయుడై అణగియుండె మాతృమూర్తిగ నెంచి
విమల గురుపత్ని పాదాఠవిండముఅంబడి మ్రొక్కుచుండె 95

‘అత్మవత్సర్వభూతాని’ యన్నట్లు జీవించుచుండె
అందరిని ప్రేమించి అన్ని ప్రాణులను సమమేనని
అందరికి ప్రబోధించుచుండె
అందరికి మోక్షమార్గం బదియె యనుచు 96

భగవత్సాక్షాత్కార ప్రాప్తికి అహింసయే మూలంబని
భగవద్భక్తి మాధుర్యముందెలియ మార్గంబదియెయని
భోగబాగ్యంబులే పరమావధి గాదని
భక్తిప్రేమలే భగవంతుని చేర్చు గుణంబులని తెలిపె 97

నిష్కేపట మృదుభాషియై
నిశ్చలమధుర వాక్కులతో
నిరాడంబర జీవితముతో
నిర్దనిక ధనిక తారతమ్య మెరుగని రీతిలో
నిజలాభ ఫలాపేక్షలేని శ్రేష్ఠుడయ్యె

98

మానవుని డుర్గుణమే హింసయనియె
మానవుని సంకుచితమే అపవిత్రము చేయుననియె
మానవుడు అహింస పాటించుటే ముక్తిమార్గమనియె
మానవుని ఆత్మప్రాప్తియే జీవిత ధ్యేయమనియె

99

గౌతముడు విద్యనేర్చిన తర్వాత మానసిక దశ

రథచోదిత శ్రేష్ఠపండిత వినోదియా గౌతముండు
రాకుమారులతో నుత్తమ హయారూఢుండై
రాకుమారుల మృగయా వినోదవేట వలదనియె
రమ్య పథంబుగాడు మృగసంహారంబనియె

100

గౌతముడొ కాలపు రాజనందనుల కార్యముల
గుర్తించి నివారించుచుండె బోధించి నిజధర్మంబు
గట్టిగా బోధించె యువజనులకు ధర్మజీవనంబుసేయ
గురుత్వ భావనులై విముఖులైరి వేటాడలేక

101

తండ్రి శుద్ధోదనుండు తనయుని సంసార విరక్తినిగని
తన తరువాత సార్వభౌము డగునట్లు చేయనెంచి
తగు రాజనీతి శాస్త్ర ధర్మతత్త్వము నేర్పించె
తదనుగుణ బుద్ధి వికసించి రాజ్యమేత

102

కాని భాగ్య భోగ్యములు అస్థిరంబులనియు శరీరమునకై
మనవలదు క్షణ భంగురమైన శరీరమునకై
వినవలదు అహంకార మమకారాల మనసు బోధలు
మన శత్రువులవియె మరిమరి తెలియుడోయి

103

మోక్షప్రాప్తియే మన గమ్యంబనియె
మృత్యుదేవతతోనే మన సంపదలంతరించు
మరువకుడు పవిత్ర జీవనంబు సేయుట ధర్మంబని
మహిలో అశాశ్వతంబులైన చేష్టలు వదలుడు
మాన్యులార అశాశ్వతంబీ సంసారంబని
మనసువిప్పి ఆ గౌతముండు విపుల ప్రబోధంబు చేయదొడగె

104

అస్థిర సౌఖ్యంబు లభిలషింపకుండె
అన్యుల దీనజనుల దిక్కులేని వారికి
అన్నివేళల సహాయపడుచుండె యా రాకుమారుండు
ఆ చిన్న ప్రాయమునందె అలరారె అందరి ప్రేమికుడై

105

* దరిద్రంలోని దీనజనులగాంచి
దరిద్రుల కష్ట పరంపరలనుచూచి
దీనజన కఠోర దేహ పరిశ్రమలగాంచి
దీనవదనుడై విషాదాంచిత మనస్కుడై కన్పట్టుచుండె

106

సిద్ధార్థు డొకనాడు ద్యావనవనంబులో వినోదించుచుండె
సితపుష్ప ఫలాలచూచి సంతసించుచుండె
సరగున అకసమార్గాన చనుచున్న హంస గుంపుమీద
సరసనయున్న మరొక రాకుమారుండు తటాలున
సరియగు గురిచూచి వదలెనొక బాణంబు

107

అ దెబ్బతో నొక హంస రక్తసిక్తమై క్రిందయున్న
అ గొతముని సరసన పడగ ఆ శాక్య రాకుమారుడు
అత్మీయ ప్రాణిగా యెంచి హంసను చేతపట్టి
అ రక్తసిక్త పక్షిని దీనుడై కడిగి తనమీదయున్న
అంగవస్త్రముతో తుడిచి నిమిరి ఇంటికి గొనిపోయి
అ గాయంబు నయంబుచేసి స్వేచ్ఛ నొందవిడిచె

108

ఒండొకచో కృషీవలుండొకడు యెద్దుల కాడితో అదలించుచు
ఒర్పుగా దున్నుచు నొక యెద్దును చీదరించుచుండె
ఒకింత వృద్ధాప్య భారముతో మెడమీదున్న పుండు బాధతో
ఒదిగి ఒదిగి పోలేక పోలేక నడుచుచుండె

109

గట్టిదెబ్బలగొట్టి ఆ రైతు తోలుటచూచి
మట్టిపై కారుచున్న యెద్దుమెడమీది పుండునుండి కారు రక్తాన్నిచూచి
గట్టిగ కడ్లు మూసికొని ఖిన్నుడై కన్నీరుగార్చె
ఒకనాడు సేదతీర్చుకొన నొకచెట్టుక్రింద గొతముండుచేర

110

ఒక చీమల బారుపై ఒక బల్లి చెట్టునుండి దిగివచ్చి
ఒకింత సేపులోనె చీమలన్నింటిని మ్రింగివేయ
ఒకపుట్ట జొరియనుండి ఒక పామువచ్చి
ఒక్కపెట్టున యా బల్లిని మ్రింగివేయ
ఒక గ్రద్ద రివ్వున ఆకసమునుండి వచ్చి యీ పామును తన్నుకపోయె
ఒర్చుకొనలేక నిర్విణ్ణుడై యా వింతచూచి
“ఒకప్రాణి మరోప్రాణి కాహారంగా బలియగుటయే జీవనమా
ఒకప్రాణిని మరో మనిషి బాధించుటయే జీవన సంసారమా
ఒక బలవంతుడు మరో బలహీనుని బాధించుటయే ప్రపంచ జీవనమా
ఓ దయామయా! కురుణామయా!!
హంసలేనిదే భువిపై సంసారంబు లేదా?

111

గౌతముని వివాహ ప్రయత్నం

రాజకుమారుండా విధమైన బాధామానసంబుతో
రాజభవనంబు చేరి దీర్ఘాలోచనుడై అందు పరవశుడై యుండ
రాజు తనయుని స్థితిని గ్రహించి వివాహము చేసిన
రాకుమారుండు సంసార సుఖంబుల చవిచూడ
రాజ్యంబుకూడ నతని కప్పుచెప్పునెంచె

112

శుభసమయాన దండపాణి అను రాజు కుమార్తెను
శోభిత యశోధరాదేవిని తన కుమారునికిచ్చి
శ్రీలుచెలువార వివాహంబు చేయుమని
శుద్ధోధన రాజొక దూతను బంపె

113

అయోగ్యుడు భైరాగి గుణంబు లతనికున్నవని
అతనికి క్షత్రియ గుణాలెందును లేవని
అస్త్రశస్త్ర విద్యలాతనికి తెలియవని యెంచి
ఆ గౌతమునికా దండపాణి తన కూతురునిచ్చి వివాహం చేయుట
అన్యాయంబని తనకు తాను తలంచె

114

కాన యీ శుద్ధోధన మహారాజు కా మాట తెల్పక
తన కుమార్తె యశోధరకు స్వయంవరంబున వివాహంబు చేతునని
కనికరించమని రాజును వేడుకొనుచు తెల్పబంపె
తన కూతురు స్వయంవర ప్రకటన వెంటనే
మాననీయ రాజ్యము లన్నింటికిన్ తెలియచేసె

115

సిద్ధార్థుండా స్వయంవరానికి తన సహచర రాకుమారులతో
సిద్ధమైపోయిరి అనేక రాకుమారులా స్వయంవరంబులో పాల్గొన
సిద్ధార్థులు కాలేదు అందున్న మత్స్యయంత్రాన్ని ఛేదించరైరి
సిద్ధార్థ రాకుమారుండె గురిగా మత్స్యయంత్రంబు కూల్చివేసె
సిద్ధార్థుని యా యశోధర హృదాయనాద భరితమై
సిత యశోధర తండ్రి సిద్ధార్థుని క్షమాపణవేడి పరవశించె

116

అ యశోధరా సిద్ధార్థ కుమాదుల కల్యాణోత్సవంబు
అనంత ఆనందోత్సాహాలతో ధండపాణి విభుడు గావించె
ఆత్మీయ సాభాగ్యంబే యా యశోధరాదేవియై
ఆనందోత్సాహాల సంరంభముగ కాపురంబు చెలంగె

117

పతిభక్తితో హితైషిణిగా యశోధర సిద్ధార్థుని రంజింపచేసె
పలువిధాలైన సేవా తత్పరతతో సేవ చేయుచు
ప్రతియానయే విధంబుగ రిత్తబోక
పవిత్ర సంసార సంయోగంబు సాగుచుండె

118

ఒకచో ఆనందించు నట్లుండు నా సిద్ధార్థ రాకుమారుండు
ఒకచో మరియు స్మృతి పదంబున తోచు వైరాగ్య భావంబు
ఒకచో ప్రేమావదనుండై కన్నట్టు మరియు
ఒకచో కల్లోలిత మానసిక వ్యధతో మెలంగు
ఒకచో సంసారమానందమయ మన్నట్లుండు
ఒకచో వైరాగ్యమే మంచిదన్నట్లుండె

119

సమున్నత సంసార జీవనుడై సిద్ధార్థుండు
సకల సద్గుణ సంపన్న సౌందర్య ముఖారవింద యశోధర
సంతోషానంద ప్రేమాంచిత భార్యగా
సంతత జీవిత పరమావిధియే సంసారం బని
సంపూర్ణంబుగ ద్వాదశ వర్షంబులు గడిపె

120

సిద్ధార్థుండొక ప్రభాతంబు నొక దివ్యాంగేన ముఖోద్గత
సంగీత వేదాంత గీతము పాడగావిని తటాలున మేల్కొంచి
సరగున వైరాగ్య భావస్ఫూర్తి జాగృతమై
స్థిర ముకానిదే మానవ జీవితమను నా గీత భావమని
సారములేనిదీ జగమని మనోవ్యాకులత చెందె

121

వెంటనె సిద్ధార్థుండు రయంబున తమ రథసారథి చన్నుని చేరి
 వేగిరిమె నగరంబు చూడమననైనది రమ్ము పోదమనగ
 విషయంబా శుద్ధోదన రాజుకు తెలిసి కుమారా
 వలదీ దినంబు రేపుదయంబె బోదువులెమ్ము
 విసుగు చెందకుము నామాట వినుమనియె

122

పితృదేవోభవ మాతృదేవో భవయని తానేర్చిన
 పవిత్ర గురుదేవుల బోధలు గుర్తురాగ
 పుత్రుడు తండ్రి యాజ్ఞపాలించుటయే కర్తవ్యమని
 ప్రత్యుత్తర మీయక సరెయని తల పంకించి పోయె

123

శుద్ధోదన పాలకుండు మరుదినము తెల్లవారుసరికి
 శీఘ్రంబున తామ్ర పత్ర చిత్ర వస్తువులతో యెటు చూచిన
 శోభాయమానంగ నగరి వీధులన్నియు నలంకరింపజేసి
 శోభిత మంగళవాద్య గీతంబులు పాడు బృందంబులు నిల్పె
 శీఘ్రగతిన నా నగర వీధులందు వికలాంగులుగాని
 శోకతప్తులుగాని రోగపీడితులుగాని లేకుండ

124

శాసించె మరుదినము తనయుని నగరిలో తిరుగాడ మనియె
 పురమున సర్వత్ర వివిధవర్ణ సంశోభిత కాంతులు మెరయుచుండె
 పురజనులత్యంతాదర ప్రేమలతో సిద్ధార్థు నాహ్వానించు విధంబున
 పలు బాలికామణులు మంగళహారతుల పాడుచుండ
 పురంబెల్ల భూతల స్వర్గంబాయను నట్లుండగ చేసె

125

రాకుమారుండు రథంబందాసీనుడై పురవీధులచేర
 రథమును పురజనులు బార్లు తీరి సందర్శించి పలు విధంబుల
 రంగరించిన దుస్తుల శృంగార సంతోషానందములతో
 రంజిల్లవలె నూరేండ్లని యా రాకుమారు నెల్లరు దీవించ

126

రాకుమారుడా వింతసోయగ సంతోషానందముల గాంచి
రథంబుచాపి శాశ్వతానందముగ జనులిట్లున్నారా యని
రమణీయ జగంబేనా యిది నా ఆలోచన తప్పాయని
రథంబు సాగుచు చనుచుండె దీర్ఘాలోచనుడై

127

పేద ముసలివాడొకడు కుటీరంబు వాకిటనిలచి
పెద్దగా కృశించిపోయి ఆకలి బాధతో ఆరచుచూ యీ
పేద నాదుకొమ్మని ఆ మార్గమందొక చోట
పండు ముదుసలి పట్టు కట్టెతో యుండ రాజభటులు
పరుగున వచ్చి యాతనిపట్టి ఆ కుటీరంబులోనికి
పోమ్మని యాతని మెడపై చేయివేసి త్రోయుచుండ
రాకుమారుని దృష్టి యాదృశ్యముపై బడియె

128

రాక్షస కృత్యములను దూరంబునుండియె కాంచి
రథమును శీఘ్రంబుగ నటు సోరధి చన్నుని దోలుమనియె
రథారోహియై యుండియు ఆ మనుజుని భటులను ముట్టరాదని
బిగ్గరిగా శాసించె
రయంబున ఆ ముసలి వానిచేరి ఆపాదమస్తకంబును తిలకించె

129

* పండు ముదుసలి పట్టు కట్టెనుబట్టి
వంగివణకుచు పారాడునది జూచి
పరమదుఃఖము నొంది అట్టి దుస్థితియె
అందరికి వచ్చు అన్న సత్యము నిత్యమనియెంచె కాబోలు

130

* ఛన్నా యిట్టి ఆకృతి కొందరికే వచ్చునా యెల్లరికిం తప్పదా
చెప్పుము సత్యము పలుకు మన సహజంబుగ యెల్లరికిదశ తప్పదనియె
“ఛన్నా నేను కూడ యీ ఆకృతిని పొందవలెనా”
“సిద్ధార్థ మహారాజకుమారా యీ దశ నెల్లరికి శిలాక్ష రంబగునుమ్మి”
సిద్ధార్థుడు వెంటనే రథము మరల్చుమని కంట తడిపెట్టి బల్కె

131

మరొకమారు రాకుమారుండు ఛన్నుండు పురవీధులలో
 మసలుచుండ పలు అన్యాయాల పరంపరలగుపడె
 మరియు రోగపీడితుడగుపడి యరచుచుండె
 మనుజులందరికి యారోగంబులు తప్పవని ఛన్నుడు బలుక
 మది తల్లడిల్లి దుఃఖమొంది సారములేనిదీ జన్మంబని
 మురియు యిట్లూహించుచూ యింటికి మరలె చింతాక్రాంతుడై 132

* ప్రాయమెల్ల మనిషికి పడుచు ప్రాయమునందె
 అందచందము లెల్ల ఆనందములెల్ల
 అనుభవించుటెల్ల అనర్థమైనదని యెంచి
 అనంత శోకమొంది
 అట్టి నిర్భాగ్య జీవితం నీ వయ్యెదవని
 ఆరాటములంబడి అంతమొందెదవన్న
 అర్థము గ్రహించితివి కదోయి 133

మరొకనాడు రాజనగరు చూడాలనికొరి
 ఆ నగర దారిలో పోతుండగా గౌతముని కగుపడిన సత్యదృశ్యము

* పాడెకట్టిన పీనుగ పయనంబుగాంచి
 మున్నెన్నడు చూడని కన్నుదోయి
 కరిగినీరై ఏకధారగ ఏడ్చి ఏడ్చి
 కుమిలి కుమిలి వెళ్ళిపోతివా
 కందిపోయిన కుళ్ళు వదనముతో 134

* “ ఓ ఛన్నా విమిటా నల్లరు మోయు మేనా యేమిటి ”
 “ ఓ గౌతమ రాకుమారా మేన కాదది పీనుగపాడె ”
 “ పీనుగపాడె యననేమిటో తెలుపుము నా ప్రియ ఛన్నా ”
 “ పీనుగయన్న ప్రాణములేని మానవ శరీరంబు
 పాడె యన మరి యా శవమును మోయుటకు
 గట్టి కట్టెలతో నిర్మించిన నల్లరు మోయు సాధనంబు ”
 “ అట్టి స్థితి యందరికి వచ్చునా మరి నాకు వచ్చునా ”
 ఆవశ్యము తప్పదా దశ యెవరికైన యుర్విలోన
 ఆలకించి నమ్ముడు నా యీ సత్యవాక్యంబు 135

చట్టి దేహము కట్టె దేహము
కాటి మధ్యన కాలిపోవును
కలసివచ్చిన కాలమందని
చినిపించె నేమో వీనులార

136

రథసారథి ఛన్నుని చూచి

పాడుజన్మము పలువిధాల
బ్రతికి బ్రతికి
చవికి చవికి
చితికి చితికి
చచ్చిపోవుటయే
చివరిదశయని విలువలేనిదే వింతజన్మమని

137

రాజువైపుట్టి రాజసాన రంజిల్ల తలపోయలేదు.
తామసంఘన తరింప తలపోయలేదు.
చింతవంతలు సమసిపోయి
చిద్రమైన యీ చిత్రజగతిలో
చివరిధ్యానము ఆత్మధ్యానమే
అంత్యధ్యేయమని అహ్లాదమనియఱు
ఆత్మవిశ్వాసం
అమరిపోయెనా నీ
అంతరాత్మలోన

138

ఒకనాడు ధ్యానవనంబున చంద్రకాంత శిలా వేదికపై కూర్చుండి
ఓర్పుగా బ్రహ్మాండ మహాకావ్య శ్లోకంబులు పఠించుచుండ
ఒక్కమ్మడిగా కంటనీరు కార్చుచు ముఖకాంతి హీనంబై
ఏకధాటిగ పెల్లుబికె వైరాగ్య భావంబు

139

ఆపుడతని కచట ఒక సన్యాసి అగుపడి ఇట్లుతెల్పె

అస్థిరంబీ సంసార జీవితంబు
అశాశ్వతంబీ శరీరంబు
అందర మీ చావుపుట్టుకల బంధనంబున
పండితులైన పామరులైనగాని

140

సాదంబులేని సంసారంబున క్రుంగుట తప్పదు
సర్వులిందనుభవించు దుఃఖభాజనులై
సాంసారిక నీచపాశములంద గుల్కాని
సర్వపుత్ర మిత్ర కళత్ర ఆత్మీయులనురాగములెల్ల
సంపూర్ణ అనర్థములే సుమ్మి యనియె
సిద్ధార్థ రాకుమారునికి ఓంకార ముచ్చరింపుచుండుమని యుపదేశించె 141

గౌతమునికి పుత్రజననం

యశోధరాదేవికి నవమాసములునిండి
యశంబుమీర నొక పుత్రరత్నంబు జనించె
యశోధరాదేవి యా సిద్ధార్థుని యందున్న విషాదము గని
“యశో విశారదా తనయునిజూచి ప్రేమతో సుఖించరాదా!”

142

కొడుకు పుట్టినని కొండంత ప్రేమతో తెలుప
కంటినుండి ఆనంద బాష్పములకు మారు
మమత లన్నింటిని మట్టిపాల్చేసి
మంటికివేడి నీలాలు కార్చినావె

143

అలుపిల్లలనెల్ల హత్తునచేర్చి
ముద్దులాటతో మురియ నెంచలేదు
రాజ్యసౌఖ్యంబు భోజ్యసౌఖ్యంబు
అనుభవించుటెల్ల హక్కులెల్లగల్గి
అనుభవించలేదే ఆహ్లాదంబుగ

144

తండ్రి యా సిద్ధార్థుని స్థితిని గని శోకతప్త హృదయుండై
తనయుని వైరాగ్యంబు నివారింపలేక
తుదకు తలంచెను ఈశ్వరేచ్ఛయే జరుగునని
తల్లడిల్లుచు తెగించి నాపుకొనె దుఃఖంబునెల్ల

145

బార్య యశోధరాదేవి పలువిధంబుల ప్రశ్నింప
భర్త మౌనము వహించియుండె
భూపతులెవ్వరు యిట్లుండ యెందును వినలేదు కనలేదనియె
“భూపాలా మీవంటి పురుషోత్తము లిట్లుండ పాడియగునె
భూషితంబుగ నేలుకొనుము మమ్ము చింతమాని”

146

నిరంతరంబుగ జీవరాశి పెరుగుచుండ
నిరంతరంబుగ జీవులు నశించుచుండ
నిరంతరంబుగ భాస్కరుడుదయించును మునుగును
నిరంతరముగ గగన తలంబును తారకలు మెరయుచుండ
నిరంతరముగ పగలు రాత్రి సమయా లగుపడుచుండ
నిరంతరంబుగ నిజపుత్ర కళత్ర జననీ జనకాదుల
నిరంతరంబుగ మనుజులు ప్రేమించుచుండ
నిజమా సంశయమాయని యింకను గౌతమునికి
నిజస్మష్టి తత్త్వముపై సందేహ నివృత్తి కలుగదయ్యె

147

ఒకనాడు ధ్యానవనంబున సిద్ధార్థుడుండ
ఒక బంధువైన రాకుమారుండు వచ్చిచూచి
సిద్ధార్థుని వైరాగ్య భావంబులు విని నేస్తమా
సహజంబురా యీ లోకంబు నందానందంబు లనుభవింప
సిద్ధమగుటకే కదా యిందు జన్మించితిమి
దేహేంద్రియ సౌఖ్యంబులకే జన్మించితిమి
సహజంబుగ దేహేంద్రియా లుండలేదా?”

148

సిద్ధార్థుడు తన భ్రాతకు జవాబు తెల్పిన విధం

నుస్తిరానందము లీయజాలవీ దేహేంద్రియాలు
నుస్తిరాలు కావీ పుత్రకళత్ర సంసారాలు
నేస్తమా శాశ్వతంబుకాని పరివర్తన గుణమే దేహనిది
నిరంతర పరివర్తనము లేనిది ఆత్మయే
నిరంజన నిర్వికారమైనది ఆత్మయే
నిర్మలానంద చంద్రికావికసితమే ఆత్మ

149

అశాశ్వత దేహన్ని నమ్మి అనంత దుఃఖమయ
అశాంతి అసౌఖ్యలతో నున్నదే యీ సంసారంబు
అనంత దివ్యప్రకాశ సర్వేశ్వరుని తెలియుటే
ఆత్మనుచేరి శాశ్వతానంద మనుభవించుటే మన ధర్మంబనియె

150

కడు చిత్తవృత్తులందీ దేహము తగుల్కొనియుండి
కామము క్రోధము లోభము మోహము మదమత్సరాఢ
కల్గియున్నది రాగద్వేష ఈర్ష్య నసూయల మరియు
కల్గియున్నది దంబము దర్పము అహంకారమాదిగ
కల్గించును మానవ జీవితంబు కల్ముషంబుగ

151

కాన యవ్వాని దరిజేరనీయక యాత్మను చేరవలయు
చెలిమికాడా పై పదమూడు చిత్తగుణములే
చెఱచుచున్నవి మానవజన్మను సుమ్మి
చిత్తవికారమైన యా దుర్గుణముల వీడవలయు
చిత్తంబు సాత్వికంబగుటయే శేయస్కరంబు
చతుష్టయ సంవద్విశేషంబులే మోక్షమొంద మూలంబు

152

శాశ్వత అశాశ్వతంబు లేవియె తెలియవలయు
 శాశ్వతంబు పరమాత్మ జగంబు నిత్యంబు
 శ్రేయంబగును వైరాగ్యంబు మాత్రమే
 శాశ్వతంబుగ నాత్మను బంధించు వనితాది ధనకనకంబుల్లు 153

మహాజ్ఞానంబు తెలిసినవాడై తననేస్తంబునకు
 మరిమరి తెల్పుచు రాత్రికి రాచనగరు చేరె సిద్ధార్థుండు
 మరియు పరుండిన విద్రాక జ్ఞాన కాంక్షయే స్ఫురింపుచు
 మునిగిపోయె నిద్రావస్తలో చాల అలస్యంబుగ 154

“ సిద్ధార్థా ఉత్తమ సమయంబిది నీకు
 సంసారమును త్యజించి జ్ఞానివై రాజ్యమును త్యజించుటయా లేక
 సార్వభౌముడవై రఘుకులాన్వయ దివాకరుడవై
 సౌభాగ్య రాజ్యలక్ష్మిని సేవించుచు కీర్తికాయుడవై
 నుదతి భార్యా తనయుని మనసార ప్రేమించి
 సుతరము అనంద ధోలికల నీదుటకే యిచ్చగింతువో
 స్వప్నంబులో అలస్యం అమృతం విషంబగునని విశదంబుగ పలికె
 స్థిరంబుగ తెల్పుము లెమ్మని అశరీరరాణి 155

ఆ స్వప్నంబు నుండి తేరుకొనునంతలో
 అమాంతముగ దిక్కులు పిక్కటిల్ల దీన జీవులైన
 అశేష సహస్ర స్త్రీ పురుషులు రక్షింపుము! రక్షింపుము!!
 అశ్రిత మందారుడవై వెనుదిరిగిపోకుము
 అనర్థమైన సంసారమును నమ్మకుము
 అశాశ్వత జీవిత సంసారంబులో మునిగి
 మా వలె కామాగ్నికి బలి గాకుము
 అదుకొనుము రమ్మ రక్షింపుమన్న
 అర్తనాదాల గౌతమునికి పలుమారు వినంబడె 156

సహన సంసారుల ఆక్రమందల విని సిద్ధార్థుడు అప్రయత్నంగా
 సర్వేశ్వరా నీ మహిమయపారము అనంత అద్వితీయంబు
 సత్వ స్వరూప సర్వశక్తి సంపన్నా స్వయంభూ
 సంశోభిత వేద వేదాంగోపనిషద్గుణ సంసేవితా ఆత్మ స్వరూపా
 సర్వ సంరక్షకా నినుకన శక్తిలేదు రక్షింపుము!

157

సర్వంత ర్యామివై దుష్టశిక్షణ శిష్టరక్షణా
 సంసార క్షేత్రమున సద్దర్శాన్ని స్థాపించి
 సమస్త లోకాలను రక్షించు నీకివేనా ప్రణామంబులని
 విశాల విశ్వసేవయే శాశ్వతానంద బ్రహ్మలోక మూల మార్గంబని
 విశ్వేశ్వరా నీ కృపవలన నేడు గ్రహించితి

158

వ్యామోహంబు వీడితి సంసారంబుపై
 వ్యామోహంబు వీడితి పుత్రకళత్ర జీవితంబుపై
 విశ్వభూతంబులో సర్వజీవదయావృత్తియే నిర్వాణమార్గంబు
 వ్యామోహతీత సర్వభూతహితానురక్తయే సర్వప్రాణి ధ్యేయంబు కావలె
 విశాల మానవ ప్రపంచ చతుర్దిశల ద్వితీయ ప్రభావోద్భాసితమైయున్న
 విశ్వేశ్వరా నీ దివ్యజ్యోతిని గాంచితి నేను సూక్ష్మదృష్టిచే
 విస్థిరంబగు విశ్వక్షేత్రంబున సంచారము చేయుదు
 వినలేని మూఢజనుల కపర సౌఖ్యప్రదంబగు
 విశిష్ట ఆధ్యాత్మిక ప్రబోధము చేయుదు ఇపుడే లేచివత్తును”

160

పరాత్పర పదారవింద ధ్యానతత్పరుడై సర్వేశ్వరునికి లేచి నమస్కరించి
 ఆ రాత్రి నిబిడాందకారంలో శయనగృహముబాసి
 సారథి భవనంబుచేరి పిలిచె
 సారథి మేల్కొంచి 'అకాలంబున నిటురా కారణంబేమి రాకుమారా
 సరగున తెల్పు మన సిద్ధార్థుడు తాను గృహపరిత్యాగము
 సేయుటే సంసారంబు వీడుటే నా కర్తవ్యంబని
 సిద్ధమైనాడనని వెళ్ళవలె అజ్ఞాతంబుగ ననియె
 రథసారథి ఛన్నుడు "రాజాజ్ఞ లేనిదే నేను
 రథంబుదెచ్చి తోడ్కొనిపోవ రాజధిక్కారమగు ననగ
 రాజాజ్ఞ మిస్తుయా నామీద ప్రేమ నీకులేదా?
 రమ్ము నిజప్రేమతో లెమ్ము తెమ్ము ఆలసింపక
 రథంబనగ సారథి యిట్లనె ప్రభూ ప్రేమ నీయందే నాకు
 రయంబుగ తెచ్చెదనని నిశీధిలో ఛన్నుడు రథంబుతెచ్చి
 నిలిపె నగరు ముఖద్వారంబున

161

* వట్టిభ్రమలు మట్టిపాలని
 గట్టిమర్మము చేపట్టవలెనని
 దిగులుపడి గుబులుచెంది
 గట్టిచేసిన దిట్టమనసుతో వెళ్ళిపోతివా

162

* చావు పుట్టుకల తిరుగు యీ
 చిత్రజగ చక్రగతిని దాట
 చెయ్యన సకల సామ్రాజ్య కాంక్షను చంపుకొని
 చంద్రబింబమువంటి నీ
 చంటిపాపను చల్లని చెక్కిళ్ళను
 చివరి ముద్దుతోడనే మురిసి
 సకల సద్గుణ రాశియైన నీ సతి యశోధరను
 సర్వశ్రీమాతగానెంచి
 అంత్యదీవెనచేసి
 అనర్థ సంసారంబుధి ధాటి
 ఆ అర్ధరాత్రిలో కానల కేగితివా
 సర్వసంగ పరిత్యాగివై
 సంపూర్ణ శాశ్వతానంద సంపాదనార్థమై

163

* ఈ ఇంద్రజాల
ఇలలోన నీవు
వలలోన పడక
ఇల శృతార్థుండవై
సిద్ధి పొందితివయ్య!
సిద్ధార్థుండవై!!

164

చన్నుడు సిద్ధార్థులగుచుండిరి రథంబులో
చిన్న అడవులు ఘోరారణ్య భూరుహ సంచయంబు మధ్యలో
చల్లన పిల్ల తెమ్మరలు సోకంగ
మెల్లమెల్లగ ప్రయాణంబు సాగుచుండె
చిత్ర చిత్ర పుష్ప సంచయ సారంభంబులో
చిత్ర విచిత్ర దృశ్య సందర్శనంబుతో
చంద్రనాథుని తారకమండలి వెలుగులో
చిత్ర శాంతిమయ మనంబుతో చిత్ర నైర్మల్య
సూర్యోదయమయ్యె భార్గవాశ్రమంబు చేరగ

165

సిద్ధార్థుండు చన్నుని ఇక రాజనగరు కరుగమనె
సంసారుల ప్రేమతో గాక నిజ ప్రేమతో నన్నిటకు తెచ్చితివి
సాధువునై నీకు వందనము లర్పించుచున్నాను
సర్వేశ్వరాజ్ఞ నుల్లంఘించజాల మెవ్వరైన

166

ఆ రథసారథి చన్నుడుండగనే తన కేశములను ఖండించుకొని
అతనికున్న రాచరిక దుస్తుల నటుపోవు నొకభిక్షుని కిచ్చి
అతని దుస్తులను రాకుమారుడు సంగ్రహించి
అప్పుడె ధరించి ఇక తిరిగి పొమ్మనియె

167

చన్నునికి సిద్ధార్థుని బోధ

వ్యాకులత సారథి కన్నులనుండి కన్నీటిధారలుప్పొంగ
 'వ్యాకులత అవిద్యకు మూలమయ్య!
 వ్యామోహము అవిద్యకు మూలమయ్యా
 విజ్ఞానము అవిద్యయే యనవలయు
 విద్యయే జ్ఞానమిచ్చునదయ్యె!
 విజ్ఞులు జ్ఞానవిద్య తెలియక విజ్ఞానమిచ్చు విద్యయని
 విశేషంబుగ పలుకు చుందురు చన్నా'

168

“వినుము ఆ విద్య సంసారంబు కోరు
 విజ్ఞానంబు సంసారంబు కోరు
 విద్య జ్ఞానంబు కోరు
 విద్య సంసారంబు త్యజింపజేయు
 విజ్ఞానంబు జ్ఞానంబు కాదయా చన్నా”

169

నా మాతృదేవి మాయమయ్యెగదా
 ననుగని మాతృదేవి మరణించగనేల?
 నన్ను కనుట కెన్నియో వ్రతములు పూజలుచేసె
 ననుజూచి యానందించగ యెటకెగెను చన్నా?

170

సత్యము గ్రహింపక క్షణభంగుర శరీరమునకై
 సంపూర్ణ విశ్వాసము కల్గియుండ అవివేకముగాదె
 సోదర చన్నా మూఢునివలె వాపోవ నేటికి?
 సత్కార్యము లాచరింపు నను గుర్తించి
 సంతోషాయత్త చిత్తుడగుటయే మిత్రుని ధర్మంబనియె!

171

“అనాత్మ నిత్య క్షయంబుగలది
 ఆత్మ నిత్య చైతన్యంబుతో నుండు
 ఆత్మ జడ దుఃఖమయంబు
 ఆత్మ నిత్య సత్యంబు
 అనాత్మ షడ్వర్గంబుతో నుండ
 ఆత్మ పరిపూర్ణ నిత్యానంద మిచ్చు
 అని తెల్పబడె ఆర్య శాస్త్రంబులెల్ల”

172

“ఆత్మకు ముక్తి కలుగ
 అహంకారంబు వీడవలయు
 అజ్ఞానం ప్రకృతి మాయయే
 అదే అశాశ్వతంబు .
 ఆ మాయయే సత్యంబసత్యంబుగా
 ఆ మాయయే అసత్యంబు సత్యంబుగా
 అవిద్యాపరులకు తోచుచుండు”

173

‘సుజ్ఞానంబు తెలియలేక జనులు
 సుస్థిరంబు కామిని కాంచనంబులని
 సుంతయు మూర్ఖుడై కష్టములను పొందు
 సుఖములేక సంసారి పృథమిబ్రతుకు’

174

‘చింతయుని సుమంతయునులేక
 చన్నా సంతసంబున చేరుము గృహంబు
 చేరి నా వార్త తెలుపుము గృహిణితోడ
 చింతలు వలదని తెల్పుము నా తల్లిదండ్రులకు
 చెప్పము వారికి నా ప్రేయమార పందనంబులని
 సిద్ధార్థుడు తన తండ్రి కిట్లు తెలుపుమనియె’

175

‘సంతతం సాత్వికాహరంబునే తినవలెనటంచు
సర్వేశ్వర ప్రేరిత ప్రతినిధిగా నేలవలయుననియు
సంతసంబున కడుపు అకలి తీర్చుకొనుటకే ఆహారంబు
సేవించతగు నటంచు

స్వపరభేదంబులేక పాలించుచు ధనము వెచ్చించుమనియు
సర్వభూత దయార్ద్ర చిత్తముగలవారే పాలించ నర్హులనియె
సరసంబుతో నిరంతర భోగపరాయణ భూపాలురు దైవద్రోహులై
సతతం దేవా ఈశ్వరా, ఈశాయని నామభజన చేసినా
సహజంగా వారు పరోపకారులు కాకున్న
స్థిరంబుగ నాస్తికులే వారని ప్రకటించి అట్లు తెల్పుమ’నియె

176

శుద్ధోధన గౌతమీదేవి మరియు యశోధరాదేవి శోకించుట

ప్రాతఃకాలంబులో రోజు చనినట్లే రాజు సిద్ధార్థుని మందిరంబుచేర
ప్రముఖంగా ద్వారములన్ని తెరువంబడియుండె కాని
పలువిధంబులందు వెదకినా సిద్ధార్థుండు కానరాడు
పలుకలేదు రాజనగరంబు నం దెక్కడగాని
పరులెవరో రాత్రి అర్ధరాత్రిలో ఛన్నుడు గౌతముడెటకో
పయనంబై పోయిరని తెలియచెప్పగ
ప్రభవించె శోకఘోషలు రాజు రాణి కోడలి యశోధరనుండి
ప్రజాసమూహములు రాజమందిరము నిండి ఘొల్లుమనగ

177

శుద్ధోదనుండు గౌతమీదేవి మరియు యశోధరాదేవి వెదకుడని
శోకసాగరంబు మునుంగ పరిచారకులు చారులు వెదకబోయిరి
కపిలవస్తుపురి నగరు మరియు నా రాజ ప్రజ మొత్తంగా
కడుదుఃఖభాజనులై విలపించిరి తమకిక దెక్కెవరాయని

178

నాల్గురోజులు గడచెను సిద్ధార్థునిజాడ తెలియదాయె
 నలుదెసలనుండి వార్తాహరులు జాడతెలియక వచ్చిరి
 నారీమణి యశోధరాదేవి పెద్దపెట్టున రోదించసాగె
 నగరమంతయు క్షణమాత్రంబున విషాద రోదనధ్వనులు మారుమోగె
 సలిగిపోయె శుద్ధోదనరాజు ఆశాపుష్పాలు హతాశుడై 173

అంతలో సారథి ఛన్నుని రాకగురించి తెలిసె
 అమాంతము సర్వులాతని చుట్టుచేరి ఏడి సిద్ధార్థుండని
 అనేక విధంబుల ప్రశ్నల వర్షంబు కురిసె ఛన్నునిపై
 అపుకోలేని దుఃఖితుడై సంసారముపట్ల వైరాగ్యంబూని
 అనందాతి శయంబుననే గృహపరిత్యాగము చేసెనటంచు తెలిపె 180

రాజమందిరంబెల్ల అశాంతి ఆక్రందన లలిశయించ
 రాజు శుద్ధోదనుండు గౌతమీదేవి పొరలి పొరలి రోదించ
 రమణి యశోధరాదేవి నాథుడులేని సంసారంబు నిస్సారంబనియె
 రోదించె కడుదుఃఖితయై రాత్రింబవళ్ళు 181

మాతాపితలు పుత్రికా సుతులున్నను స్త్రీకి
 పతికి సమానము కారని యేడ్చె యశోధరదేవి
 సతికి పతియే దైవము గురువును బంధువువలె
 పతిలేని సతి యెండిన మ్రానుంగాదె' 182

సతి యశోధరాదేవి అన్నపానీయాలు వదలి
 సరగున శుష్కించిపోవుచుండ
 సంరక్షణ కష్టమైపోయె శుద్ధోదనరాజుకు
 సర్వ కపిలవస్తుపురి రాజ్యంబు కళాహీనంబయ్యె 183

గౌతముడు రాజగృహారణ్యంబులో ధ్యానము చేయుట

మహాత్ముడు నిద్రార్థుడు దీర్ఘ ప్రయాణము చేయుచు
ముండిత శిరస్కుడై కాషాయ వస్త్రధారియై
ముదమార కందమూల ఫలాదుల నారగించుచు
ముద్దుగా నాయడవిలోని వన్య మృగంబుల చూచి
మురియుచుండె పరుండుచుండె కటిక నేలపై
మది నిశ్చలంబుగ నుండ చేయుచుండె ధ్యానంబు
మనుచుండె రాజగృహారణ్యంబందు జనుల కూడుచు

184

పలుభాగవతులటకుం చేరి యా దివ్యమూర్తిని కని
పవిత్ర వేదాంత గోషులు సేయుచు బాల స్వామియని
పెలుచుచుండిరాయన నా ప్రాంత ప్రజలు
పెద్దగ నా మునిని దర్శించుచు వినుచుండిరాయన బోధనంబు

185

ప్రేమయే పరమేశ్వర స్వరూపంబని
ప్రేమతోడనె విషముకూడ అమృతంబగునని
ప్రేమతోడనె దుఃఖము కూడ ఆనంద మగుననియె
ప్రేమయే భక్తిస్వరూప ఓంకారంబనియె

186

ఆ బాలస్వామి కీర్తి చంద్రికలు గ్రామాలకెల్ల విస్తరింప
ఆ గ్రామాల ప్రజలు తండోప తండాలుగా భక్తిగా వచ్చి
ఆనంద ముఖారవింద ప్రేమ దయాళుడుగా కీర్తించ
అశాశ్వత ప్రపంచాన్ని గూర్చి మరియు శాశ్వత దైవాన్ని గూర్చి
ఆనందాది యుత్సాహభక్తి శ్రద్ధలతో బోధించ సాగె

187

ఒకనాడు ఆ సిద్ధార్థుని వద్దకు మందబుద్ధిగల సన్యాసులువచ్చి
 “ఓ బాలకుమారా మేము యోగులం వివేకంబుగ తెల్పుచున్నాము
 ఓ రాకుమారా మోక్షము నొందకోరువారెల్ల
 ఓర్పుగ విశేషాపవాసంబులు చేయవలయు లేదేని
 ఒడలంతయు కడు కండల గండు దేహమై
 ఒనకూరు కామక్రోధాది గుణంబులు
 ఒప్పుగ మదించి మత్తుచెంది పవిత్రాంతఃకరణంబు
 ఒకింత కలుషితమై భ్రమచెందు మానసంబు కాన
 ఒనరగ శుష్కింప చేయవలయు దేహకండరాల”

188

రాకుమారా మేల్కొంచుము నీ దేహము మదించియున్నది
 రయంబున ఉపవాసంబులు చేసి శరీరాన్ని
 తగు విధంబున శుష్కింపచేయుము జ్ఞాన బుద్ధిబలంబు
 తత్త్వంబు పెరుగు సూక్ష్మశరీరంబై శాశ్వతానంద దాయకంబగు”

189

సిద్ధార్థుడా సర్వసంగ పరిత్యాగు లనెడి పైవారి మాటలు
 సత్యంబులు కావనియె యెటులన
 కూలిపోయిన గృహంబు నందుండ మనుజుండు కోరునే
 కృశించిపోయిన శరీరంబందున్న (జీవుడు) జీవాత్మనెట్లు
 శుద్ధంబుగనుండ వీలగునా? మనోజ్ఞానంబెట్లు పెరుగును?
 శరీరంబెట్లు ఆరోగ్యంబుగానుండు? కాన
 మిత్రసత్తములారా ఆపిరాగుల బోధలు పాటించరాదు
 మీరు బలవంతులు కావలె శక్తిగలవారై
 మీరు స్వశక్తిగలవారైననే గీతా రహస్యమును తెలియగలరు సుమ్మి
 మరియు పరమేశ్వర మహత్తర అలౌకిక సామర్థ్యంబు
 మహదానంద భావనులై తెలియంగలరు సుమ్మి

190

సాత్వికాహారంబునే తీసికొనవలయు నటంచు
 సాత్వికాహారంబు వలన పరిశుద్ధ రక్తంబు చేరు
 శుద్ధరక్తంబు నుండి శుక్ల శోణితంబులు జనించు
 సంసిద్ధ శోణితంబునుండి ఓజస్సు తేజస్సులు కలుగు
 సమర్థంబుట ప్రాచీనార్య విరచిత గ్రంథంబులు తెలుపు

191

దేహమె సద్గతికి దుర్గతికి కారణంబౌ
 దగ్గఱమున్న కత్తిచే నితరుల భయపెట్టవచ్చు
 తామె ఆ కత్తిచేతనే తనే ఖండించబడవచ్చు
 తగు రీతిగా సత్కార్యానికి దుష్కార్యానికి
 దేహంబె తారసిల్ల సహజసిద్ధ కారణంబని తెలియుడో అన్నలార 192

శుద్ధోదనుడు గౌతముని తోడ్కొనిరమ్మని అడవులకు మంత్రులను పంపుట

దీర్ఘకాలంబుగ రాకుమారుడు తాపసుల తపశ్చర్యల
 దీర్ఘంగా యోచించుచుండె
 శుద్ధోదనుడు చన్నుడు యశోధర దుఃఖమును చూడలేక
 శుభంబుగ మంత్రులను పిలిచి అడవులకుపోయి సిద్ధార్థుని
 శుభంబుగ యింటికి తోడ్కొనిరండని మంత్రవర్యులనాదిగా బంప
 కొన్నిదినంబులకా రాజగృహారణ్యము మంత్రులు చేరి
 కడుదీనులై భక్తితో చేతులు జోడించి మ్రొక్కి 193

మహాత్మా నీకు తెల్పెడివారము కాము యశోధరాదేవి
 మహా దుఃఖానలంబున క్రుంగి కృశించుచుండ
 మహారాజు శుద్ధోదనుండు కడు దుఃఖభాజనుడై
 మమ్ముబంపె మిమ్ము ఇంటికి తోడ్కొనిరమ్మని” 194

రాజదంపతులు దినదినానికి క్షీణించుచున్నారు
 రమణీయ యశోధరాదేవి ఉపవాసంబులతో కడుజిక్కియుండ
 రాజ్యంబులోని ప్రజలు యథారాజాతథా ప్రజయన్నట్లు
 రోదించుచు ప్రశాంతము లేక ఆశాంతిలో మునిగిరి
 రాజకార్యము లన్నియు అస్థవ్యస్థములయ్యె
 రమ్ము మహాత్మా మము సర్వులను బ్రోవదయాళుండవై 195

గౌతముడు మంత్ర వర్ణులకు సత్యమును గురించి తెలుపుట

సిద్ధార్థుండవ్వారి మాటల అర్థనిమిశిత నేత్రుడై వినుచు
స్థిత ప్రజ్ఞుడై వినుచు తెల్పెవారికిట్లు “ అమాత్యులారా
స్తిమితులై వినుండు నేను సత్యాన్వేషినై యున్నాడ
సత్యము తెలియకున్న నే నగ్నికణాల మ్రింగి మరణించెద కాని
సంసారంబులో చేరను మరియు సత్యాన్ని
సాధించ అవిరళకృషితో యున్నాడ
సాధ్యము కానిదేదియూ దైవ సృష్టిలో లేదు
సాధనతో యేదైన సమకూరు ధరలోన

196

ఆత్మ దర్శనంబు కావలె
అపుడే భుక్తికి ముక్తి మార్గంబుండు
అందే సమస్తానికి మూలమున్నది
ఆత్మ విశ్వాసమే శాశ్వతానంద బ్రహ్మనిలయంబగు

197

మనుజులు తమ్ము తామే శక్తిహీనులుగను
మరియు దురదృష్ట హీనులుగనెంచి
మగిడి బ్రహ్మరాతయని వా పోవుచు
మనోచాంచల్య మాలిన్య ప్రేరణచే
మూఢులై సంసార వికారంబులో పడి
మహాపాపులై కష్టసుఖాల అడకత్తెరలో పడి
మడియుటే మూఢుల అవస్థా కార్యంబు

198

సచివోత్తములారా అజ్ఞానంబునయున్న
సంసార ప్రపంచ మానవకోటి పరమావధిని
సంపూర్ణంగా తెలిసికొని అద్దాని బోధింపనెంచితి
సుజ్ఞాన శాశ్వతా నంద భరితులగుటకు మారు మీరు
సారములేని సంసార జననీ జనకుల దుఃఖవార్తను తెచ్చితిరి
సుతరంబుగ వ్యామోహంబు బాయుటయే ముక్తియనంగతగు

199

చింతెల్లకుడు విలపించుట బేలతనంబు గాదె
చింతవలననే దేవుడిచ్చిన తనువు క్షీణించు
చైతన్యమై సర్వేశ్వరుని వేడుము
చింతించి నిజ శరీరాన్ని చితి చేయకుడు

200

సచివ పుంగవులారా చెచ్చెరంబుగ స్వపురికేగి మీరు
స్వజన జననీ జనకులకు తెల్పుడు
స్వకీయ ప్రబోధంబును విశదంగా తెల్పుడు
స్వమాతాపితల వచ్చి నేను కౌగలించుకున్ననూ
సత్యంబుగా తప్పనా మరణావస్థ?

201

ధర్మేణహీనాః పశుభిస్సామానాః అని ఆర్యోక్తి
ధర్మము లేనివాడు పశుతుల్యుడే
ధర్మము లేనివాడు భ్రమాన్వితుడౌను
ధర్మ మెరుగనివాడు కాంక్ష ప్రేరితుండగు
ధర్మ మెరుగనివాడు భ్రమాన్వితుడై విషాదమొందు

202

భౌతిక ప్రపంచంలో సుఖదుఃఖంబులు
భౌతిక ప్రపంచంబులో కలిమిలేములు
భౌతిక ప్రపంచంలో స్రవభావ సిద్ధంబులే
భౌతిక ప్రపంచ కతీత సుస్థిరానంద సంపాదనార్థమే
భరింపరాని యీ సంసారంబు వీడి వచ్చితినిటు
అద్రంబుగపోయి జననీ జనకులకు తెల్పుడో మాన్యులారా

203

రాజగృహరణ్యంబున వటచృక్ష నీడలో
రాజకుమారుండు సిద్ధాసనాశీనుండై
నిరంతర ధ్యాన నిమగ్నుడై
నిత్యము సుస్థిర చిత్తుండై
నిమిళిత నేత్రుడైయుండి
చల్లెసలందు ఖ్యాతినొందె

204

మహాత్ములగు ఋషివర్యులంచేరి
 మదికి సాధారణంబుగ తెలియని రహస్య తత్వాలను
 మదింపు చేసుకొనుచుండె
 మరి మరి సందేహ నివృత్తికై
 మునులగాంచి తెలియ నుంకించుచుండె
 మనుచుండెనా అరణ్యమందట్లు పంచవర్షకంబు

205

సిద్ధార్థుడు - బింబిసారుని సంవాదము

ఒకానొక దినంబందు సిద్ధార్థుడా రాజగృహారణ్యాటవి సమీపంలో
 ఒక వృక్షచాయలోనుండ కొందరు గొల్లలు
 ఒక గొట్టెలమందను తోలుకొని పోవుచుండ
 ఒక చిరుత గొట్టెపిల్ల తల్లివెంట నడువలేక
 ఒకింత వెనుకబడి అరచుచుండ నా సిద్ధార్థుండు జాలిపడి చూచె 206

*కరుణామయ సంకట మనసుతో

కుంటుచుపోయెడి ఆ గొట్టెపిల్లను పైకెత్తి
 కనికరాన తన మెడమీద వేసికొని నడువసాగె
 కరుణారసంబు పొంగిపొరల నా మందను వెంబడించె 207

గోపాల అన్నలారా యీ ఎండతాపంలో

గొట్టెలమంద నిట్లు యెటు తోలుకొని పోతున్నారన
 గొల్లలు యీ ప్రాంతబింబిసార చక్రవర్తి
 గొప్ప యాగము చేయుచుండ మమ్ము త్వరగా
 గొట్టెలమంద తోలుకొని రమ్మని అజ్ఞాపించె అందుకే చనుచున్నామన
 గొట్టెలనేమి చేయుదురా యాగంబునని సిద్ధార్థుండు ప్రశ్నించె 208

“ ఓ సాధుపురుషోత్తమా మా ఆరాధ్య దేవతలే
ఒప్పుగ నాహారంబుగ కోరుచుందురు అప్పుడే వానిని వధించి
ఓదార్పుతో మేము మా గొట్టెలు క్షేమంబుగా జీవింతు మన
ఒక్క పెట్టున మది అల్లకల్లోలమొంది విస్మయంబున
“ఓ అన్నలారా యిట్లే దేవతలు తెల్పిరి మీకని” తొందరచే నడుగ
గొల్లలు “బింబిసార చక్రవర్తి యాగములో వధింప
గొట్టెలను తోలుకొనిరమ్మన మేమిటు తోలుకొని వెళ్ళుచున్నాముస్వామి 209

నేను మీ వెంటనే వచ్చెదనీ గొట్టెపిల్ల నెత్తుకొని
నన్ను మీ వెంటరాగ అనుమతించుడని
నన్నెత్తిమీత సూర్యుడుండి బహువేడి తాపంబుండినా
నిజప్రేమ కరుణాంత రంగుడై యా సిద్ధాంతుండు వెంబడించె 210

ఆ రాజవీధులగుండా యా ఋషితుల్యుండు వీపున
ఆ గొట్టెపిల్ల నిడుకొని చనుచుండ ఆశ్చర్యంబుగ
ఆ ప్రజలు ముక్కుపై వ్రేలిడి చూచుచుండగ
ఆ గొట్టెలమంద వెనుక చనుచుండె బింబిసారుని సభాసదనంబుచేర 211

ప్రజలు గుంపులు గుంపులుగా ఆ సన్యాసిని గాంచి
ప్రముఖంగా రాజనందనుడే సన్యాసించి యిట్లు వచ్చెనని
పర్వత ప్రాంతంబున తపమాచరించు ఋషిసత్తముండని
పరుగెత్తుకొని బాలురవలె సంభ్రమాశ్చర్యాలతో
ప్రజాసంఘంబు నలుదెసలనుండివచ్చి బారులుతీరె
ప్రముఖంగా రాజసదనంబున ఋషిసత్తమునిగాంచ 212

రాజు బింబిసారుడాయనను కని “స్వామీ మీరెవరు?
రాకయిటు యెక్కడనుండి వేంచేయుచున్నారు?”
“రాజా నేనొక సాధువును మిమ్ము చూచుటకే వచ్చితిని ”
“రాగద్వేషాలు వీడి వైరాగ్యంబునుసరించినాను”
“రంజిత కపట యోగులీ ప్రాంతమందనేకులు
రమ్మిటు ఆసీనులుకండు ఆ రీతి యోగులు మీరు కాదుగదా”యన
రాజు శుద్ధోధన తనయుండవని విని యుంటిని రాకుమారా
రాగరంజిత సంసారంబు వీడుట కాదు శ్రేయస్కరంబు
రాకుమారా మృదు మధుర శరీరంబు వృధాగా మట్టిపాల్జేయక 213

శీఘ్రంబుగ నీ గృహంబునకేగి నిజ కళత్ర పుత్ర మాతాపితలతో
 శోభాయమాన సంసారంబు సాగించుచూ బడయుము సౌఖ్యంబు
 శాకతప్తులై నిను నమ్మినవారుండ ఏమి న్యాయము
 శుభంబుగ చనుము వెనుదిరిగి నీ రాజ్యంబు లేడేని
 శాశ్వతంబుగ నా రాజ్యంబర్థ రాజ్యంబిచ్చెద యిటనేవుండి

యేలుకొనుము 214

సంసారిక సౌఖ్యానందము నెందుకు వీడెదు
 సమస్తవిధ వైరాగ్యంబులు వృధాయే
 సాధిపత్యములేక బ్రహ్మచర్యంబు తప్పుక చెడు
 సార్థకంబుగ నామాటలు విని మరలుము నిజగృహంబుచేర

215

దర్మార్థ కామమోక్షదాయకవిద్య నభ్యసించతగు
 మర్మసృష్టి క్రమమదియే సిద్ధార్థా వినుము
 దరిత్రలో ప్రతిమానవుడుత్తమ సంతానంబు బడసి
 పరిపూర్ణ కాంక్షల సఫలంబగునట్లు జీవించతగు
 ధర్మంబుగ నీ యవ్వనమందీ కార్యము నెరవేరదు
 వేరుగ తలచవలదు ఓ యవ్వన రాకుమారా
 మరియు వృద్ధాప్యవస్తలో ధర్మంగా నిర్మలానందము కలుగు
 భారమగునిపుడు వైరాగ్యంబు వదలుము సంసారంబుచేయుము

216

మోక్షాభిలాష యున్నచో భిక్షాటనంబుజేసి
 మోహిత సాధువేషంబుల రోసి
 యజ్ఞయాగాదులంజేసి రారాజువై
 యశంబు నష్టయిశ్వర్యంబుల నార్జించవలేగాని
 ద్వారద్వారంబునకేగి భిక్షాటనచేయుట
 దరిద్రుల వృత్తియేకాని రాకుమారులకది రాణింపదు
 కేవలమావృత్తి వికలాంగులకే యీశ్వరుడనుమతిఁచు
 కడు నీచంబగు భిక్షాటనచే నీకు మోక్షంబురాదు సుమ్మి

217

పేరాక్రమ సంపాదితంబగు నా మగదదేశంబు
పరిపాలించరమ్ము సకలైశ్వర్య దేవేంద్ర వైభవంబుతో
పరిపూర్ణ జీవితంబుచేసి సుఖించుము
చిరక్తి భావము వదలి వీరుడవై ధర్మ వీరుండవై

218

రాకుమారుండు సిద్ధార్థుండు భూపాలుని పలుకులు
రాగరంజితంబులు కావని యెంచి అతడవ్వేకపు
రాజని ఆ ప్రలాపంబులే నిదర్శనంబని ఆ
రాజైన బింబిసారునితో కరుణించితుడై యిట్టులనియె

219

“నా హృదయ సంకల్పము పురాణ వైరాగ్య సంజాతమే యైనచో
నాయీ నిర్ణయ మార్గంబు నెరవేరు నిశ్చయంబుగ
నేను మీరు భావించునంతటి హింసాపీడితాలో లేను
నాయెడ మీ పాత్రంబులెల్ల నిరర్థకంబై
నేను త్రికరణశుద్ధిగో సంసారంబు త్యజించితి
నేను త్యజించిన ధర్మాన్ని తిరిగి యెట్లు స్వీకరింతు

220

మానవుండు సుఖంబుల కోరియే దుఃఖియగుచుండలేదా?
మానవుడు విషయ వాసనలచే బంధితుడై
మోహజనిత జీవితమై ప్రారబ్ధంబున జిక్కి
మరిమరి దుఃఖ పరితప్తుడై బాధింపబడుచుండలేదా?”

221

శలభ మేరీతి దీపజ్యోతి కాంతికి మురియుచు
శాశ్వత సంతోషంబదియని దీపంబుచుట్టు తిరిగి తిరిగి
శక్తిహీనమై అందేపడి దగ్ధంబు అగునట్లు
శోభిల్లుగా సంసారంబు చేసి చేసి దుఃఖితుడై అందే మరణించు

222

తానున్న కొమ్మనే ఖండించుకొను మూర్ఖుడెట్టివాడో
 తప్పుత సత్యధర్మ పథంబు నెడబాయువా డట్టివాడే రాజా
 తరుణాంచిత బాల ప్రాయుండనైన నాకు
 తగుకార్య పరతంత్రుడ నగుచున్న నాకు
 తండ్రిలాంటిమీరు సహాయంతో ప్రోత్సహించక
 తగని ప్రతికూల పలుకులం బలుక మీకు న్యాయమా

223

జరామరణ రోగగ్రస్తులగు సంసారుల దుస్థితి చూచి
 జనించినవారు మరణించక తప్పుదని తెలిసి
 జనించెనిట్లు సంకల్పంబు సన్యసించ విరాగినైతి
 జీవితంబు సార్థకంబు చేసికొననెంచి
 జీవిత విషయంబు భయంకర భయవిశేష మీ జగంబనియె

224

ప్రబల శత్రువులగు కామక్రోధాదులు చిత్తమనెడి భూమిని
 ప్రచండముగ చీల్చిచెండాడు
 భక్తిబీజంబులు లేకుండ చేయు మానవునియందు
 భోగియై బంధంబునజిక్కి కడు దుఃఖితుండై
 మోక్షమార్గంబు కానలేక
 మగిడి పుట్టుచు గిట్టుచుండలేద భూపాలా

225

భూపాలుని కొక రాజ్యముండ తృప్తిలేక
 భూవలయంబె తనయాధీనంబుకై తాళసిల్లి
 పూర్తిగా దురాశయే వారి నట్లుచేసి కోర్కె
 పూర్తిగ నెరవేరకున్న దుఃఖించునట్లు
 పుడమిలో మూలము తృప్తయే దుష్పరిణామంబులకెల్ల

226

కాంక్షయే నిత్యంబు దుఃఖంబు కల్గించు
 కాంక్షయే సత్యంబుగ దురాశ కల్గించు
 కాంక్షయే నిత్యంబుగ నిరాశ గల్గించు
 కాంక్షయే రాగద్వేషాలందించు
 కాంక్షయే నితంతరంబుగ మోహంబు పెరిపుచేయు
 కాంక్షయే నితరంబులందు కరుణ ప్రేమలు లేకుండచేయు
 కాంక్షయే మోక్షంబు కోరనీయదు సుమ్మి

227

పంజర బద్దమగు పక్షి ప్రయత్న సంయోగవశంబున
అంబరంబున కెగసి విముక్తిబొంది తిరిగి
పంజరంబు చేర నెట్లు యిచ్చగించు?
అనర్థంబగు కాంక్షను నిగ్రహించి నద్దాని వీడిన
పరుండెట్లు కాంక్షతో మనగల్గు భూపాల

228

ప్రాపంచిక వ్యామోహ జనులు
ప్రాణ భయంబుకే నుండియు
ప్రాణంబులు వీడుచు మరియు పుట్టుచునుండ కోరు
ప్రాపంచిక సుఖంబుకోరు నరుడు
ప్రదక్షిణంబులుచేయు జనన మరణంబులందు
ప్రపంచ కాంక్షలతోనె ప్రాణభయ దుఃఖంబులనుండు కాదోయి

229

రాజా వృధా ప్రయాసలేల యజ్ఞయాగాదులు
రంజిల్ల చేయజాలవు మోక్షంబు నొంద
నీ వృద్దేశ్యము వ్యామోహ భావోద్భూతంబు వినుము
నిర్దోషులగు జీవంబుల బలిచేయ హత్యయెకాని
నిజమోక్షమార్గం బదెన్నడు కానేరదు
నీతియగునె మానవులకు
నిర్వాణముచెంద రక్తసిక్త మానవుండర్హుడెట్లొను?

230

విచారించుము ఓ రాజా
వికృతంబీ యజ్ఞయాగాదులు
విడువుమిట్టి యహంకార పాపమార్గంబు
విశ్వశాంతికి మోక్షమార్గంబునకు
వినుము అహింసామార్గంబొక్కటియే మోక్షమార్గంబు
విడువుము యీ ప్రాణులనెల్ల బలిచేయక
విహితంబీ నోరులేని జీవాల స్వేచ్ఛనొంద

231

హింసవలన నరకమె సంప్రాప్తమగును మోక్షంబురాదు
హింసవలన మనుజుండు క్షయంబునొందు స్వర్గంబు చేరడు
హింస రాక్షసగుణంబెగాని మోక్షమొందు గుణంబుకాదు
హింసచేత మీపైయుండు పూర్వ పాపభారంబు పెంచుకోనేల
హింసతో జన్మ సార్థకంబుగాదు తెలియుము ముక్తిలేదు

232

ప్రభువులు సర్వేశ్వర ప్రతినిధులగు మీరె యిట్లు చేయ
ప్రజల ప్రమాద పరిస్థితి యెట్లున్నదో
ప్రజానుకూల పాలనెట్లుండునో
పార జన శ్రేయ మేవిధంబున కల్గునో
పరమేశ్వరు డేవిధంబున కరుణించి కాపాడునో
పలుకుడు తెలియుము సత్యమార్గంబు

233

ధర్మ పరిజ్ఞాన దూరుడవై యిటు మాట్లాడితివేల?
ధర్మదూరుడవై సర్వోత్తమంబగు నా ధర్మాన్ని దూషించనేల
మర్మంబేమన మాయానురాగమే మిమ్మటు నడపించినది
ధర్మప్రేమ నాపైయుండుట జేసియెకదా మీ యీ బోధ

234

శాంతచిత్తుడవై వినుము ఓ రాజా
శాశ్వతంబుగ వ్యాకులత నెడబాసి ఆత్మీయులుగా ప్రజలనెంచి
సమస్త జీవరాసుల యెడ దయారసంబు వెల్లివిరియ
సర్వవేళల తన్మయుండవై నిత్యానందమందుండుమని
సిద్ధార్థుండాసనము దిగి నన్ను క్షమించుము
సెలవొసంగుము నాకని పలికి బయటకు నడచే
సమ్మోహితుడై శిలాప్రతిమవలె రాజాసనంబునందే
సహజంబుగ నట్లేకూర్చుండియుండి నోటమాటలేక
సరగున నేత్రంబులనుండి జలజల ఆనంద భాష్పంబులురాతే

235

బింబిసార మహారాజా అహింసనుగూర్చి విన్నవిధంబు
బిగువుగా మానసంబును పీడించి బంధించె
యాగాది జంతుబలి పాపమార్గంబని తలచె
యశంబుకాదు నోరులేని జీవుల వధించుట
యుక్తమా అని శాంత సందేహము మాత్రము కలిగె

236

బింబిసారుని సభామందిరంబు సిద్ధార్థుడు వీడి చనగ
భూపాలుని నగరవాసులు యజ్ఞశాత్రుకు వచ్చుచుండ
భూపాలుడొకచో నాసినుండై యజ్ఞము సలుప శాసించుచుండ
భూసుర రాజపురోహితుడు వచ్చే యజ్ఞ పశువులచటికి తేబడె

237

విప్రవర్యులనేకులు మంత్రముల పఠించుచుండ
 చిలంబనలేక హోమాగ్నిని ప్రజ్వలంపచేసి
 వివిధ సుగంధ ద్రవ్యము లందు వేయుచుండ అగ్నిహోత్రముకడ
 విప్రుల సమక్షములో యజుర్వేద మంత్ర పఠనంబు చేయుచుండ
 వధింపుడని రాజు పలుక అధ్వర్యుడొకండు ఖడ్గము చేబూని
 వధింప ఖడ్గము పైకెత్తె అంతలో నా సిద్ధార్థుండు
 వడివడిగ హఠాత్తునవచ్చి యజ్ఞశాల దద్దరిల్లగ
 విప్రులదరి పోయి యిట్లు ఘోషించె అగుము అగుము వధింపకుడనియె
 విశాల యజ్ఞశాలయందున్న సమస్త జనులనుద్దేశించి యిట్లు పలికె 238

అప్పలారా! నీచపనులందరు చేయుదురే మంచి పనులను చేయలేరు
 అందరు నిర్దయులై నోరులేని జీవులను సంహరింతురే
 అగుపడరు వానిని రక్షింపు సుజనులు జీవహింస
 అనునిత్యం యొక నిత్య కర్మగా యెంచుకున్నారా 239

మనుజులు దోషరహితమగు జీవముల వధించువారు
 మహా హంతకులేసుమ్మి సర్వేశ్వర శిక్షకు వారు పాత్రులై
 మోక్షమున కెట్లు వారు పాత్రులు? ఆలోచింపుడు
 మహేశ్వరుని దయా కరుణల కెట్లు పాత్రులౌదురు మీరు
 అహింసానుష్ఠాన వ్రతముకన్న వేరు భీర్మమున్నదా! 240

అహింసానుష్ఠానము కన్న మించిన దర్మము లేదని
 అన్న పూర్వ ఆర్యశాస్త్రములు ఘోషించుచుండ
 అశాస్త్రంబైన యీ జంతుబలితో మీరు మోక్షమెట్లు పొందగలరు?
 అహింసా పరమోధర్మహః అనుశాస్త్రోక్తమును
 ఆర్యులెపుడో ప్రకటించినది మీకు తెలియదా? 241

హింసాపరుడైన నరుండు స్వప్నమందైనను సుఖ . బు బడయతేడు
 హింస ఐహికాముష్మికా సౌఖ్య సంపాదన కాటంకమే
 సమస్త మానవులు పశుపక్ష్యాది జీవకోటితో
 సహాయము పొందుచూ వానిని చంపుట న్యాయమా? 242

ప్రపంచ భ్రమకు చిక్కియున్న
ప్రతి ప్రాణి జీవంబు మధురంబుగా నెంచు
ప్రాణ విస్తర్జనంబన్న చీమ మొదలు యేనుంగువరకు
ప్రాణి మహాభయ విషాదంబొందు

243

అల్పప్రాణి బలముగల ప్రాణికి చిక్కి మరణించు
బలముగల మానవజాతికి పశుపక్ష్యాది జాతులు
బలియగుచుండ లేదా? సహనము లేనివాడు
అలరారునా మానవుండుగా? గ్రహించుడు
బలము నోరులేని జీవజంతువుల వధించుట న్యాయం బెట్లగు?

244

మనకు హింసలు రెండు విధంబులు సుమ్మి
మనకు బహిర్గతముగా కన్పించున దొక హింస యనంబడు
మానసిక అంతరంగ హింస యనునది మరొక హింస
మారణ ఆయుధంబున శత్రువును ఖండించుట మొదటి దౌను
మనుజుల మాటలతోను చాటుమాటు చెరుపు పనులు
మనుజులకు చేయుట రెండవతీరు హింస యగును అన్నలార

245

హింసకు హేతువు రజో తమో గుణంబులై
హింసభావము నశింప సత్త్వంబు పెంపొందవలయు
హింసయే సర్వపాపంబులకు మూలంబౌనుసుమ్మి
హింసచేతురు కొందరు యజ్ఞయాగాదులని
హింసచేతురు కొందరు దేవతలకు సమర్పణంబని
హింసచేతురు మరికొందరు ఆహార బలంబునకని
హింసచేతురు మరియు కొందరు రోగ విముక్తంబునకని
హింసించు చున్నారెట్లు పశుపక్ష్యాదుల బలిచేయుచు
హింసా విధానంబు అవివేకముతప్ప వేరొండుగాదు
హింసించిన వెంటనే శిక్షించబడకున్నను
హింసించిన నరుడు పరమేశ్వరునిచే తప్పక శిక్షించబడునుమ్మి

246

బింబిసార నృపాలుండొక్కసారిగ విధేయ భక్తి ప్రపత్తులతో
సంబర ముఖారవిందముతో “ మహాత్మా క్షమింపుడు
మీనోట వెలువడిన వేదవాక్యంబులచే
మీ అపార దయాకరుణాంతరంగ భావ పలుకులచే
మేము దన్యులంబైతిమి నా పూర్వులు జ్ఞానదూరులై
మానవధర్మంబు యజ్ఞ యాగాదులు చెయుటేయని తలచి
మాకు బోధించియుండు కతన యీ ఘోర భయంకర
మహా పాప కార్యంబగు యీ జంతుబలికి పూనితిమి
మేమిట్టి పాపులగుటకు తప్పుడు వేషధారుల ఉపదేశంబులే

247

మూలంబై వివేకశూన్యులంబై యీ అంధకార మయంబగు
మానవ వినాశ హింసామార్గంబనుసరించి పరమనీచులమై
మహాత్మా మా సంసారంబులు పాప సాగరంబులయ్యె
మన్నించి మము కాపాడుము మహానుభావా
మీ యుపదేశమే మాకు శిరోధార్యంబై
మరిమరి మీ బోధామృతంబుగ్రోలి
మా జన్మంబు సార్థకంబై పరమేశ్వర ప్రేమకు పాత్రులముగ
మమ్ము నడపించి కాపాడుము ఇకనీ వాక్యమే మా ప్రాణంబనియె

248

“ధరణీపాలా పరస్పరానూయాగ్రస్థులై
పరధనాకాంక్షా ప్రేరితులై
పరరాజ్యాపహరణాసక్తితో యుండుట
నరకమునకు హేతువేగాని వేరొండు కాదు సుమ్మి
దురాచారములబాపి సర్వత్రా శాంతమును నెలకొల్పి
సర్వేశ్వర భక్తిని నిరంతరంబు ప్రబోధ గావింపుచు
ధరణి నేలుటే ధర్మంబౌను రాజులకెల్ల”

249

సిద్ధార్థుండు కొందరు ఋషులను చేరి జ్ఞానం తెలియుట

అటనుండి వెడలి సిద్ధార్థుండు చేరె వైశాలినగర
అమల హిరణ్యవతీ నదీ ప్రాంతంబు
అచట ఆకాడకాలామను పేరుగల శాస్త్రజ్ఞుండగు ఋషివర్యుని
అనంతరము రామపుత్ర ఋషివర్యుని చేరి
అహర్నిశలు వారిని సేవించుచు సకలవిద్య లామూలాగ్రంబుగ నేర్చె
అత్యంత భక్తి శ్రద్ధలతోడ నుత్తమ జ్ఞానంబు బడసె
ఆ ఋషివర్యుల జ్ఞానంబు చాలదని వారిని బహిష్కరించి
అధ్యాత్మిక జ్ఞానార్జనకై సిద్ధార్థుండు ఏకాంతనిష్ఠకై
అరుద్రకుని యేవురి శిష్యులతో యటనుండి వెడలె
అందుకు తగు స్థలాన్వేషణకై వెదకె గయాశీర్ష పర్వత సమీపాన
అమోఘ నిరంజననది ఫల్గునదితో కలియుచోట చేరె

ఉరబిల్వ మనుషూరు 250

సిద్ధార్థుండు ధ్యానమునకు మారుయోగముచే సాధింపబూనుట

జనన మరణ అగాధ సాగరంబునువీడి
మాననీయ జీవకోటి నిర్వాణ పథంబుచేర
పంచభౌతిక కాయంబు ధ్యానంబు మాని సిద్ధార్థుండు
ప్రగాఢ యోగసాధనంబున దేహము తన స్వాధీనమౌరీతిగ
అమోఘ యోగసాధనంబు చేసె
అన్న పానీయాలాసించకుండ

251

అచంచల యోగసాధనతో గడిచె
అనేక దినములు పక్షములు మరయు మాసంబులు
కాని భోజన పానీయాదులం దనురక్తిలేక
కాలంబు గడిచె వత్సరంబులారు

252

బాహ్యప్రపంచ జ్ఞానంబు నశించె
భయ విషాదంబులు నశించె
సిద్ధార్థుని సువర్ణవర్ణ రంజిత శుభగాత్రము
సన్నగిల్లె వికాసహీనమై
శూన్యమయ్యె చేతనంబు
శుష్కించె కాయంబు లేదాయె శక్తిపటిమ
కదల మెదలని దుర్బలుడయ్యె
కాయంబందు యెముకలు గూడు మిగిలె
కాని చిరవాంఛిత బోధిసత్త్వ జ్ఞానంబు
కలుగలేదు సిద్ధార్థయోగికి

253

ఏతత్సాధనా ప్రభావంబుచే
ఏకంబుగ కఠోర తపంబాచరించినగాని
నిజవిషయ వాసనల జ్వాలలు నశింపవయ్యె
నిజజ్ఞాన ప్రకాశము కనబడు టసాధ్యమయ్యె

254

తన ముక్తి మార్గాన్వేషణంబిసుమంతయు కానరాదని గ్రహించె
తదాదిగ యథోచితాహార స్వీకారమే
తనకు ముక్తిమార్గాన్వేషణంబని విశేష ప్రయోజనంబని
తానాహారము విస్మరించు టెంతయు హానికరంబని
తాను తెలిసికొని ఆయోగమునుండి లేచిబోవ

255

తనకు శక్తిలేక వృక్షశాఖల పట్టి ప్రయత్నించి లేచివచ్చె
తాను ముందున్న వృక్షము చెంతకు నడచిఅరుగనెంచి
తాహతులేక మూర్ఛితుడై నేలంబడియె
శిష్యులంతట గురుదేవుని వెదకుచు వచ్చిరి ఐదుగురు
శిష్య పంపకంబు సిద్ధార్థుండు మరణించెనని
అతని మృత్యువున కాయన తపోభంగమే కారణంబని
అట నిక నుండరాదని చనిరి సూతన గురువుచేర తలచి

256

సిద్ధార్థుడు గోపాలునితో మాట్లాడుట

ఆ మార్గంబున నొక గొల్లబాలుడు
 అతని మేకలమంద నా మార్గంబున తోలుకొని
 అరుగుచుండి కనియె నా సిద్ధార్థయోగిని
 అపుడె మందలోని కరిగి నొకమేకను తెచ్చి
 ఆ సిద్ధార్థుని నోటిలోపడ పాలుపిండ
 అప్పుడతనికి బాహ్యస్మృతి కలిగె మెల్లగ కనులు తెరచె
 అచటున్న గోపబాలుని చూచి ఛోదరా
 అకలి బాధచే పీడింపబడుచున్ననాకు
 ఆ నీచేతనున్న మట్టిపాత్రతో పాలద్రావించి రక్షింపుమనియె

257

మహత్మా నీ వగ్రజాతివాడవు అందునా మహర్షివి
 మదీయ కులమొక నీచనీయంబు
 ముంతలోని పాలను నీ కొసంగిన బడయుదు నే నరకంబు
 మిమ్ము తాకుటయే ఒక మహా పాపంబగునని
 మేక చంటిపాలనందుకే నీ నోటియందుపడ
 ముదమార విండితిని కానీ యివ్వజాలను నీకీ ముంతను మహత్మా

258

పుట్టుకచే జంధ్యముతో
 పుట్టుకచే నొసట కుంకుమ బొట్టుతో
 పుట్టలేదెవరు నుర్విలోన
 పురుష స్త్రీ భేదంబులు రెండుమాత్రమె లెక్కకు
 పుణ్య గోపబాలకా సహోదరా తెలియుమయ్య

259

గన్నేరు పుష్పంబు గులాబివలె ఘుమాళించు
 కనలేము కాని అల్పముదైన
 గన్నేరు పుష్పంబు స్పృష్టి
 కలిగె యీశ్వర సంకల్పంబు తోడనె కదన్నా

260

ప్రేమ దయాకారుణ్యాల మానవుండె
ప్రేమమీర బ్రాహ్మణుండగు డెవ్వరైన
ప్రేమ లేనివాడు బ్రాహ్మణుండు కా డెవ్వరైన
జన్మచే గర్వించగరాదు బ్రాహ్మణుండైన
జంధ్యముచే నెవ్వరును జన్మింపగలేదిలలోన

261

సోదరా జన్మతోడనె యుత్తము డధముడని
సోదరంబుగ తెలియరాదు
సోదరా యీ దేహమొక మురికిగుంట
సోదరా అవయవములన్నియు దుర్గంధ పూరితంబులే
సోదరా యీ దేహచర్మము ఒక మెరుగుపూత
సోదరా ముక్కునుండి చీమిడి కారుట చూడలేదా
సోదరా చెవులనుండి గుమిలి నేత్రములనుండి పిసరు
సోదరా ముఖము నుండియు పాచి రోమాదులనుండి చెమట
సోదరా ఆసనమునుండి అహారము కల్మషమైవచ్చు చుండలేదా
సోదరా మరియు మర్మేంద్రియాల నుండి అల్పాచమానము
సోదరా స్త్రీ మర్మేంద్రియంబునుండి వెలువడు రజస్సునుండియే
మన యీ దేహంబు కల్లు

సోదరా యింతటి దుర్గంధపూరితంబు
సకల రోగపూరితంబు అసహ్యంబు
సోదరా అశాశ్వతంబీ శరీరంబని తెలియుమోయి

262

సంతరించుకొను జ్ఞానమ్ము మానవ ధర్మంబదియె సోదరా
సంప్రాప్త శరీరము మనదికాన
సద్గుణమే గౌరవానికి కారణంబుకాని కులముకాదు
సృష్టిలోని ప్రతిపదార్థ ముపయోగపడునదే సోదరా
సృష్టిలోనున్నదంతా సర్వేశ్వరుని మయమే సోదరా

263

అన్నా మరణావస్థయందున్న నన్ను బ్రతికించి
అగ్రశ్రేణి బ్రాహ్మణుండవైతివి
నీదగు కరుణించిత హృదయమే
నిన్ను బ్రాహ్మణుండుగా చేసినదదియే
దయా మమకార సంభూతుండు కానివాడు
ధాతకాలేడు సుమా నీవే నా ధాతవు

264

సహోదరా పరోపకారగుణమే శ్రేయంబు
 సోపారులు భ్రష్టులై జ్ఞానదూరులై
 సంచరించువారు మిథ్యాభిమానులై సుమ్మి
 స్వభావంబున నీవే ద్విజుడవు
 సదసద్వివేకుండవై ఈశ్వర ప్రేమికుడవు నీవే

265

గోపాలబాలుండా మహాత్ముని హితబోధ నాలకించి
 గుప్తమగు జ్ఞానోదయాన్ని పొంది యొసంగె తన పాలముంతను
 గ్రోలె నందున్న పాలను ఆ సిద్ధార్థుండు
 గోపాలుండు వెడలె వికసిత సంతృప్తాంతరంగుడై

266

సుజాతాదేవి సిద్ధార్థునిపై చూపిన పవిత్ర భక్తి

సిద్ధార్థుండచటినుండి లేచి పోయిచేరె తన నిజకుటీరంబు
 సుజల హిరణ్యవతీ నది నావలి వెడ్డును చేరె సిద్ధార్థుండు
 సద్గుణ ధనవంతుడొక డచట భార్యమణి సుజాతాదేవితో
 సర్వ పేదలకు వికిలాంగులకు దిక్కులేని వారలకెల్ల
 సంపాదిత ధనంబును నిత్యంబు దానంబుచేసి
 సర్వేశ్వరుని వేడుచుండిరి తమకొక పుత్రసంతానంబిమ్మని

267

సంతానము బడసె నా సుజాతాదేవి
 సంశోభిత పుత్రుని ప్రసవించి ముదమొందె
 సత్యసంధులై ఆ దంపతులు సమీపాటవి దేవతకు
 సమర్పించ సిద్దులైరి సువర్ణపాత్రతో క్షిరాన్నంబుతో

268

పరిచారికను బంపె నా సుజాతాదేవి రాధను
 పరిసర కదంబవనంబందున్న ఒక వృక్షముచేరి
 పరిశుభ్రంబుచేసి రమ్మచటయన
 పరుగున యామె యా వనంబుచేరి
 ప్రముఖమైన నొక గొప్ప వృక్షముచేరి చూచె
 ప్రభాసితుండైన మోకాళ్ళపై నిజకరంబు లిడుకొని
 ప్రమోద భగవద్భావము చేయచుండెనొక దివ్యరూపులొ

269

నొందర్పించు వారి కతడొక సిద్దుండో లేక వసుధలో
సంస్కరించ జనించిన సర్వేశ్వరుడో యనునట్లుండె
సిద్ధార్థుండు నిమిళిత నేత్రుండై తేజఃకాంతులతో యుండ
సరగున యా రాధా మహాత్ముగాంచి అనందాశ్చర్యాలతో
సుజాతాదేవి కడకువచ్చి తెల్పె తనుకన్న యా వింతనెల్ల 270

శుభప్రదంబని తన బాలునితో యా సుజాతాదేవి పూజాద్రవ్యాలతో
శీఘ్రంబుగ నా వనంబుచేరె సువర్ణపాత్రతో క్షీరాన్నంబుతోకూడ
శ్రేష్ఠా! ఓ దివ్య పురుషా! యని భయభక్తులతో సాగిలబడి
శ్రేయంబు కలుగమమ్ము దీవించుము యీ అల్పాహారంబు
శంకించక ఆరగించి మమ్ము ధన్యుల చేయుమని వేడె 271

క్షీరాన్నంబున్న యా సుజాతాదేవి సువర్ణపాత్రనిచ్చె
క్షీరాన్నపాత్రను మారుపలుకక సంతోషానందముతో అందుకొని
క్షుధార్తి పూర్ణంబుగా దొలగునట్లు ఆరగించె సిద్ధార్థుండు
క్షయంబయ్యె వెనుకటి అశలిబాధ పూర్ణంబుగ
క్షుభ ముఖారవిందంబునుండి వెడలె నొక నూతనకాంతి 272

ఆ దేవి అంత కరద్యయంబు జోడించి ప్రార్థించె నిట్లు
అనందకరమౌ నిను గాంచి ధన్యత నొందితి నేను
అనవరతంబుగ నేను కొల్చితి నందు కరుదెంచితివు
అనంత బాధల భ్రమలందున్న మానవుల బ్రోవ
అరుదెంచితివి మహాత్మా నీవు మానవ దేవతవు
ఆరగించితివి నే నిచ్చిన అల్పాహారంబు ఖాగున్నదా స్వామీ 273

ఓ ప్రియ నా సహోదరీ నేను దేవుడను కాను
ఓ ప్రియ నా సహోదరీ పురాణ పురుషుండను కాను
ఓక సాధారణ మమజుండనె నేను
ఒప్పుగ సత్య మార్గంబు నన్వేషింప సాధన చేయుచున్నవాడను
ఓ ప్రియ నా సహోదరీ నీ ప్రియ తనయు నిట కొనిరమ్మునియె 274

ఆ అర్చకుని శిరముపై తన దక్షిణహస్తముంచి నిద్దార్దుండు
 అనంతానందముగ నుండునట్లా బాలుని దీవించుమని
 ఆ సర్వేశ్వరుని నిమిశిత నేత్రుడై ప్రార్థించి నిట్లనె
 “అమలానంద సహోదరీ నిత్యానందముకై జపతపంబులు చేసియు
 అందుకొనలేకున్నాను పూర్ణంబుగ నేను

275

నీవన్ననో విషాద మిసుమంతయు లేక
 నిరంతరంబుగ ఆనందముఖారవిందవై
 నిత్యానంద భరితంబుగ శోభిల్లుచున్నదానవు
 నీ యీ సంపూర్ణ సంతృప్తి యెట్లు యీ భువిలో
 నిల్చుకొని జీవనంబెట్లు చేయుచున్నదానవో
 నిగూఢంబేమిటో నాకు తెల్పుమో సహోదరీ ”

276

నిద్దార్దుండు సంసారులవలె తినుచుండె నాహారంబని
 సమీపారణ్య జపతపాదులుచేయు నిస్సంగులు
 పూర్వపు తన యేవురు శిష్యులు అటుచేరి
 పుష్కలహారంబారగించుట కామక్రోధాదులు పెరుగునని
 పలువిధంబాతని నిరసించి పరిహసించ

277

అపుడా సుజాతాదేవి యిట్లు పలికె
 “ అనుకూలంబులు ప్రతికూలంబులు నాకు లేవు
 అన్నియును మనమేలునకేయని తలంతు
 స్వార్థము వీడుటయే పరమార్థమని నమ్మెద
 సంతోషానందములతో సర్వేశ్వరు నారాధింతు
 జయాపజయంబులు లేవు జగంబున యని నమ్మెద
 జగదేకస్వరూప పరమాత్ముడే కావగలడని నమ్మెద
 మరణంబు నాహ్వానింతు నేను ప్రేమతో
 మననంబున సుఖదుఃఖముల సమంగ చూచెద

278

నాకు పుత్రుడు ప్రాప్తించ వేడితిని కాని
 నాకు పుత్రప్రాప్తి కలుగకున్నను శోకించను
 నే నీ లోకమునకన్న పరలోకమునందే విశేషానందంబని
 నిజంబుగ నమ్మెద జ్ఞానమార్జింపని వారికి
 నిజంబుగ నిర్వాణముండక పునర్జన్మయే వారికి శరణంబనియె” 279

“సాధ్వీమణీ నీ హితోపదేశంబు మానవుల కెంతయో శ్రేయంబగు
 సహోదరీ నీవు వివేకులకు వివేకంబు బోధించుచున్నదానవు
 సర్వేశ్వర కృపాకటాక్షవీక్షణ ప్రభావంబు నీపై నింపారపడి
 సర్వదా మనశ్శాంతితో నీవు శాశ్వతానందంబుతో ముక్తిపొందెదీవుగాక”
 “సత్యధర్మజ్ఞాన సంపన్నుడై, నిస్సంగుడై స్వార్థదూరుడై
 స్వీయ జీవితంబు ప్రపంచ హితార్థమై నీ పుత్రరత్నంబు
 స్థిరచిత్తుడై సంచరించి చరితార్థుడగు గాక” 280

బోధివృక్ష మహిమ
 (రావిచెట్టు)

బోధివృక్షము క్రింద పరుండి సుజాత మాటల
 బోధనలోని మర్మము లరయుచుండ
 ఆ మార్గంబునపోవు వేశ్య కాంతలు వీణ వాయించుచు
 అతియెక్కువ స్వరములో తీగను మీటరాదంచు
 అతితక్కువ స్వరములో మరియు వీణ తీగను
 మీటరాదనుచు యెక్కువ స్వరంబు విన
 మరియు హేయంబుగా నుండు
 మరియు తక్కువ స్వరంబులో మీట విన వీలుకాదుగ యని
 మీటవలె తగు మోతాదులో మధ్యస్థంబుననే వీణ తీగను
 మీటుచుండుటే శ్రేయస్కరంబు వినుడని
 వారకాంతలలో నొకరై విశదంబుచేసె
 వినంబడె వారి వాదనలా సిద్ధార్థ యోగికి 281

రాక్షసమారుడు సిద్ధార్థుండట్లు సుజాతాదేవిని సాగనంపి
 రాగద్వేషాల కతీత మగునట్లు వికసించె హృదయంబు
 బలహీనమైయున్న శరీరంబు బలవంతంబయ్యె
 భూమ్యాకాశంబులు రెండును కరతలామలకమైనట్లు
 మానసిక దృష్టి వికసించి సత్యజ్యోతి ప్రత్యక్షంబయ్యె
 మహనీయ పరిశుద్ధ సాధనాశక్తి యినుమడించి
 దేహమును బలాన్వితంబు చేసికొనుటయే ప్రధానంబనియె
 దేహమును కఠోర సాధనంబునగాని
 తగు యాహారంబు తీసికొనకుండుట సరికాదనియె మరియు
 తగు సమయంబందాహారము తప్పక గ్రహించితీరవలెనంచు
 మానసంబు దృఢతరంబుగా నుండవలెననియె
 మది చైతన్యశీలమైయుండు మార్గంబవలంబించుటే విధియని
 మరియు నాహార పానీయంబు లారగించ మొదలిడి
 మరియు సడలిన దేహపటుత్వంబును తిరిగి పొందె

282

మధ్యే మార్గంబనుసరించియే జ్ఞానంబు
 మనుజులు పొందవచ్చునని తన యనుభవంబు
 మదినెంచి శరీరపటుత్వము తప్పకుండునట్లు తోచి
 బహుకరిన వ్రతంబుగా ఆహారపానీయములు మాని
 బలహీనమై యుండ జ్ఞానంబు పొందరాదని
 బలమైన ఆహారంబు నిరంతరం తినుటతో మరియు జ్ఞానంబు

పొందరాదనియె 283

సర్వసందేహముల బాసి
 సచ్చిదానందస్వరూప నిర్వాణము పొందు
 సిద్ధి లభించు సకాలము త్వరలో తనకు
 సంతరించనున్నదని తెలియవచ్చె
 సాధనంబు మొదలిడుమని
 సిద్ధార్థుని అంతరంగంబాజ్ఞాపించె

284

ఒకనాడా సిద్ధార్థుండాతడున్న బోధివృక్షము క్రింద
ఒనరగ ఆకులలములపేర్చె సూర్యాస్తమయంబున
ఒక ఆసనంబు కూర్చుకొని ఆశీనుడై
ఒక ప్రతినబూని యిట్లు ప్రకటించుకొనియె

285

“ నా ఈ శరీర మాంసము, యెముకలు, చర్మము
నాశనమైనను కల్పాంతమైనను దుర్లభమగు
బుద్ధిని సిద్ధిని
బడయనిదే నేను యీ
బోధివృక్షము నుండి లేవబోను ”

276

సిద్ధార్థుడట్లు దృఢసంకల్పుడై
సాధనా సింహాసనుడై శరీర సంరక్షకుడై
సాధనా సంగ్రామోన్ముఖుడై
సాధనంబందు లగ్నమనస్కుడై
పాపరహితుండై విలసిల్లి
పాపలాలస హృదయాంతర్గతమైయున్న
మానసిక దౌర్బల్యాలన్నిటిని సమూహంగా పెకలించి
మహిమాన్విత బుద్ధితో సంసిద్ధుండయ్యె

287

మేరుపర్వతము స్థానభ్రంశమైనను
మదీయ సంసార*మంతయు శూన్యమైనను
మాననీయ ఆచంద్రతారార్కంబవనిపై తాలినను వేయేల
మహాసాగరంబు లింకిపోయినను
మదీయ యీ సాధన చేయు యీ బోధివృక్షంబు నుండి
మరెవరును వేరుచేయజాల రనియె

288

* తల్లి తండ్రి భార్య కొడుకు రాజ్యము మఠియు తాను
సర్వం నశించినను

బోధివృక్షము క్రిందవున్న బుద్ధదేవునికి జ్ఞాన దర్శనము

సర్వ సుఖాభిలాషయే దుఃఖహేతువని తెలిసె
సమస్త ప్రాణుల జన్మకూడ పాపహేతువని తెలిసె
విషయ వాంఛలే మృత్యుకారణంబని తెలిసె
వివిధ కాంక్షలే పునర్జన్మ కారణంబని తెలిసె
ధర్మమే సత్యంబని సిద్ధార్థుండు బుద్ధుడై పలికె
ధర్మంబై ప్రపంచ మనుగడకు కారణంబనియె
బ్రాంతి దుఃఖభయంబులే మానవుల

289

శాంతిలేమికి నిత్యసత్యంబని కలిగె జ్ఞానంబు
స్వేచ్ఛలేని బానిసభావ బంధనంబునుండి
స్వేచ్ఛను బడయుటే మానవ నిర్వాణ పథంబని తెలిసె

290

పై విధ జ్ఞానముతోపాటు బుద్ధునికి క్రింది అష్టాంగమార్గము
బోధివృక్షము క్రిందనే తెలిసినది

1. సర్వప్రాణులను సమదృష్టితో చూడుము
2. సర్వప్రాణులు క్షేమంగాయుండునట్లు చూడుము
3. సర్వప్రాణుల క్షేమాన్ని కాంక్షించుము
4. సర్వప్రాణుల క్షేమా కర్మలేచేయుము
5. సమమైన తక్కువకాని లేక ఎక్కువలేక స్థిరమైన
వ్యాయామము చేయుము.
6. సర్వప్రాణులను బాధించని పనులను చేయుము
7. సర్వులు క్షేమంబుగానుండు పనులు చేయుము
8. సర్వులు ఆనందించుటయే తన యానందమని తెలియుము

291

ఆర్య సత్యచతుష్టయ ధర్మాలె
ఆ అష్టాంగమార్గ విధానంబు
దుఃఖము దుఃఖౌదయ కారణంబు
దుఃఖ నాశన మార్గంబు తెలియవలయు
దుఃఖ నివారణోపాయంబు తెలియవలయు

292

అష్టాంగ మార్గ విధులు

1. సమ్యగ్దృష్టి	2. సమ్యక్సంకల్పము	3. సమ్యగ్వాణి
4. సమ్యక్కర్మాంతము	5. సమ్యగ్జీవనము	6. సమ్యగ్వాయామము
7. సమ్యక్స్మృతి	8. సమ్యక్సమాధి	293

జననమే దుఃఖ హేతువగును

జరావ్యాధులందు దుఃఖముండితీరును

జనుల కేది ప్రయపదార్థమో నదియె దుఃఖకారణంబు

జనులకెద్ది అప్రియమో నదియు దుఃఖహేతువె

మనుజులు తృప్తయే దుఃఖము తెచ్చిపెట్టును

మనుజులు కోరికల విసర్జించి తీరవలయు

మనుజులకు దుఃఖము లేకుండయుండ

మహత్తరమైన అష్టాంగ విధానంబె శరణంబనియు

మహాత్మ గౌతమబుద్ధునికి బోధివృక్షము క్రింద

మరణ జనన రహస్య జ్ఞానదర్శనంబయ్యె

294

బుద్ధుని హృదయాంతరాళంబునుండి వెలువడె

భావోద్వేగ విలుపు అతని కిట్లు తెలియచేసె

“భవదీయ జన్మ మూర్తీభవించిన ‘సత్యమే’

భువిపై అవతరించిన అదిశక్తివీవు

భువిలో మానవరూపమందున్న సచ్చిదానందమూర్తివి నీవు

భువిపైయున్న దుష్టమార్గమునెల్ల చేదించి

బాధింపబడని జీవకోటి ధర్మప్రపంచ మావిర్భవించ తగు

భువిపై ప్రబోధ ధర్మప్రచారము నీవు చేయుము”

295

ఆరు సంవత్సరాల కఠోర సాధనచే సాధించె అమృతత్వం
 ఆ బోధివృక్షముక్రింద కటిక నేలపైయుండి సాధించె
 అమరత్వ మార్గంబు బోధివృక్షము క్రిందనె
 అనంత కఠిన జీవసంసార సాగరంబుదాట
 అఖిల జీవుల శాశ్వతానందమయ లోకము సృష్టించ
 అమృత జ్ఞానమయ నిర్వాణపథంబులో పయనించు
 ఆమోఘ జ్ఞాన దర్శనంబందుకొనియె
 ఆ బోధివృక్షంబు క్రిందనె
 అహ అ వృక్షమెంత మహితాత్మయో
 అర్పించవలయు నమోవాకంబు లుర్విలోని
 అనంతప్రాణికోటి ఆ బోధివృక్షానికి

296

బుద్ధదేవుడు నవ్యధర్మ ప్రబోధము చేయుటకు ఉద్యుక్తుడైన విధము

తన నవ్యజ్ఞానంబు ప్రబోధించ తలంచి
 తానున్న బోధివృక్షంబు వదలి లేచి
 తన్నెడబాసిన వెనుకటి యేవురు శిష్యులను వెదక
 తక్షణమే బయలుదేరి సంచరించుచుండె

297

అట్టితరి యా యడవులందున్న ఋషులు గేలిచేయ
 ఆ సిద్ధార్థుండు తపాభ్రష్టుడై విషయ లంపటుడై
 అట్లు సంచరించుచున్నాడని ఋషులు పల్కుచు
 ఆతని కాధిత్యముగాని గౌరవంబునుగాని యివ్వవలదని
 ఆసూయ ద్వేష భాజనులై మెలంగి రా యటవి మునులు

298

బుద్ధదేవుని కగుపడిరి తన శిష్యపంచకంబు నా ప్రాంతమందె
 బుద్ధదేవుని సుప్రసన్న వదనారవిందజ్యోతిని గాంచినంతనె,
 బుద్ధివచ్చెవారికి ఆయన కడమోకరిల్లి వెంబడించిరి
 బోధింపుము మా అజ్ఞానంబు విడిపోయి సుజ్ఞానంబు కలుగ మాకని
 బుద్ధదేవుని వారు వెంబడించి రానందముతో

299

శిష్యులవేంట నిడుకొని ఒక సరోవరంబునుచేరి
శిష్యులనందు స్నానమాచరించుడని తెల్చి
శిష్యులారా నేటి స్నానము నిత్య స్నానము వంటిదికాదు
శుద్ధమానసంబునకై స్నానంబిది సుమా

300

ఓ కుమారులారా! త్రివిధములవంటి శిష్యులు లోకమందున్నారు
ఒకశ్రేణియై తిరుగబడిన కుండవంటివారు
నీటిలో బోర్లపడియున్న కుండవలె రెండవశ్రేణియై
లోకమందు ఊర్ధ్వముఖంబుతోనున్న కుండవలె మూడవశ్రేణియై
చక్కని యుత్తమంబగు శిష్యుల మూడవ శ్రేణివారు

301

తిరుగబడియున్న కుండలోనికి నీరుపోయి పోనట్లుండు
నీరు అట్టి కుండలో యెంతయో నిలువదు కదా
నీరు బోర్లయున్న కుండలో ఉన్నట్లేయుండి
పరులా నీటిలోని కుండను పైకెత్తగానే
నీరు క్రిందపడిపోవుకదా ద్రావ వలనుపడదు
తరువాతి తృతీయశ్రేణి కుండ మూతి ఊర్ధ్వముఖమైయుండి
తరుగులేక నీటితోనిండి నిలిచియుండు
కోరుకొని యుపయోగించవచ్చు యే కాలానికైన

302

తెలియుడి గురుశిష్య జ్ఞానసంబంధ సూత్రంబు
తెలివి యుండునే గాని అచరణంబు లేనిదె
మలినమౌ జ్ఞానంబు మనుజులందు
తెలియుడో వత్సలాద యీ జ్ఞానరహస్యంబు

303

శిష్యులేవురు తాము ఉన్నత తృతీయశ్రేణి శిష్యులమై
శోభిల్లగ మెలంగెదమని ప్రమాణ యుక్తంబుగ
శాశ్వతోత్తమ జ్ఞానంబుతోనుండ శపథంబు జేసిరి
శాంతి వ్యాపింపచేయు జ్యోతులై వెలుంగ

304

గురుదేవుని నవ్యమార్గ మష్టాంగ మార్గ మనుసరింప
 తరుణ జ్ఞాన నిద్ది దృష్టిని, సంకల్పంబును
 కరుణవాక్యంబును కర్మను, జీవితాన్ని తగు విధంబున
 జరుపు వ్యాయామాన్ని మరియు స్మృతిని ధ్యానంబు
 మరువక సలుపవలయు మాననీయ జీవితంబని
 మరిమరి పరివర్తనలై నేర్చిరి సాధన గురుదేవుని అష్టాంగ మార్గంబు 305

జనపథ మధ్యంబున ప్రబోధము సేయుచు తాను శిష్యులతో
 తన నూతన సత్యధర్మ ప్రచారముతో చనుచుండ
 అనేకు లసూయపర తాపసులడ్డుపడి అజ్ఞాన ప్రశ్నలడుగ
 మానసంబు నొచ్చుకోక శాంతియుత వచనంబుల జవాబులిచ్చి
 జనవాసంబులందు మహాత్ముడు బుద్ధుడు తిరుగుచుండె 306

మానసంబే దివ్యమగు క్షేత్రంబనుకొను మోయి
 మాననీయహలమే ధర్మాచరణంబోయి
 నమ్రతయే జ్ఞానంబు బడయుటే
 నాణ్యమైన దుక్కి దున్నినట్లు
 నిరంతర కృషిచేయుటయే వృషభ ద్వయంబగు
 సత్యంబే ములుకోల యగు
 నిత్యశ్రద్ధయే విత్తనంబులగు
 సత్కార్యంబు సలుపుటయే వర్షించినట్లు
 సస్యతతిని నాశనమొనరించు కలుపే మోహంబు
 సత్యత్యాగములే సస్యశ్యామల ఫలింపచేయు
 సచ్చిదానంద నిర్వాణమే ఫలసాయంబగు 307

శ్రావస్తీ నగర ప్రాంతాన కృష్ణాదేవి అనునామె బోరున వీడ్చుచూరాగా

ఒక్కపారిగ వచ్చి అమె బుద్ధుని పాదంబులపై పడగ
 అక్కరోయెందుకేడ్చెదవమ్మ యేమి నీయాపదనగ 308

ఒక్కగానొక కొడుకుండె నాకు మహాత్మా
ఒక్కడు లేకుండ మరణించె మహాదేవా
మాణిక్య వైడూర్యాది కనకంబులిత్తు నీకు
మృతుండైన నా కొమరుని బ్రతికించుమయ్య లేదేని
మరణించ నుద్యమింతు నేనునుదేవా

309

అంతటామెను మందస్మిత వదనారవిందుడై తల నిమిరి
“అమ్మా తల్లీ సర్వసంగ పరిత్యాగినైన నా కెందుకావజ్రవైడూర్యాదులు
అలసింపక తెమ్ము కొన్ని నువ్వులు మాత్రమే
ఆ నువ్వులు యేయింట యెవరును యెపుడును మరణంబులేనియింట
అరుగుము తెమ్ము సత్వరంబె కుమారీ”

310

వెంటనే యా కృష్ణాదేవి రివ్వున ఆ నగరిలోని కరిగి
వేగంబుగ ఇల్లువదలి ఇల్లు మరణంబులేని ఇల్లు వెదకుచూ
ఎంతో ప్రయాసతో వడివడిగ వెదకుచు
ఎంతో వృత్సుకతో తిరిగి తిరిగి అలసి సాలసి గుర్తించె

311

ఒకయింట పితామహుండు మరణించెనని
ఒక యింట తండ్రి మరణించెననియు
ఒక యింట భర్త మరణించె మరియొకచో తల్లి మరణించె
ఒకయింట తమ్ముడు మరొకచో అన్న గతించె
ఒక్కొకచోట ఒకరు మృతిచెందిన నివాసంబులే
ఒనరుగ కన్నడ నామెకు వెంటనే నామె వట్టి చేతులవచ్చె

312

ఒర్చుకొనలేక వ్రాలె మహాత్ముని పాదముల చెంత ఘొల్లున యేడ్చుచు
ఒ దేవా ననుక్షమించు నేను తేలేను ఆ నువ్వులు
ఒ దేవా మృత్యుదేవత ప్రతియింటను నిరంకుశంగా
ఒప్పుగా రాజ్యమేలుచు సత్యమై నిత్యమైయున్నది
ఒ బుద్ధదేవా ననుక్షమించి ఆదరింపుము తండ్రి

313

“బ్రతికి నన్నాళ్లు చావుపుట్టుకలిలలో తప్పవు సుమ్మి
 భ్రమయే యీ శరీరంబు మోహంబీ సంతానంబు
 జరామరణ వ్యాధులు దుఃఖబాధలు సహజంబె
 జనులందరు తెలిసినా ఇది మరచుచున్నారదేమిటో
 జయింపుమా శోకతాపంబుల జ్ఞానంబు తెలిసి
 చనుము శాశ్వత శాంతితో జీవించుమో కుమారీ”

314

బుద్ధదేవుడు తెల్పిన సంసారి - సన్యాసిని గురించిన విధము

సంసారికైన సన్యాసికైన జీవిత ధర్మబోక్కటే
 సత్యమార్గంబు తెలియుటే చాలు
 అహంకారము హృదయంబులో నుండనీయకు
 అగుపడువేషంబు లభ్యంతరములుకావు
 శాంతచిత్తము భయరాహిత్యము బడయుటేచాలు
 శాశ్వతానంద జీవనుడై మనుటయే తెలియవలయు

315

శ్రీ బుద్ధదేవుని నూతన సత్యధర్మ ప్రచారము

బుద్ధ చంద్రుని యశోకాంతులు వ్యాపించె దశదిశలు
 బుద్ధి తెచ్చుకొని రానాటి ప్రజానేతలు రాజులు
 బహుదూరదేశాలనుండి జనులు తండోపతండాలుగా
 బ్రాహ్మణాది జనుల ప్రబోధంబువిని ధన్యులై మేల్కొంచిరి
 భయభ్రాంతులనెడి సంసారసారంబు తెలిసి శిష్యులైరి

316

నదీకాశ్యప, గయాకాశ్యపులను ఉరుబిల్వ ఉద్దండయోగులు
 మదినెంతయో యోచించి తర్కించి పండితులెందరో
 నఖశిఖ పర్యంత మెంతయో పరీక్షించి వీక్షించి
 అఖిలత్వ భావసంపన్న సత్యధర్మ ప్రబోధంబుగాంచి
 అఖండదేదీప్యమున వెలుంగు ముఖారవింద
 అమృహాత్ముని బోధిసత్వునిచేరి కీర్తించిరెంతయో
 అ మహాత్ముని శిష్యులైచేరి ధన్యులైరహా

317

మహాత్ముడు బుద్ధుడు అటునుండి రాజగృహ ప్రాంతము చేర
మహారాజు బింబిసారుడు అనాటి రాకుమారుం డేతెంచె నని
మహదానంద భరితుడై యేతెంచి ఆయన ముఖారవిందము గని
మహామహితాత్ముడని గ్రహించి పాదంబుల వ్రాలె
ముకుళిత హస్తములతో భక్తి భావంబుతో

318

శిష్యులకు చేసిన ఆనతి

నాయనలార సమస్త పాపకార్యములను పరిత్యజించుడు
నా ప్రియభ్రాతలార శుభకార్యముల సంపాదన చేయుడోయి
వా సోదరులార అంతఃకరణమును శుద్ధిగానుంచుడు
నా భిక్షువులార స్వప్రాణములనైన పరిత్యజించుడోయి
అభిముఖ ప్రేమదయామయులై రోగ జీవులకావుడోయి
ఓ భిక్షువులార ప్రాణులన్ని యొకదానికొకటి
ఓర్పుగ భయద్వేషంబులులేక మనునట్లు చూడుడు
ఓ భ్రాతలార ఆశామోహగ్నిలో జనులు పడకుండ
సాభాగ్యశాంతముతో జీవింప బోధింపుడనియె

319

ఎందరో వారి వారి వెనుకటి మత ధర్మంబులుమాని
ఎరింగిరి నూతన ధర్మబోధ మహత్మ్యంబు
వెంబడించిరి బుద్ధమహాత్ముడు సాక్షాత్తు
చేదవిభుడైన భగవంతుడేయని
సమస్త పాపచర్యలను వీడి నడచిరి
సత్యధర్మ ప్రకాశజ్ఞాన మార్గంబులో

320

దూషణంబుల ఆనందంబుతో వినుడు
దుర్బీతితోగాక అభివందనములతో శ్రద్ధతో వీని
ధర్మాధర్మ చైతన్య జ్ఞానాంచిత చిత్తులై
ధర్మ సత్యమార్గమవలంబించుడు తప్పకుండ

321

ఎవరు భోగలాలసాలు శాశ్వతంబని నమ్మిన
ఎంతటివారైన వారు ధన్యులుకాలేరు
ఎవరు సత్యధర్మ ప్రేమలను పాటెంతురో
ధన్యులువారె సుమ్మి ధరణిలోన

322

ధన్యులు వారె సర్వప్రాణుల ప్రేమించిన
ధన్యులు కాలేరు కర్మ బంధముల చిక్కువారు
గృహములో వర్షము నీరుజల్లు పడుచుండ
గృహంబులో జనులు నివసించలేనట్లు
విషయవాసనలతో యున్నవాడు ధన్యుడు కాలేడుసుమీ
విఫల దుర్బలుడై వ్యాధిగ్రస్తుడౌనువాడు

323

ఎవరు దుష్ట్రయలలో మునిగియుందురో
ఎవరు పశ్చాత్తాపముతో తప్పుల గ్రహింపరో
ఎవరు కామ క్రోధ లోభ మోహదులతో యుందురో
ఎట్లు వారు ధన్యులౌదురు ఇహపరంబులో?
ఎరుంగుడు వారు నశింతురు పలు బాధలతో

324

ఇల్లు క్షేత్రంబుల స్వయంబుగ వీడివచ్చినగాని
ఇటు పురుషార్థహీనుడై అటు నిరుద్యోగియై
ఇటు మందుడై అటు విలాస ప్రియుడైనగాని
ఇటు భిక్షువుకైనను అహంకార మాలిన్యంబులుండ
ఇందెందును కల్యాణంబుండనేరదు సుమ్మి

325

సత్య కల్యాణంబైన నాయీ
సత్య నూతన ధర్మంబును
కష్టనష్టముల మరియు శ్రమమయ మనక
కర్తవ్యంబుగా సంసారులకు బోధించుము
దేశదేశంబుల గ్రామగ్రామాల యందును
ధర్మోపదేశ వాక్యధ్వనిని ప్రతిధ్వనింప

326

భోగదాసత్వంబులవీడి నిత్యస్వేచ్ఛతోడ
భక్తి జ్ఞానంబుతో అమృతత్వంబును పొంద
నిస్సందేహముతో జనులు స్వీకరించగ
నిర్వాణ ప్రాప్తిమార్గంబు తెల్పుడో మాన్యులార

327

నాయనలార సమస్త పాపాల పరిత్యజించి
'నా' అను అహంకారంబు వీడి
శుభకార్యచరణ సంపాదనతో
శుద్ధమైన అంతఃకరణతో
స్వకీయ జీవితాలు అశాశ్వతంబులని
సర్వజీవులపై దయామయులై మెలంగుడి
హింసా మానసంబుల వీడి
హృదయ ప్రేమ దయామయులై
ద్వేషరహితులై బాధారహితులై
ధర్మభావభరితులై నిర్వాణపథ గీతంబులపాడి
నిజజీవిత ధర్మమార్గంబైయున్న
నిజ నిర్వాణ గీతంబుల గానంబు మరిమరి చేయుడు
నిజమానసానంద సౌభాగ్యంబుతో

328

ఒకనాడొక కొండగుహలో జరిగిన భిక్షువుల సమావేశంలో బుద్ధుని బోధ

శుభప్రదంబగు చర్యలు చేయుచు సద్బుద్ధితో
శోభిల్లువారె బుద్ధాను శాసన బద్ధులు
నాయనలారా నన్ను వ్యతిరేకించి వ్యర్థంపుమాటల
నన్నాడిపోసినగాని అసూయతో వ్యతిరేకించినగాని
దూషణల నానందముతో వినుడు చింతపడక
దూషణ వ్యర్థపుమాట లభివందనముతో స్వీకరించుడు
పడకుడు బాధల శాంతముతో వినుడు
పరిశీలింపుడు తర్కముతో వారి కువిమర్శలన్ని ఓ భిక్షువులార

329

పూర్వపు జీవనపథ మందెవరుండినా
 పుణ్యకర్మంబు లాచరింపుడో మాన్యులార
 వాణిజ్య వ్యవసాయంబులైనా చేయవచ్చు
 విడనాడవలదు దాంపత్యదయయు ధర్మంబు
 అన్యుల ఆదరింపుడు ద్వేష క్రోధంబులమాని
 ఆనంద శాంత చిత్తంబుతో జీవుల నాదరించుడు
 అదియె నా నూతన ధర్మప్రబోధంబు పూజ్యులార

330

సకల కర్మల నాచరింపుచు
 సకల జీవులపై ప్రేమ ధర్మంబుల నిలిపి
 ధనధాన్యాదులున్నను
 ధనోన్మాదరహితులై మసలవలె
 పరమానంద భరితులై తృప్తిచెంద
 పరమ కల్యాణ మపుడె శాంతి ప్రాప్తించునుమ్మి

331

గారడీ విద్యతో జనాన్ని ఆకర్షించుచున్నాడను కొందరికి జవాబుగా
 శిష్యులకిట్లు బుద్ధదేవుడు తెల్పెను

ఇతర మతావలంబులు కొందరు కోపతాప అసూయలతో
 ఇదేమి జ్ఞానము సమ్మోహనా విద్య పటిమచే
 ఈ మీ బుద్ధుడు జనుల నాకర్షించు గారడీయయ్యె
 ఈ బోధ మీకు సద్గతికి గాదది దుర్గతికి సుమ్మి యనగ

332

“నాయనలారా వారి వ్యర్థపు మాటలకు శాంతింపుడు
 నన్నేవిధంబున వా రసూయతో
 నిందించినగాని వ్యతిరేకించినగాని
 చింతలో పడకుడి బాధపడకుడి
 శాంతముతో దూషణల వినుడు మీరూ
 సత్యధర్మాలే మిమ్ము రక్షించు ప్రయ శిష్యులారా”

333

శ్రావంతి ప్రాంతమందెందరో దేవుని
శ్రేష్ఠమైన విహారాల నిర్మింపవేడి నిర్మించిరి
శ్రీకరమ్ముగ నా దేవుని ఆరాధించి వేడిరి
శ్రితజనోద్ధరణకై అహ్వనించిరా జనపదంబుచేర

334

తండ్రి శుద్ధోధనుడు ఒక దూతను పంపుట

అటునుండి రాజగృహ ప్రాంతముచేర మహాత్ముడు
పటు తరంబున నొక దూత తండ్రినుండి వచ్చి
“మటుమాయ మగుచున్నది వయస్సు నాకు
కటువులేదు జరా భారముచే నాకు
తటాలున యెపుడు యీ ప్రాణంబు పోవునో నాకు
ఇటకురమ్ము నిన్ను చూడ మనసాయె నాకు
పాటుగా నీ బోధవిన నిచటివారు తపించుచున్నారు
దీటులేదు నీకంటె ఎందును మాకు
పట్టున రమ్ము మమ్ము కావుము తండ్రి”

335

బుద్ధుడు కపిలవస్తుపురికి వచ్చుట

దూతనుండి యా పలుకులవిని తండ్రిమాట మీరక
దబ్బున శిష్యసమేతుడై పయనించి వచ్చె కపిలవస్తుపురికి
దీక్షితుడై సప్తవర్షంబులు దాటగ వచ్చెనాటికి
దిగలేదు రాజనగరులో విడిది నొప్పుగ లేదాహ్వనించినగాని
దిగెనొక పుష్పాద్యానవనంబులో వాసంబుచేయ

336

సంసారంబు పరిత్యజించి ఏడు వత్సరంబులయ్యె
సంసారధర్మ స్వీకారము చేయుము తండ్రియన
“బాబా మీ హృదయంబు నా మీదున్న మక్కువచే
బాధపడుచున్నారు మీరు కాని అదే భావంబు
బాధలందున్న జనులు మరియు ప్రాణులన్నింటిపై
బహుశ్రేమా దయాంతఃకరుణతో నుండిన
నా మీదున్న యా శోకతప్త భావంబు సడలిపోయి
నీవు నిర్వాణపథంబుచేర నిక్కువంబై
నీవు శాశ్వతానంద డోలికల నూగెదవు తండ్రి”

337

కుమారా నీకు సామ్రాజ్యకాంక్ష తృణప్రాయంబై
 కష్టనష్టము లానందంబుజేసి విలాసంబులవీడి
 కఠోర సంసార నిష్క్రమణ చేసితివి తండ్రీ
 కల్యాణ పథంబైన నిర్వాణ పథమన్వేషించి
 కుమారా ముక్తిముంగిట మసలుచున్నావు
 కోరి యీ పాప పంకిల సంసారంబు
 కట్టుకుందువే యీ భ్రమాన్విత భావనసారంబు

338

ఉదయమే భిక్షాటనం చేయుచుండ శుద్ధోధనుడుచూచి

నాయనా స్థరాకుమారుండవై
 నీవు యిందు భిక్షాటనముచేయ
 మానాభిమానముల విడనాడి యేల
 మా ముందరనే యాచింతువు పలువురుచూడ
 భూపాలుడనైయుండ నేను చూడనగునా
 భిక్షాటనముమాని రమ్ము మన నగరికి నాయనా

339

తండ్రీ భిక్షాటనమే మావంటి సాధువుల కర్తవ్యంబు
 తండ్రీ భిక్షాటనమేమేలు పారంపర్యంత మీభువిలో
 భూపాలా నీవు నీ జనకుండు నీ పితామహుండు
 భువిపై రాజవంశంబున జన్మించి యుండవచ్చు
 నేను మాత్రం రాజ వంశంబున జనించి యుండలేదు
 నిశ్చల బుద్ధుల వంశంబునందు జనించినాడ
 బుద్ధులు స్వఉదర పోషనార్థమై
 భిక్షము తోడనే జీవింతురయ్య

340

శుద్ధోధనుడు తన ధన భాండాగారము సర్వస్వము తీసుకొనుమన
బుద్ధుడిట్లు తెల్పెను

మీ ధన భాండాగారము నా కర్పించిన
మిగిల్చికొనక యెల్లరికి పంచివేతు
పితృబుణంబు తీర నను బంధవిముక్తునిచేయ
పుత్రవాత్సల్యంబువీడి నను దీవించుమనియె
పరమానంద మృదుమధుర అంజలి ఘటించి

341

నిజదార యశోధర భర్త తనచెంతకు రానిదె
నిజముగ తాను భర్తచెంతకు చేరనని ప్రతినచేసియుండె
బుద్ధదేవుడా ప్రతిన గారవింప భూతదయా పారంగతుడై
మిథ్యాభిమానుడై యశోధర నిష్కపట ప్రేయసి యని
మందస్మిత వదనారవిందుడై యాదేవి చూడనేగె
మూగబోయిన అంతఃపురంబులో యశోధరాదేవిని

342

ఆ యశోధరాదేవి హృదయభాండంబు పగిలి
అమాంతము శోకముప్పొంగి పారలె
ఆ దేవుని పాదపద్మంబులపై ఉవ్వెత్తున పడి ప్రభూ
ఆదరింపుము అనుగ్రహింపుమీ పాపాత్మురాలను
ఆశాకిరణమైన మన యీ బాలుని చూడుమనియె

343

ప్రభూ మే మనాధలమై యిట్లు నశింపమందురా
ప్రభూ నే నేపాపంబు జేసితి యీ పాపడు చేసిన ఘోర నేరంబేమి?
మమ్మేలంగ నిక యిట యుండరామాతోడ
మే మెవరికొఱకు జీవించమందురిటు ప్రభూ
మీ వెంటనె మమ్ము రమ్మందురా ప్రభూ
మా కర్తవ్యంబేమి శెలవీయుడు మహాప్రభూ

344

“యశోధరా యేడ్వకిది పుణ్యదినంబు
 యశోధరాతలంబు పావనంబగు కాలమిది
 అనంత పాపాల బంధనంబునుండి భూజనులు
 అంతిమంగా విముక్తిచెందు కాలమిది
 అన్ని బాధల దుఃఖంబులనుండి విముక్తిచెంది
 నిజజ్ఞానంబు కలిగి నిజధర్మంబు తెలిసి
 నిత్యానంద సత్యజీవనంబు చేయు కాలమిది

345

ఈ జన్మంబునుండి విముక్తి పొందుటే శరణంబు
 ఈ జన్మ శరీరంబు దుఃఖ కారణంబు
 ఈ శరీరంబు దుఃఖ ప్రేరితంబు
 ఈ జన్మయే దుఃఖనివారణోపాయ సాధనంబు
 ఈ జన్మయే దుఃఖనాశన హేతువగును
 ఈ జన్మతో నిర్వాణముచెంది
 ఈ జన్మ యికపై లేకుండ చేసికొనుము”

346

ఆ యశోధరాదేవి ఆయన చెంతనే వొదిలియుండగ

పురవాసులెందరో గుంపులుగా సందోహంబునవచ్చి
 పుణ్యమూర్తి యా దేవుని దర్శించి కన్నీరుకార్చుచు
 పుట్టబో డిటువంటి పూజ్యుడీ ధరణిలోన
 పుడమిని కాపాడ యవతరించిన మనపాలి దేవుడని
 పూజాద్రవ్య విధులతో ఆబాలగోపాలమువచ్చి పూజలుచేయ

347

తల్లి సవతియైనా గౌతమీదేవి కన్నీరు మున్నీరుగా యేడ్చుచు
 తమ్ము పోషించు వారెవరు తండ్రియని యతనిపైబడ
 “తపించకుమో జననీ
 తరించు నీకీ జన్మ జననీ”

348

గౌతమీదేవి తనయుడు నందుడును పినతండ్రి
 గారాబ తనయుడు దేవదత్తుండువచ్చి ప్రణమిల్లి
 గౌతమబుద్ధుడు ఆనంద భాష్పములతో ఆనందించె
 గౌరవభావ ప్రేమాంచిత తన క్షారకర్త ఉపాలియు
 పరమానంద భరితుడై పాదంబులపైబడ
 పలువిధంబుల ప్రార్థించె తన శిష్యులుగా చేసికొనగ

349

అతడే పవిత్రానందుడైన శిష్యుడాయనకు
 ఆ ఆనందుడే శిష్యుకోటిలో ప్రథముడై
 అగ్రగణ్యుడయ్యె ఆయన శిష్యులందు
 ఆ ఆనందుడే బౌద్ధతత్త్వ ప్రచారక ప్రథముండు
 ఆనందుడే గురుదేవుని మనోభావానుకూలంబుగ
 ఆచరించి ఆదరించిన అగణిత ప్రేమికుడై
 ఆచంద్రతారార్క వరప్రసాదుడైన
 ఆనందుడే బౌద్ధధర్మంబు ప్రచార ప్రముఖుడయ్యె

350

ఒకదినమున రాహులుడు తండ్రిని ధనంబిమ్మని యడుగుట

కపిలవస్తు నగరంబు నందొకనాడు ఒక ప్రదేశంబున
 కనుచూపుమేరలో రాజప్రసాద చేరువలో
 కడు ఆకలితో నాహారము తిన నాశీనుడై యున్నతరి
 కరుణ ప్రేమల దయా జ్ఞానమయ బుద్ధదేవుని చెంతకు
 ఆ యశోధరాదేవి సప్తవర్ష వయసుగల సుతనిగాంచి చేరబిలిచి
 అల్లడుగో నచటాసీనుడైయుండు ప్రభువే
 నీ జనకుండు వెళ్ళుము ఆయన ధనదీవెనలుపొంద
 నీ వరుగుము రాహుల కుమారా యని తెల్పిపంపె

351

బుడిబుడి అడుగుల పరుగున రాహులుండు
 బుద్ధమహాత్మునిచేరి ధనంబు తనకిమ్మని
 ముద్దుల మాటల నడుగ కుమారా నావద్ద ప్రాపంచిక ధనంబు లేదు
 ముక్తి యొసంగు ధనమున్నదదియే ధర్మవిత్తంబని
 ముదమాత కరుణ ప్రేమాన్విత ఆశీర్వాచనములతో దీవించె

352

బాల్యకాలమునందె రాహులుండు త్యజించె రాజ్యము
 భోగానుభవాల సంసారంబు కూడ
 భవనముల త్యజించి గృహహీనుడై తండ్రివోలె
 భవబంధంబుల త్రెంచుకొని తండ్రి ననుసరించె

353

బుద్ధుడు శ్రావణునికి తెలిపిన సందేశము

‘వాడు నన్ను తిట్టెనను ద్వేషభావంబు వలదు
 వీడు నన్ను కొట్టెనను శత్రుభావంబు వలదు
 వెరువకుము ద్వేషంబు ద్వేషము నంతముచేయజాలదు
 వలదు ద్వేషము అందరికది నాశనకారి
 వివేకంబుగ ఇంద్రియంబుల వశంబందుంచుకొని
 విజ్ఞుడవై జ్ఞానివై జీవించి ధన్యుడవుగమ్ము

354

ఎవరు అన్న పానీయ భోగియై, మోహియైనచో
 ఎపుడును వాడు ధన్యుడుకాలేడు సుమా
 ఎపుడును సంసారులు నిత్యానందముతో
 ఏ విధమైన విషయ లంపటులుగాక ధ్యానమందెవరుందురో
 ఎరుంగుము వారె ధన్యులు సుమా
 ఎవరు ప్రేమ శ్రద్ధాసక్తితో నుందురో వారె ధన్యులు
 ఎవరు ఆరోగ్యవంతుడో వాడే ధన్యుండు

355

ఎవరు కామాగ్నికి లోనుగాక సుస్థిర శాంతముతో
 ఎల్లప్పుడుండునో వాడే ధన్యుడు సుమా
 ఎవరు విషయ వాసనాబద్ధుడై కాషాయాంబరధారియైనా
 ఎరుంగుము కాలేడు ధన్యుడు సుమా
 ఎవరు నిత్యము నిదానం సత్యాలను పాటింతురో
 ఎవరు సత్యము ప్రేమల నిరంతరం పాటింతురో
 ఎరుంగుము ధన్యులు వారె సుమ్మి
 ఎవరు సత్యములో సత్యము అసత్యములో అసత్యమును
 ఎవరు ధర్మములో ధర్మము అధర్మములో అధర్మము
 ఎరుంగుదురో వారె ధన్యులీ భువిలో

356

కోసలవాసియగు అనాథపిండదు డను ధనిక శిష్యుండు
కోట్లకొలది ధనము వెచ్చించి బౌద్ధారామము నిర్మించి
కోరెను మహాత్ముని దాని ప్రారంభించ శ్రావస్తికి పిలువ
కదలివచ్చె శిష్య బృందంబుతో స్వాగతించె అశేషజనావళి

357

బోధిసత్వుడట్లు భారతదేశ పలురాష్ట్రాలలో
బోధించె తన నూతన ధర్మప్రచారంబెల్లెడల
వంగ కళింగ, మగధ, ఉత్కల కోసల మరియు కాశీ
వయోజనులంతయు ముముక్షువులైరిఆ బోధనలతో

358

వర్ధిల్లిరి శాంతి సమాధాన పరివర్తనలై జీవనులై
అర్యులు అనార్యులను రెండు తెగలా నాడుండె
అహర్నిశలా వర్గమత భేదంబుగ శత్రువులై వారుండ
ఆ మహాత్ముని నూతనధర్మ సత్యమార్గ బోధనంబువిని
అనాటి పండిత పామరులాదిగ సమెక్య సోదరులై
అమల విశ్వసోదర ప్రేమ భాసింప మొదలయ్యె

359

చివరగా తన శిష్యులనిట్లు సంబోధించి తెలిపె మహాత్ముడు
చిరంజీవులారా మీరు కామలాలస మనసునుండి
చివరివరకు దూరమైయుందురో వారే శ్రేష్టులు సుమీ
ఎంతవరకు మీరు నూతనధర్మ నిరతులై యుందురో
ఎవరును నిరుద్యోగులై యుండక శ్రమింతురో
ఎంతవరకు మీరు సత్యాన్వేషకులై యుందురో
అంతవరకు మీరు ధర్మంనుండి పతనంకాజాలరు సుమా

360

వినుడు శృంగారముతో విపత్తులు వచ్చును
వినుడు పాపచర్యల వలన భయంబు కలుగును
వినుడు భక్తిజ్ఞానంబులు వీడిన దరిద్ర బాధలు కలుగు
వినుడు కోరికల వలన మనుజులు ధూర్తులయ్యెదరు
వినుడు సత్యాసత్య పరిజ్ఞాన శూన్యడైనవాడు
వింత కర్మబంధములచిక్కి అధముండగు

361

మహాత్ముని అంతిమ ముఖ్యబోధ

జరాభారా క్రమణంబున బుద్ధదేవుని శరీరంబు
 జిక్కి పూర్వ పటుత్వము తగ్గి వికాసములేక
 శ్రావస్తీనుండి గృధ్రకూట పర్వతంబుచేరి
 శ్రేయంబుగ వాసంబు చేయుచుండ యొకనాడు
 అజాతశత్రువు బింబిసారుని తనయుండు
 ఆ మహాత్ముని ఆశీర్వాదాలు తను తను రాజ్యంబుపై
 అనంత కాలముండ ప్రార్థించిరమ్మని దూతనుబంపె 362
 వృద్ధుల భక్తితో చూచుచున్నంత వరకు
 బుద్ధితో స్త్రీల నాదరింపుచున్నంత వరకు
 శ్రద్ధా భక్తులతో ధర్మాచరణ చేయుచున్నంత వరకు
 సాధుజనుల సేవింపుచున్నంత వరకు
 అధములు కారెవరును ధరణిలోన
 అనవరతము అభ్యుదయ శిఖరంబు నెక్కుదురు అనందమొంది 363

ఐదు విధాలైన చేటులగురించి పాటలీపుత్రంబు చేరి యిచ్చిన
 మహాత్ముని సందేశం

ధర్మమార్గమునుండి భ్రష్టులై అశుభకర్మల చేసినచో
 మర్మమెరుంగు డైదు విధంబుల అవమానంబులు కలుగు
 సంసారములో చేటు కలిగి చెడును
 సర్వశక్తులు నశించి వారిని క్రుంగదీయు
 దుర్భరమగు దరద్రము నల్లెపల నుండి పీడించు
 పరికించి చూడ నిది ప్రథమ చేటుసుమా
 పరదేశముల పర్యంత మా విషయంబు ప్రాకి
 సమాజ మెట్టిదైనను వారిని నీచులు చోరులనబడి
 సమకాలికుల ముందర తల దించి తిరుగవలసియుండు
 న్నాల్గవదిగా మరణ కాలమందు వారి దుశ్చర్యలు

నానుచుండు మదిలో భీభత్సము తాండవమాడు
అంతరంగ మృత్యులీలతో అజ్ఞాత భయముదయించు
అయిదవదిగా మరణానంతరంకూడ
అట్టివారి చిత్తము శాంతిలేక పాపసంజనిత
అనంత దుఃఖభాజనమై భయంకర రక్తసియై
చిత్తమును చేదించి రక్తమును గుటగుట త్రాగునదై
చిత్రవిచిత్ర పీడనలచే భయంబు గొలుపు

364

ధర్మమార్గావలంబులకు అయిదు విధంబులకు విజయంబులు కలుగు
కర్మలు సత్కర్మ బద్ధమై వారు ప్రజా విశ్వాసముపొంది
సమర్థులై ధరణిలో నుండుటయే ప్రథమ విజయంబు
సత్కీర్తితో వారు దూరదేశములందు ప్రస్తుతింపబడి
సన్మానింపబడెదరు యిది వారి రెండవ విజయంబు
మూడవ విజయంబుగా వారి కున్నత స్థానంబు గౌరవంబు
ముమ్మారు కలుగు నెక్కడైన మరియు యెందైనగాని
మరణకాలమందైన వారికేలాంటి భయ శోకములుండక
మనోక్షభరహితులై శాంతిశ్రీముఖంబునందుండు
మహిమాన్విత అయిదవ విజయంబుగా వారికి
మరణంబు తదుపరి శాశ్వత శాంతితో
మహదానందపరులై ఎల్లలోకంబులందు శుభంబు కలుగు

365

బుద్ధదేవుడు ఆమ్రపాలి యను వేశ్య ఆతిథ్యము తీసుకున్న విధము

పాటలీపుత్రమునుండి మహాత్ముడు కోటియను గ్రామముచేరి
పాదయాత్ర చేసిన బడలికితీర విశ్రాంతి యట తీసికొని
వైశాలి నగరంబుచేరి 'ఆమ్రపాలి' యను వారాంగన
చైవిధ్యంబులేక ఆహ్వానించె తన పుద్యానవనంబుచేర
భక్తిపూర్వకంగా దేవుని సన్నిధిచేరి మ్రొక్కి ఆమ్రపాలి
భయభక్తులతో తన గృహంబుచేరి విందారగించుమని

పతితయై కోరినా స్త్రీ పురుషులందరారామెను నీచంగా చూచినా
 పరమాత్ముడు బుద్ధుడారామె కోరికను అనందించి మన్నించె
 బుద్ధమహాత్ముని ఆగమన వృత్తాంతంబు తెలిసి
 భూరిమయాంగద విందు వినోదముల యా మహాత్ముని
 పరవశింపచేయు నేర్పాట్లుచేయ లిచ్చువీ రాజవంశీయులు
 పరిపరివిధంబుల వారి యాతిభ్యంబును స్వీకరింప వేడగ
 అనాధులకు శిక్షణ యొసంగుటయే దీక్షగాయున్న
 ఆ మహాత్ముడు హెచ్చుతగ్గుల పాటించక
 ఆ లిచ్చువీ రాజుల అహ్వానంబులెల్ల తిరస్కరించె
 అధికులగు తమను తిరస్కరించి భ్రష్టయగు
 ఆ వేశ్య అమ్రపాలింట విందారగించ సిద్ధపడిన
 ఆ మహాత్ముని చూచి వెడలిరి విషాదాంత చిత్తులై
 ఆ అమ్రపాలి బుద్ధదేవుని పాదంబులపై వ్రాలి
 అమందానందభరితయై తన్ను క్షమింపుమని వేడె
 ఆ బుద్ధదేవుని సత్యధర్మ దీక్షనుపూని పవిత్రయై జీవించె
 బుద్ధికలిగి యా దివ్య బోధామృతంబు గ్రోలి

366

అనంతరమా మహాత్మునికి యెనుబది వత్సరంబులయ్యె
 ఆయన శరీర ధార్మ్యము తరిగి శుష్కించిపోయె
 ఆయన ప్రధాన శిష్యులు సారీపుత్రుడు మోద్గలాయనుండు
 అప్పటికే అమరులైయుండ యెందరో
 అవసాన కాలంబందుండి గురువును చేరి
 అనందజీవులై సత్యధర్మ ప్రకాశ సంఘంబుకై
 అహరహము కృషి గొప్ప దీక్షతో చేయుచుండ

367

శిష్యుడు అనందుని సందేహము - దేవుని జవాబు

మహాత్మా మహా భయంకర వ్యాధితో మీరుండ
 మదీయ మానస సంక్షభంబేమన యీ సంఘంబు
 శాశ్వతంబుగా వర్దిల్ల యేదైన నొక ఉపాయంబు
 శాసించుము మాకు మీ యనంతరంబు మా గతియేమి?

368

‘అనందా! బిడ్డా! నే నెపుడందరికన్న అధికుడననిగాని
అందరికి అధినాయకుండననిగాని లేదు నాకు తలంపు
అట్టి భావముగల వారెవరో వారి నీ సంఘోద్ధరణకర్తగా
అందరిపై నొకరుండ నొక యీ సంఘ శాసన
ఆచరణకై నిబంధనా సంఘ ప్రణాళికనిటు
అలరింపజేయ నాకు సమ్మతమే సుమా’

369

మరణం బాసన్నమగుచున్నది నాకు నాయనా
మీకు మీరే రక్షించుకొనుడు సత్యధర్మాల
మీ స్వంత ఆలోచనల ఆచరణంబు చేయుడు
మీరెట్టి కష్టాలలోనైన యితరుల నాశ్రయింపకుడు
మిమ్ము మీరే దేదీప్యమానంగా వెలిగించుకొనుడు
శాశ్వతంగా సత్యధర్మాలు వెలుంగు జ్యోతిని చేబట్టి
విశ్వశాంతి సౌభాగ్యంబును చేకూర్చి
విముక్తి పథంబులో పయనించుడనియె

370

ఒకనాడు దేవుడు ప్రియశిష్యుడైన అనందుని పిలిచి
నాకు సమీపించుచున్నది మరణంబన
అనందు డనంత శోకంబుతో కన్నీరు కార్చి
ఆ దేవుడు బిడ్డా అనందా! ఎన్నోమార్లు
ఆదేశించలేదు తప్పుదు మరణంబెవరికైన యని
ఆత్మవిశ్వాస శూన్యుడవై విలపింపనేల?

371

పుట్టినవాడెపుడో ఒకప్పుడు మరణించి తీరు
పుడమిలో సంయోగ వియోగములు తప్పువు సుమా
పుట్టుట జీవించుట గిట్టుట యీ మూడును
పూర్ణంబుగ సంసార సహజ గుణంబులు తండ్రీ

372

ఇట్లు వాపోవుట నీ భ్రమాన్వితమే
ఇట్టి స్థితియందు నే నజరామరుడనై
ఇందు శాశ్వతంగా ఎట్లుండగలనోయి?

373

ఓ ప్రియ నా భిక్షులారా నేను మీ కుపదేశించిన
 ఓర్పు నేర్పుతో సత్యధర్మముల స్వీకరించి
 ఇట్టి ధర్మ శకటంబున కూర్చుండి
 ఇట్టి సత్యసాధన గావించుడి
 ఈ సద్దర్శాన్ని సదా తిరిగి బౌద్ధధర్మ ప్రచారము చేయుడి

374

చిత్తవృత్తుల సంయమ మనెడి కళ్యాణము
 చింతాకంత సడలిన స్వప్నమందైన
 నిర్వాణము పొందలేరు ఓ నా భిక్షువులారా
 నిజభోగ విలాసాదుల కోరకుడోయి
 నిరంతర శాంతి స్థిమితంబు మది నిండియుండ
 నిరీక్షణ కల్గియుండుడో శిష్యులారా

375

బుద్ధుడు తెల్పిన క్షమా గుణ విశిష్టత

క్షమా గుణంబు కల్గియుండుడో ప్రియులారా
 క్షమా గుణంబె సర్వప్రమాదముల నుండి రక్షించు
 క్షమాగుణంబె క్షమించు కాపాడు నెట్టివారి నైన
 క్షమయె దయయు సత్యంబు ధర్మంబు సుమ్మి
 క్షమయె క్షయంబులేక శాశ్వతుచేయు
 క్షమయె అక్షయంబగును ఇహపరంబులందు

376

క్షమకు మించిన గుణంబులేదీ జగాన
 క్షమయె సర్వమానవ రక్షణంబు
 క్షమయె నిఖిల జగంబును శాంతింపచేయు
 క్షమయె విశ్వశాంతినిచ్చి రక్షించు సుమ్మి
 క్షమయె రక్షించు అక్షయంబై అన్ని యుగాలందు

377

శుభా శుభంబుల గ్రహంబు తెల్పునని యెరుంగుడు
శుభాశుభంబులు జ్యోతిష్యమునందు తెలియవు
తెలియదు హస్తరేఖాదులందు భవిష్యద్వర్తనంబు
తెలియుము నమ్ముడు గణితమ్ము మాత్రమె

378

బుద్ధమహాత్ముడు వైశాలి నగరంబునుండి శిష్యసమేతుడై
బౌద్ధధర్మ ప్రచారము చేయుచు నొక గ్రామంబుచేర
చందుడను లోహకారుడు మహాత్ముని పాదపద్మంబుల
చుంబించి పాదధూలి నెత్తిన నిడికొని ఆహ్వానించె
తనయింట భోజనంబుచేయ శిష్య సమేతంబుగ
తదుపరి విందారగింప బుద్ధుడు చనియె
విందు భోజనము బలమైన యాహారమై
వృద్ధాప్య మహాత్మునికది జీర్ణంబుగాక అజీర్ణమై
వ్యధచెంది తుశీ నగరంబుచేర బయల్వెడలె అందుండి

379

ధ్యాన మాహాత్మ్యము

మార్గమధ్యంబున మహాత్ముడు ఆయాసపడి
మది కడు బాధనొంది అనందుని తన దుప్పటి నొక చెట్టు
మొదలు సమీపంబున పరచుమని అందు విశ్రమించె
మరియొక సాధు శిష్యుడు పుక్కసుడనువాడు తన
మహనీయ గురువు ధ్యానంబు నుండ యెట్టి శబ్దంబు
మ్రోగిన గాని ధ్యాన భంగంబుగాక స్మృతియే రాదని
మహాత్ముని బుద్ధుని సమీపించి తెలిపె

380

మహాత్ముడంత తానొకపరి ధ్యానంబు నేందుండ
మహా పెనుగాలి వీచెనుగాని తనని తాకలేదనియె
మరియు కుంభవర్షము కురిసినను కుదుపలేదు నన్ను
మేఘ మెరుపు లురుములు నాకు వినబడలేదు
మడిసెనా గాలి వాన తాకిడికి రెండెద్దులు
మరణించిరి యిద్దరు వ్యవసాయదారులు కూడ
కాని నేను చూడలేదు చెప్పకొనుచుండిరి
కృషివలురు గుమికూడి తర్వాత నా యెదుట

381

మహాత్ముని అంతిమయాత్ర

నా నిర్వాణ సమయంబు నేటి తుది ఘడియ సుమ్మి
 నా మరణ శుభఘడియ నావరింపుచున్నదోయి
 నేను మరణించి నంతనె సమస్త బౌద్ధులను
 నడపించు శక్తి నశించునేమో యని భయమొందకుడోయి
 నేను మీకు తెల్పిన సత్యధర్మ శిక్షయే మిమ్ము కాచుచుండు
 నాచే మీ కుపదేశించిన ధర్మమునందు
 నా ప్రియ భిక్షువులారా యే సందేహములున్నను
 నన్ను నిశ్చంకితులై ప్రశ్నింపుడని ముమ్మారడుగ
 నిజప్రేమతో సందేహంబు లేవియు లేవని బదులువచ్చె

382

* నాయనలారా సంసార సంయోగమునందు
 నశించు శాంతి సాభాతృత్వము తెలియుడయ్య
 నిశ్చలత్వ సాధనకై ధ్యానముచేయ తెలియుడి
 నిర్వాణ పథంబునందు పయనించుడోయి

383

బుద్ధుని మరువకుడు సంఘమును మరువకండి
 బుద్ధుని ధర్మము మరువకుడోయి
 పుణ్య సచ్చిదానంద నిర్వాణపథంబు వీడకుడోయి
 పూజ్యులై జగతిలో జీవించుడోయి ధర్మబద్ధులై
 మహా దివ్య ముఖారవిందకాంతితో ఇట్లు పలికె

‘బుద్ధం శరణం గచ్ఛామి

ధర్మం శరణం గచ్ఛామి

సంఘం శరణం గచ్ఛామి’ యన

384

ప్రశాంత నిశ్శబ్దంబెల్లెడల వ్యాపించె
 ప్రశాంత జ్యోతియై మహాత్ముని ముఖారవిందంబు వెలిగె
 ప్రశాంత మహా ధ్యానములోనికి మహాత్ముడు వెడలె
 ప్రశాంత ప్రకాశ ముఖంబై జ్ఞానజ్యోతియయ్యె

385

అపుడు శిష్యులిట్లు వేడిరి

నమో బుద్ధాయ
నమో ధర్మాయ
నమో సంఘాయ
నమోనమః

386

మహాజగతి నిశ్శబ్దంబయ్యె
ముఖారవిందమతి తేజంబయ్యె
మహా ధ్యాన సమాధిలో లీనమయ్యె
మహా ప్రస్థాన నిర్వాణమొందె
మహితాత్ముడై విశ్వమానవ శాంతిచక్రవర్తియై

387

బుద్ధదేవునికున్న పేర్లు

శ్లో॥ †సర్వజ్ఞః సుగతో బుద్ధో ధర్మరాజ స్తథాగతః
సమంతభద్రో భగవాన్ మారజి ల్లోకజి జ్జనః
షడభిజ్ఞో దశబలోఽద్యయవాదీ వినాయకః
మునీంద్రః శ్రీఘనః శ్శాస్తా మునిః
శాక్యమునిస్తుయః
స శాక్యసింహ స్సర్వార్థసిద్ధ శ్శాద్దోదనిశ్చ సః
గౌతమ శ్చార్కబంధుశ్చ మాయాదేవిసుతశ్చ సః

388

* మరువబోదు నిన్నీలోకంబు
మనంతరంబు లెన్ని దాటినగాని
మరువరాదు నీ శాంతిమార్గంబు
మనుజులకు మనసున్నంతకాలం
మానవుల అజ్ఞానాన్ని పారద్రోలు
మహాజ్యోతియే నీ జ్ఞాన వెలుగు
మహాత్మా బుద్ధదేవా నీ కిదే శ్రద్ధాంజలి!

389

* ఆరిపోదు నీ జ్ఞానజ్యోతి
 ఆచంద్ర తారార్కంబు
 అవనిలో నిలిచియుండ
 ఆ జ్ఞానజ్యోతియె నాటి ప్రపంచశాంతి
 ఆ జ్ఞానజ్యోతియె నేటి ప్రపంచశాంతి
 ఆ జ్ఞానజ్యోతియె భావి ప్రపంచశాంతి

390

బుద్ధం శరణం గచ్ఛామి
 ధర్మం శరణం గచ్ఛామి
 సంఘం శరణం గచ్ఛామి

సంపూర్ణం.

ఉపసంహారం

బుద్ధ మహాత్ముని కాలానికిముందున్న సామాజిక స్థితిగతులే నేడు
జంచు మించు సమాజంలో నెలకొని వున్నవని నేటి మనుజులను పరిశీ
లించిన స్పష్టమగుచున్నదనుటలో సందేహము లేదు.

నేటి సమాజ ధర్మమేమిటో తెలియంగరాదు
నిజము తెలియదు అపద్ధము తెలియరాదు
పరమనిందలు వినపడు పశ్చాత్తాపము లేదు
పరులను గౌరవింపరు మరియు ప్రేమించలేదు.

1

ధనమున్నవాడె ధర్మము లేకున్నను దర్మాత్ముడనబడు
ధనాధ్యుడె సంఘంబునందు పెద్దయనబడు
దౌర్జన్యపరుడైతె చాలు ధనవంతుడుకూడ లొంగక తప్పుదు.
ధనము దౌర్జన్యంబు లేనివాడెందును పనికిరాడు
ధనికుడు లేక దౌర్జన్యపరుడు తెల్పినదెల్ల సత్యమగును
ధరణిలో ధనహీనుండు సత్యము తెల్పిన నదసత్యంబగు

2

భక్తితోయున్నట్లు గుళ్ళుగోపురాలకు మొక్కిదరు
భువిలో బుద్ధి పుట్టినట్లు పాపాల చేతురు
వారి కడ్డమొచ్చిన ఎవరినైనను సరియె
హరియింతురు హత్యలు చేసియైన

3

ఏది సత్యమొ ఏదసత్యమొ ఎరుగరాదీనాడు
ఎవరు అజ్ఞానులో జ్ఞానులెవరో తెలియదు
నంది పందియగును పంది నందియగును
ఎందుచూచిన కందుము విందు మిట్టి భువియందు

4

జార చోర మానభంగ భయంబుతో జనులు
కోరుచున్నారు భద్రత ప్రభుత్వమే వున్నదాయటంచు
ఇరుగు పొరుగువారు ఇంకేది దిక్కని వేడెదరు
మరుగు జీవనంబుతో మరిమరి దైవ ప్రార్థనంబుతో

5

బన్సుల దోచెదరు బండ్లను దోతురు
 బ్యాంకుల దోచెదరు ఇండ్లను దోచెదరు
 ఈ కాలంబులో సాధారణంబయ్యె యివి యెల్ల
 ఈ కాలమెంత కాలంబుండునో యెరుగంగరాదు

6

బ్రహ్మజ్ఞానంబు ప్రబలియున్నట్లు
 బహుస్వాముల భక్తుల మందిరాలు వెలసె
 భక్తిప్రేమలతో బాధితుల నాదరించుటలేదు
 శక్తి, ధనము లేనిదె చెంతకు రానియ్య రెవ్వరినైన

7

జీవహింసలేని జీవనంబు లేదు
 జనుల దోచబడని రాజ్యంబు లేదు
 చంపుటయో లేక చచ్చుటయో శరణంబు నేడు
 చాలమంది కిట్టి తెగింపు జీవనంబులయ్యె

8

పెద్ద చిన్నలు లేవు జ్ఞానమజ్ఞానంబులు లేదు
 బుద్ధి విద్య లేదు స్థితి నియమంబులు లేవు
 మానమర్యాద లెందును లేవు మత్సరంబులు తప్ప
 మనుజు లందరిలో మానవీయత లేదు

9

తండ్రిమాట కొడుకు వినడు
 తల్లితండ్రుల సాకు తనయులు కరవైరి
 తమకు చెల్లెండ్రున్నట్లే యితరుల కుందురని మరతురు
 తప్పులు చేయుటే మనుజుల నిత్యకృత్యంబయ్యె

10

నేడు ప్రజలే రాజులని రాజులే ప్రజలని
 నేర్పుగా పాలించు కాలమొచ్చె
 ప్రజల ప్రభుత్వానివి యని
 ప్రగల్భాల పాలనలో రాచరికాల
 పూర్వపు పాలకులే మేలసి
 ప్రజలంతరాత్మలోన ప్రబలిపోయె

11

నంయోగ వియోగాలె యీ జగతికి మూలంబు
 సాటి గరీబు నవాబైనట్లు నవాబు గరీబైనట్లు
 అశాశ్వతంబీ దేహమై యున్నట్లే
 అల్పప్రాణి యుత్తమప్రాణి యున్నట్లే
 పుట్టుక చావులున్నట్లే
 పూర్తి శాశ్వతంబేదియు లేనట్లే
 ప్రాతదిపోయి క్రొత్తది వచ్చునట్లే
 ఎప్పుడూ లేనిది నిత్యముండునట్లే
 ఎపుడూ వున్నది లేనట్లే
 మారుచుండుటే విశ్వ లక్షణంబేమొ
 మారుటకట్లు హేతువు యేదియొకాదు

12

మానవధర్మంబు మారుచుండు
 అధర్మంబు పెరిగి ధర్మంబు నశించు
 అదే చివరకు ధర్మస్థాపనకై
 ఆది కారణంబగు యిలలో సుమ్మి

13

పెద్ద చిన్న లేదు భయభక్తులు లేవెందును
 పెద్దల మాటలు పిన్నలు వినరు
 పిన్నలె పెద్దలవలె నటింతురు
 పెద్దజ్ఞానము లేని చిన్నలంత
 తల్లిదండ్రుల మాటలు వినరు తనయులు
 తల్లిదండ్రుల కన్నము పెట్టరు తనయులు
 తమ సుఖమే కోరి జీవింతురు
 తామెంత అర్జించినా ఆశ వీడక

14

15

విద్యార్థులనగా విద్య నార్జించువారు
 విద్యను నేడు నేర్చుటలేదు
 విద్యార్జనకై చదువుట విడనాడి
 విద్య నేర్చిరి వున్న పుస్తకాల చూచివ్రాయ
 వుత్తీర్ణులగుచున్నారు విద్యనేర్వకున్న

16

ప్రతి మనుజుడు వాని స్వార్థంబుతో
ప్రయోజనంబులెల్ల తానొక్కడె పొందచూచు
ప్రతిఫలంబునకై వుద్యోగి చేయిజూచు
ప్రతినెల తాను జీతంబు పొందుచుకూడ

17

నాకుగాక మరొకరికి లాభంబు రాకూడదటంచు
నాకుగాక మరిన్ని లాభాలు నితరులు పొందరాదంచు
నేనే యందరికన్న యెక్కువ ధనార్జనము చేయవలెయంచు
నన్ను మించిన ధనికుడుండరాదన్న దుర్గుణ దురాశలతో
నేటి మానవు లందలమెక్కి నీలుచుండలేదా?

18

తనవలె యితరులున్నారన్న జ్ఞానమే సున్నయ్యె
తనకు కానిది నితరులకుండరాదన్న ద్వేషమే
తలపింప చేయుచున్నది తన మానసంబు
తలపట్లు శిగపట్లుతో అందుకే జగంబులో
తల్లడిల్లుచున్నారు ఒకరికొకరు

19

స్వరాజ్యం సోపలిజం కమ్యూనిజంబులని
స్వదేశాలం దాయా ప్రజలు ఘోషించి
స్థాపించిరట్టి పాలనా క్రమంబుల
సాటి ప్రపంచ దేశాలందు చూడలేద?

20

రాజుల దునుమాడి పాఠద్రోలి
రాజులు ప్రజలందరైనట్లు ప్రజాస్వామ్యంబని
రకరకాల రీతుల పాలించబడుచు
రాజ్యంబులెల్ల అవినీతి అక్రమాలైనవని
రేగుచున్నారు జనులెల్ల యొకరిపై నొకరు

21

చరిత్ర పరికించ జరిగె మార్పులెన్నియో
పలు పరిపాలనా విధానాలు జగతినుండు
పరితపించుచున్నారు నేటి దుస్థితిని గురించి
మరుగైన వెనుకపాలనే మంచిదని

22

భూతల స్వర్గమన్న సోషలిష్టు రాజ్యంబని
భువిలోని జనులుత్సాహపడి
భూవలయంబంత సామ్యవాద మాత్రమించి
భుక్తికి కొదువలేని జీవన ప్రపంచంబు కావలెనని
భూనభోంతరాళంబు దద్దరిల్లగమ్రోగె

23

భయపడు పాలనంబయ్యె నదియని
భ్రమయయ్యె ఆశించిన నివేదనలన్నియని
ప్రజలు తెగించిచేసిరి సాహసంబు
ప్రజలు యెదిరించిరి నాటి సామ్యవాద పాలనంబు

24

ఆ పాలనలో పేదలభివృద్ధి గాంచలేదు
ఆ పాలనలో పాలించువారె వృద్ధిచెంది
ఆర్జించిరి విపరీత ధనకాంక్షతో
అందరి కండ్లుగప్పి నినాదాల ముసుగులో

25

అలమటించిరి ఆయా సామ్యవాద దేశాలలో
అభివృద్ధి శూన్యంబై ఆయుధాలభివృద్ధిచెంది
ఆకలితో ప్రజ లనుభవించి రెన్నియో యాపదల
అందలి ప్రజాస్వామ్యంబనర్థంబని గ్రహించి
అనంత ఆవేదనా ఆక్రోశంబుతో
ఆ పాలనపై ఉద్యమించి విజయులై
అంతముచేసి రందు సామ్యవాదంబు
అందరము చూడలేద యీ చిత్రంబునేల్ల

26

ధరణిలో యేదియు స్థిరంబుగాదు
దరిద్రులు ధనికులొదుకే
ధనికులు దరిద్రు లయ్యెదరు
దేశాల భవిష్యత్తు కూడ అంతయేసుమ్మి

27

నేడు నిఖిలంబు కల్తీయె
 నీరు కల్తీ నూనెలు కల్తీయె
 సకల తిను బండారాలు కల్తీయె
 సర్వుల ఆరోగ్యంబు నశించిపోయె

28

ధనము లేకున్న విలువ లేదెవరికైన
 ధనములేనివాడు దళిత సమానుడె
 దగ్గఱ చుట్టాలుకూడ దరి జేర్చరెందున
 ధనములేని బ్రతుకు దాస్యహినుడేసుమ్మి

29

చేతి బాంబుల మయమయ్యె వీధులన్ని
 చెల్లా చెదరిన జనజీవన భయంకర దృశ్యమయ్యె
 మనుషుల దుష్కర మాయచేష్టల కంతులేక
 మానుల నమ్ముటయే శ్రేయంబయ్యె
 మనుజుల నమ్ముటకన్న తెలియుడోయి

30

నేటి విద్య

నేడు బి వీలు యమ్ యేలు చదువుచున్న యువతరం
 కడు మూఢులై కనలేరు తంగేడు చెట్టు మరియు
 చూడలేరు వారు చొప్పుదంటుకూడ
 మేడిపండున్నట్లున్నదీ విద్యతీరు నేడు
 సైన్సు విజ్ఞాన శాస్త్రాలు రానురాను చిత్ర
 సీనులైనవి విషాదాంత జీవనంబయ్యె
 నీరు కల్తీ గాలి కలుషితంబయ్యె
 నీవు తిను ఆహారంబెల్ల కలుషితంబయ్యె
 నీ బ్రతుకు ఆయువు ముందుకన్న నేడు క్షీణించిపోయె

31

విజ్ఞానంబు కాదు కావలసింది మానవులకు
విమల భావ ప్రేమాంచిత దయాకరుణలు కావలె నేడు
వినుడు యీసునసూయలు స్వార్థంబులు మాసిపోవ
వీరనీతి సింహుడు తెల్పిన శాంతి వెలుగునందు
వేగమె పరివర్తనచెంది నడుపుడు శాంతి చక్రవర్తి బాటలోన

32

ఆధునిక విజ్ఞానము

ఆధునిక విజ్ఞానం జ్ఞానంకాదు తెలియుడోయి
ఆత్మహత్యా సదృశ వినాశినియది మాత్రమెనోయి
అవిద్యా మానవులకది ప్రపంచ నాగరికతయైనదోయి
అత్యంత స్వార్థమయమది యీసునసూయల భావనలైనదోయి

33

మానవుడెక్కడున్నా భువిలో నేడు
మానవీయ సత్యప్రేమ దయా గుణంబులు
మరుగైపోయె యీ సునసూయలు ప్రబలె
మహా సంఘర్షణలతో యెల్లరు దిగిరి
మరెన్నో తమ తమ కోర్కెల సాధనకై

34

మనుజుడు మహనీయుడు కావలె
మనుజుని మనో ప్రవృత్తి నీచంబునుండి
మహోన్నతంగా పెరిగి పాప చర్యలు మాని
మహనీయ కరుణాంచిత దయామయులై
మనవలె మహదానంద తృప్తితో

35

దుర్భరంబైన నేటి యీ సమాజగతి
దురితమైన నేటి మనుజుని చిత్తము
మరి వేగంబుగా మారకున్న
మనుజుని మనుజుడే అంతము చేసికొను
వినాశన కాలము దరిచేరు వేగంబుగ

36

కాన తిరిగి సత్యధర్మాల్నిండు స్థాపించుము
 కాలము మించిపోక మునుపె భువిలో
 కలిసి మెలిసి జనులందరు జీవించునట్లు
 కరుణామయుడైన బుద్ధుని శాంతి మార్గంబులో
 కరుణామయులై దయామయులై నడువుడోయి
 కృర యీసునసూయల తృష్ణల కతీతంబుగ

37

అదియె నేటి మన కర్తవ్యమోయి
 అన్నలార అక్కచెల్లెండ్రార
 ఆదరించి తెలియుడు శాంతి జీవనంబుచేయ
 అమల శాంతిచక్రవర్తిని సదా స్మరించుచు
 అహర్నిశల ఆలకించుడో భూ జనులార!

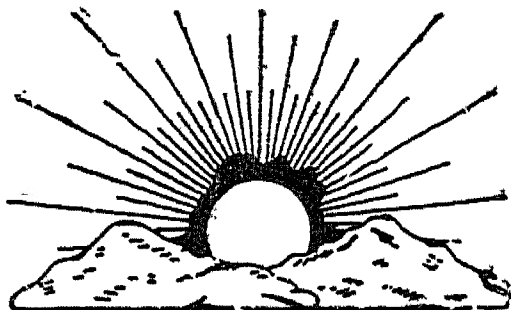
38

బుద్ధం శరణం గచ్ఛామి !
 ధర్మం శరణం గచ్ఛామి !!
 సంఘం శరణం గచ్ఛామి !!!

294.3

NAR

Ae no. 2477

శాంతి చక్రవర్తి

1340
189/11DL
ROF

(శ్రీ బుద్ధ భగవానుడు)
గేయమాల

191
4-93

9/c

294.3
NAR

రచయిత:

బుశ నారాయణరెడ్డి

వెల రు. 15-00 ల